

**Mircea :trebuie să lucrezi tot fișierul, cu dichis .
Eu am introdus doar 53)**

III.ETICĂ POLITICĂ, MORAVURI, MENTALITATI

1928-1930

III.ETICĂ POLITICĂ, MORAVURI, MENTALITATI.....	1
1928-1930.....	1
LD: pentru motto și meditație Nenumerotat	6
▫ Ricoeur: Meseria de istoric.....	6
▫ Subiectivitatea istoricului.....	7
▫ Subiectul istoriei :oamenii	7
▫ Subiectivitatea istorică	7
1.) Vintilă Brătianu, Declarație , 11 dec. '28.....	8
▫ Demarcația dintre democrație și demagoie	8
▫ Consfătuirea parlamentarilor liberali. 22 dec. 1928.....	8
LD: Alegeri 12 dec.'28.....	8
2.) Congresul PNȚ. Moțiunea. Alba Iulia,6 martie 1928.....	9
3.) Conferințele regionale ale PNȚ, duminică, 8 oct.'28.....	10
lași .Conferința regională cu delegații din Moldova și Bucovina,.....	10
Maniu /.....	10
▫ Guvernarea PNL =o rușine ;.....	10
▫ Vintilă Brătianu să plece !.....	10
Virgil Madgearu (secretar general) :.....	11
▫ Guvernul liberal să plece !.....	11
P.Halipa /.....	11
▫ PNL = călăul Basarabiei.....	11
I .Mihalache /.....	11
▫ Liberalii = țigănia regatului.....	11
Craiova	11
V.Potîrcă :.....	11
▫ Urgia liberală.....	12
Gr.Iunian /.....	12
▫ Guvernare pentru PNȚ.....	12
Arad.....	12
Ploești.....	12
Virgil Madgearu (secretar gral PNȚ ,ministr. industrie și comerț) :.....	12
▫ Regimul PNL = regim de dictatură.....	12
Dem Dobrescu :.....	12
▫ GuvernulPNL = gov.bolșevic.....	12
Vaida Voevod (ministr. Interne.....	13
▫ Liberalii -urâți în Ardeal.....	13
Maniu :.....	13
▫ Ordine, libertate	13
-----	13
Guvern Maniu. Legislatura I .Sesiunea I 1928/ 1929.....	13
-----	13
4) Petre Andrei ,Discurs la Mesaj, 28 ian.'29.....	13
▫ Generațiile.....	13
▫ Popularitatea lui Averescu = stare patologică.....	13
▫ PNȚ : Omul nou.....	14
5)M.Ralea (PNȚ) Discurs la mesaj , șed. 29 dec.'28.....	14
▫ Păcatele regimului liberal.....	14
▫ Ardeleni / Regățeni.....	14
▫ "Realismul" PNL = degradare morală.....	15
▫ "Patriotismul" PNL = patriotism de lichele.....	15
▫ Maniu : junimism democrat (vezi la PNȚ).....	15
▫ Generația tânără.....	15
6.) D.Bogos (PNȚ) , Discurs la mesaj, 18 ian.'29.....	16

▣	Boșevismul Basarabiei ?.....	16
▣	Constituția din 1923 = lovitură de stat.....	16
▣	Guvernarea liberală = cămașă de forță.....	16
▣	Basarabia - înapoi cu 60 de ani !.....	16
▣	Regionalism basarabeian	16
7.)	O.Goga (P.P.) ,Discurs la Mesaj, 15 ian.1929.....	17
▣	Regionalism ardelenesc.....	17
▣	Duelul calomniilor	17
▣	Generațiile. Țărănimea. Intelectualii.Regionalism.Demagogie.....	18
▣	Demobilizare morală.....	19
▣	Mizerii "literare "	19
8.)	I.Buzdugan (PT) , Discurs la mesaj, 21 ian.'29.....	19
▣	Recurs istoric.....	19
▣	Basarabia sub regim românesc. (vezi pe larg la PT).....	19
▣	Nevoile Basarabiei	20
▣	Autonomie / descentralizare.....	20
9.)	N.Iorga, Discurs la mesaj, 29 dec. 1928.....	20
▣	Controlul averilor.....	20
▣	Problema agrară.....	21
▣	Țăranul.....	21
▣	Popularitatea	21
▣	Recurs istoric.....	21
▣	Popularitatea Averescu.....	22
▣	Mentalități electorale	22
▣	România Mare.....	22
10.)	I.Pistiner, Discurs la mesaj, 31 dec.'28.....	23
▣	Legea electorală.....	23
▣	Amoralitatea PNL.....	23
▣	Muncitorimea.....	23
11.)	I.Fluerăș, Discurs la mesaj, 18 ian.'28.....	23
▣	Recurs istoric : social-democrația română.....	24
▣	1918. PNR - PSD.....	24
▣	PNR - PNL,1918.....	24
▣	Exploatarea minerilor de către Goga et&.....	24
12.)	V.Toncescu (raportor la mesaj) Discurs final la dezbateri mesaj , 28 ian.'29.....	24
▣	Discursul lui O.Goga [..].....	24
▣	Infirmitățile lui Goga.....	25
▣	Legea jandarmeriei,.....	25
▣	Politica de încurajare excesivă a industriei.....	26
▣	Politica PNL față de capitalul străin.....	26
▣	PNȚ : < Porți deschise!>.....	26
▣	PNL și democrația.....	26
▣	PNȚ, adevăratul partid "liberal ".....	27
13.)	Legea jandarmeriei rurale,[PNȚ] 5mart.'29.....	27
▣	Istoricul.....	27
▣	Legea ungară și austriacă (1881) , cu modificări (1905) ,.....	27
14.)	Richard Franasovici (PNL) , discurs la <i>Legea jandarmeriei</i> , 7 mart.'29.....	27
15.)	Lotar Rădăceanu (PSD) , intervenție polemică , la discurs Franasovici , 8 mart.'29.....	29
16.)	Vaida -Voevod(PNȚ) , intervenție polemică , la discurs Franasovici , 8 martie '29.....	29
17.)	Madgearu (PNȚ) - IGDuca (PNL) , polemică , 19 febr. '29.....	29
▣	PNȚ versus PNL.....	30
▣	PNR (Ardeleni) versus PNL (Vechi regat).....	30
18.)	Gh.Vîntu (PNL) , apreciere ulterioară ,martie 1934 , retro' 29.....	31
19)	a) Dionisie Roman (PNȚ) , Comunicare: emigrația în SUA , 20 febr.'29.....	32
▣	Emigrarea în SUA	32
b)	Voicu Nițescu (ministru de Stat răspuns lui D.Roman.....	32
▣	Ardeleni / Regățeni	32
c)	Iorga.....	32
▣	Emigrările.....	32

-----	34
Guvern Maniu . Legislatura I .Sesiunea II . 1929 /1930.....	34
-----	34
20.) Virgil Grossu (PNȚ) , discurs la mesaj, 26 nov.'29.....	34
▣ Parlamentarism- doctrine- partide.....	34
▣ Regimul constituțional democratic, în pericol!.....	34
21.) Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) , discurs la mesaj, 28-29 nov.'29.....	34
▣ Schimbarea guvernului , în 1928.....	34
▣ Politica financiară a PNL	35
▣ Opoziția extraparlamentară	35
▣ Boicotarea guvernului	35
▣ Statutul funcționarilor publici / PNȚ.....	35
▣ Drepturile omului / PNȚ.....	36
22.) V.V.Tilea (PNȚ) , (PNȚ,Cluj, chemărist) , discurs la mesaj, 28 nov.'29.....	36
▣ Absența calculată a opoziției (vezi pe larg la PNL).....	36
▣ Un an de guvernare PNȚ. (vezi pe larg la Guvern).....	36
▣ Ideea Rotativei guvernamentale.....	36
▣ Biserica. (vezi pe larg la Biserică).....	37
▣ "Chemăriștii " "Voinicii".....	37
▣ Optanții unguri . Revizionismul maghiar. (Vezi pe larg la Politica externă).....	37
▣ Învățămînt.....	37
▣ PNȚ / parlamentarii / tineretul.....	37
23.) IGH.Pardos (PNȚ, Prahova) , interpelare " <i>cazul Vidrighin</i> , 29 nov.'29.....	37
24.) Eugen Crăciun (PNȚ, Tulcea,) , discurs la mesaj, 30 nov. 1929.....	38
▣ Generația de 40 ani.....	38
▣ Recurs istoric :Vechiul Regat	38
▣ PNL : politică nenorocită față de ardeleni.....	39
▣ Falsitatea și trufia lui " <i>Prin noi înșine!</i> ".....	39
25.) Teodor Iacobescu (PNȚ,Basarabia, țărănist, deputat Cetatea Albă) , 9 dec.'29.39	
▣ Basarabeni.....	40
▣ Regimul românesc în Basarabia.(PNL / PNȚ).....	40
▣ Administrația românească.....	40
26.) Virgil Madgearu (ministr.Finanțe) , răspuns la Interpelare,12 dec.'29.....	40
▣ Conduite PNL / PNȚ.....	40
▣ Creditul Rural Românesc(PNȚ).....	41
▣ Comunicatul PNL/ Vinovăția/Amenințările /.....	41
27.) Iul.Maniu , (prim ministru Guvernarea.(deoseberi PNL- PNȚ;sucesiunea).....	42
▣ Deosebirea dintre PNL și PNȚ.....	42
▣ Declarația PNL: încercare criminală.....	42
▣ Dictatura liberală.....	42
▣ Rotativa ? : Iorga!.....	43
28) N.Ghiulea (PNȚ) , Interpelare : Lupeni'29 , 12 dec.'29.....	43
▣ Sensul Interpelării	43
▣ Lupeni.Antecedente.....	43
▣ Muncitorii din Valea Jiului.....	43
▣ Valea Jiului .Realități	44
▣ Lupeni, 6- 9august 1929.....	44
▣ Răspunderile :PNL și , mai puțin, PNȚ.....	44
▣ Adunarea de la Alba Iulia (6 mai'28).....	44
▣ Represiunea polițienească, ca mentalitate	45
29) I.Răducanu (ministr.Muncii) , răspunde lui Ghiulea,12 dec.'29.....	45
▣ Guvernul nu este de vină !.....	45
30) C.Leanca (PNȚ,unionist,țărănist, basarabean, deputat Bălți) ,.....	46
▣ "Stînga" PNȚ ."Basarabenismul".....	46
31.) N.Polizu -Micșunești (PNȚ, deputat Dorohoi) , discurs la mesaj, 13dec.'29.....	47
▣ Atacul minorităților. (vezi pe larg la Statutul minorităților).....	47
▣ Democratismul PNȚ (vezi pe larg la PNȚ).....	47
▣ PNȚ- autocritică.....	47
▣ Criterii de valoare	47
▣ Valorile morale	48
32.) I.Isac (PNȚ - deputat Dolj) , discurs mesaj, 13 dec.'29.....	48

▫ Rugă la Dumnezeu.....	48
33.) M.D.Ralea (PNȚ, deputat Fălciu) ,discurs la mesaj, 16 dec.'29.....	48
▫ Dușmanii democrației.....	48
▫ Moravurile.....	49
34.) Petre Andrei (PNȚ,stînga țărănistă) , discurs la mesaj, 16 dec.'29.....	49
▫ PNȚ . (Vezi pe larg la PNȚ).....	49
▫ Lupeni'29.....	50
▫ Stat cultural-democrat. [Țărănesc] (vezi pe larg la Cultură).....	50
▫ PNȚ - învățăminte istorice - (vezi pe larg la PNȚ).....	50
35.) Dr.N.Lupu (PT,deputat de Fălciu), discurs la mesaj, 11 decembrie 1929.....	51
▫ Absența opoziției.....	51
▫ Cultul lui Maniu.....	51
▫ Etică politică.....	51
▫ Intoleranța ardelenilor.....	51
36.) Dr.N.Lupu (PT), Întrebare : -privind aplicarea <i>Legii administrative</i>	52
▫ Abuzuri în aplicarea Legii administrative	52
37) Dr.Iacob Pistiner (PSD,deputat Cernăuți) , discurs la mesaj, 27 nov.'29.....	53
▫ Etică socialistă: egalitate între frâneri și generali !.....	53
▫ Moravuri : banchetele politice.....	53
▫ Poliția : bătaia ! (vezi pe larg și context la Poliție).....	53
38) I.Mirescu (PSD , deputat de Ilfov) , discurs la mesaj , 2 dec.'29.....	54
▫ Traficul de carne vie ; Casele de toleranță	54
▫ Atentatul contra lui Vaida.....	54
39.) Iosif Jumanca (PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29.....	54
▫ "Voinicii " = organizație de substituire a poliției ?.....	54
▫ Lupeni '29 = rezultatul ațiunii " voinicilor".....	54
40.) Eft.Gherman (PSD), chestiune personală [Lupeni] , 12 dec.'29.....	55
▫ Mentalitatea minerească.....	55
41.) Nic.Iorga , (PND,deputat Brăila; supleant la Dolj;), discurs la mesaj, 9 dec.'29.....	56
▫ Pedagogie parlamentară. vezi pe larg și context la fișier Parlament.....	56
▫ Democrație = vorbăria tuturor ?.....	56
▫ Parlamentul = club de bărfă și ceartă	56
▫ Parlamentul = pepinieră de violențe.....	56
▫ Sufragiul universal. (vezi pe larg și context la Regim electoral).....	57
▫ Țăranul român / votul universal.....	57
▫ Partidele - votul universal - Legea electorală.....	57
▫ Alianțele nefirești ale PNȚ.....	57
42.) Hegedus Nandor (PNM, gazetar, deputat Bihor) , discurs la mesaj, 26 nov.'29. .	58
▫ Rezoluția de la Alba Iulia sau Constituție ?.....	58
▫ Rezoluția de la Alba Iulia	58
▫ Tradiții istorice și principii administrative românești.....	59
43.) Pamfil Șeicaru, la sumar, 27 nov.'29.....	59
▫ Rezoluția de la Alba Iulia	59
44) X ? (PNȚ) , discurs la mesaj, 17 dec.'29.....	60
▫ " <i>Vintilă Brătianu</i> " = prototip detestabil.....	60
45.) Teodor Fischer (Club parlamentar evreesc) , discurs la mesaj, 17dec.'29.....	61
▫ Legea cetățeniei.....	61
▫ Legea minorităților.....	61
▫ Respectarea Hotărîrii de la Alba Iulia.....	61
46.) M.Ghelmegeanu ,(PNȚ, raportor la Răsuns la mesaj, deputat Ismail).....	62
▫ PT-Lupu - demagogie	62
▫ Disputa liberalism-țărănism ?.....	62
▫ Absența PNL din parlament = gol nesemnificativ.....	62
▫ Dispută țărănism-socialism ?.....	62
▫ Argumente pătimăse.....	62
▫ Dispută : cine este " <i>țărănist</i> " autentic ?.....	63
▫ Formula "Guvern național" ?!.....	64
▫ Pedagogie politică : PNȚ partid puternic.....	64
47.) Voicu Nițescu (ministru de Stat) , discurs cocluziv, 17 dec.'29.....	64
▫ "Împăcarea " națională.....	64
▫ P.Maghiar.....	65

▣ Alba Iulia 1918 / Conferința de la Paris/ Ardeleni, PNR, PNȚ.....	65
▣ Portret psiho-moral al maghiarilor.....	65
▣ Parlamentul PNȚ- pentru întâia oară viață parlamentară !.....	66
▣ Anarhie? Dictatură ? Democrație!.....	66
▣ Basarabeni -ardeleni - regățeni.....	66
48.) General Averescu (PP), despre regimul PNȚ,nov.'29.....	66
▣ Liderii PNȚ = fără merite în trecut ;.....	67
▣ PNȚ = negarea oricăror merite ale adversarilor ; demagogie.....	67
▣ Reforma administrativă= lovitură a unității naționale.....	67
49.) Manifest-program, congresul PNL, 1-4 mai'30.....	67
▣ Guvernările liberale față de guvernarea PNȚ.....	67
▣ Legea administrativă PNȚ - un act distrugător!.....	67
▣ Legea administrativă PNL din 1925 ,.....	68
▣ Agrarism .Țărănism ?.....	68
▣ PNL a făcut împrăștierea , cooperarea !.....	68
▣ PNȚ : tendințe de luptă confesională	68
▣ PNL : Legea cultelor.....	68
▣ Minorități	68
▣ Politica externă.....	68
▣ Etică politică.....	68
.....	69
Restaurația: Carol II 8 iunie 1930.....	69
.....	69
Guvern Maniu - se retrage.....	69
Guvern GGMironescu. 8 - 14 iunie'30.....	69
o săptămână : pentru restaurație !.....	69
50.) Restaurația: regele Carol II , duminică , 8 iun.'30.....	69
6 iunie'30 /.....	69
▣ Atmosfera Bucureștiului : trăiască regele Carol II !.....	69
▣ Atmosfera parlamentară : prințul Carol să fie proclamat rege !.....	69
▣ În așteptarea prințului :.....	69
▣ Mitinguri, demonstrații , ediții speciale ,declarații , fotografii.....	70
▣ Iorga : aluzii, iluzii, avertismente regelui întors.....	70
▣ PNL: pentru respectarea actelor din 1926 !.....	70
▣ Voința regelui Ferdinand și Ionel Brătianu.....	70
▣ Contra aventurii prințului Carol !.....	70
51) Restaurația : 8 iunie'30.....	71
8 iunie /.....	71
▣ Atmosfera din Capitală: însuflețire, muzică, flori, drapele , ceremonii militare	71
▣ Senatul: votarea imediată a legilor de restaurație.....	71
▣ Camera : votarea legilor restaurației.....	71
Iorga / 8 iun-'30.....	71
▣ Prințul Mihai -de ce principe de Alba -Iulia ?!.....	72
8 iun'30.....	72
▣ Comisia Legislativă : titlul regelui Mihai.....	72
La Camera.....	72
▣ Pompiliu Ioanițescu (raportor la lege) :.....	72
▣ Iorga : Retro 1926.....	73
▣ Act dictatorial de partid.....	73
▣ Consiliul de Coroană.....	73
8 iun.'30.....	74
▣ Adunarea Națională :proclamarea Regelui Carol II.....	74
Goga / iun.'30.....	74
▣ Retro 4 ian.'26.....	74
▣ 8 iunie'30 : "În fața faptelor noi , judecata noastră se înclină.....	74
Dr.N.Lupu (PT).....	75
▣ Retro 1866, 1926 (4 ian.).....	75
prof. N.Iorga (PND) :.....	75
Grigore Iunian (raportor la lege).....	76
G.G.Mironescu (prim-ministru) :.....	76
8 iunie 1930.....	76

▫ Prințul Carol -Regele Carol II.....	76
▫ Cotroceni >palatul regal > patriarhie.....	76
▫ Discursul regelui Carol.....	76
Carol II / 8 iun.'30.....	77
▫ Exilul , adversarii.....	77
▫ Familia regală.....	77
-----	77
Guvern Iuliu Maniu ,14 iunie'30.....	77
revenire după o săptămână.....	77
-----	77
52) Iuliu Maniu - plecare și revenire (8- 14 iun.'30).....	77
▫ Monarhia și restaurația.....	78
▫ Constituția și restaurația	78
▫ Dinastia și restaurația.....	78
▫ Guvern de concentrare Prezan ! Vezi amănunte la fișier Guvern.....	78
Iorga / 14 iun.'30.....	78
▫ Măhnire, aluzii sfaturi.....	78
▫ Guvern numit de rege, nu de partide !.....	79
▫ Pentru guvern de uniune națională.....	79
▫ Profețiile lui Iorga.....	79
▫ Guvern de partid, Maniu= o greșală.....	79
Iuliu Maniu (în replică).....	79
▫ Regele a procedat constituțional și parlamentar !.....	80
53.) Liviu Rebreanu, Jurnal,1,Ed.Minerva, 1984.....	80
▫ iulie-aug.'30...Scriitorii și etica.....	80
1.ian.'31...Dușmanii și prietenii.....	81
-Bate vântul în dunga rotativei.....	81
*Retro'1916.Mihalache și Rebreanu.....	81
▫ 7 febr.'31...Amărăciuni de familie.....	82
14 mart.-16 apr.'31.Turneu de conferințe.....	82
▫ Pitești :Trivale.....	82
▫ Craiova :oraș de provincie fără stil.....	82
▫ Tg. Jiu :toți oamenii se cunosc între ei.....	82
▫ Turnu Severin :drăguț, curat, harnic.....	82
▫ Lugoj :orașul corurilor și al fanfarelor.....	82
▫ Timișoara: alură de oraș european ?.....	82
-Păcat că e atât de străină!.....	82
-Oglinda greșelilor guvernării românești.....	83
▫ Arad :a fost cândva.....	83
▫ Oradea :oraș ungaro-evreesc.....	83
▫ Cluj:centrul nostru și al ungarilor.....	83
▫ Tg.Mureș.....	83
▫ Deva.....	84
▫ Alba Iulia:oraș mediocru.....	84
-Biserica unirii-în părăsire.....	84
-Instituții culturale inutile !.....	84
-Oraș mort din p.d.v. cultural.....	84
-Orașul întrunirilor ocazionale !.....	84

LD: pentru motto și meditație Nenumerotat .

▫ Ricoeur: **Meseria de istoric.**

Marc Bloch, în "**Apologia istoriei**" (carte neterminată) a enunțat etapele unei **obiectivități istorice** care se construiește :

/ observația istorică/ critica/ analiza istorică (explicația) / sinteză

Istoria este "**o cunoaștere prin urmele lăsate**" (Simiand) ,ceea ce obligă istoricul la o **aparentă "servitute" față de "urmă"** (nu față de obiectul analizat).

Captarea trecutului prin urmele sale documentare este o observație.

Reconstituirea istorică presupune ca **documentul** să fie întrebat, forțat să vorbească, pentru ca "urma" să se ridice la demnitatea de "**document semnificativ**" iar "**trecutul**" însuși la demnitatea de "**fapt istoric**".

/ **Istoricul** nu trebuie să ambiționeze la recunștituirea lucrurilor "**așa cum au fost**" ci la **re-compunerea, re-constituirea** unei înlănțuiri retrospective, ceea ce presupune un mare **efort de abstractizare**, pentru că **Istoria este o analiză** (nu o coincidență emoțională) care presupune **înțelegere și explicație.**

/ " [...] **conștiința epocii** pe care **istoricul** va încerca s-o reconstituie în **sintezele sale** cele mai vaste este alimentată de toate **interacțiunile**, de toate **relațiile** în toate sensurile, pe care istoricul le-a cucerit prin **analiză.**"

/ Noțiunea de "**trecut integral**" este ideea care reglează acest efort,

dar nu poate fi vorba de întreaga istorie, ci de **sinteze analitice**, cum le numea Kant.

Istoria este produsul cercetării, a analizei raționale, în lumina unei **concepții ordonatoare**, efortul cel mai înalt de **punere în ordine a istoriei** de către **istoric.**

Ricoeur /

▫ **Subiectivitatea istoricului.**

Critica contemporană face mult caz de **subiectivitatea istoricului**, în elaborarea **Istoriei.**

(Și în științele exacte subiectivitatea este prezentă și poate fi detectată : tatonări, erori, abandonări, reluări, descoperiri, "revoluționare".) Dar este evident că **obiectivitatea istoricului nu atinge obiectivitatea celorlalte științe**, ci năzuește spre ea. Trăsăturile

obiectivității incomplete a istoricului :

a) **Alegerea istorică. Judecata de importanță.**

Istoria reține, analizează, leagă, doar **evenimentele importante.**

În alegere intervine **subiectivitatea istoricului.**

b) **Concepția cauzalității.**

Istoria istoriografiei este martora unui tribut dat **concepției vulgare**, a unui efort de a **etaja cauzalitățile** componente (economice, sociale, culturale, psihologice).

c) **Distanța istorică.**

Transferul într-un alt prezent, "odinioară", este un **spațiu al imaginației,**

care dau caracterul de "in-exact", de "ne-riguros", al Istoriei.

Istoricul are aptitudinea să se "depezeze", să se transporte **în alt prezent,**

devenit **prezent de referință**, să detecteze și "**trecutul**" (memoria contemporanilor)

și "**viitorul**" (așteptări, previziuni) acelu **prezent.**

Pe această porțiță intră **subiectivitatea istoricului.**

Ricoeur /

▫ **Subiectul istoriei : oamenii .**

Trecutul pe care îl studiază istoricul este **trecutul uman.**

Ori, acest trecut integral **al oamenilor de altădată**, este o idee, este limita unei **aproximații intelectuale**, în care intervine și o **afinitate prevenitoare** pentru obiectul studiat, **simpatia proprie istoricului**, un **transfer temporal de subiectivitate** o **dorință de întâlnire** și o **voință de explicare.**

Istoricul se duce spre oamenii trecutului cu **experiența sa umană.**

" Momentul în care **subiectivitatea istoricului** capătă un relief pregnant este acela în care, dincolo de orice cronologie critică, **istoria face să iasă la suprafață valorile de viață ale oamenilor de altădată.**" (p. 40)

Este singura evocare a oamenilor din trecut care ne este accesibilă,

(nu putem retrăi ceea ce ei au trăit)

Istoricul trebuie să fie vital "interesat" de **valorile oamenilor** observați, fără a fi o afinitate de profunzime (ar cădea în apologie sau hagiografie),

ci capabil **să admită ca ipoteză credințele lor.**

Ricoeur /

▫ **Subiectivitatea istorică .**

Exste exact **tipul de subiectivitate istorică :**

// judecata de importanță // complexul schemelor de cauzalitate //

transferul într-un prezent imaginat // simpatia pentru alți oameni, alte valori

capacitatea de a întâlni un "altul" de odinioară. //

"Subiectivitatea istoricului, ca orice subiectivitate științifică, reprezintă victoria unei

bune subiectivități asupra unei rele subiectivități. " (p. 41)Astfel, definiția obiectivității istorice devine din "logică ", "etică " .

/ Ex. aparenta "apatie " a **hipercriticilor** care denigrează orice mărime reputată și depreciază toate valorile pe care le întâlnește, o proastă dispoziție intelectuală care aparține **eului patetic ; pasiunea politică** deturnată de la lupta politică contemporană, raportată la trecut. (p. 36-43)

Ricoeur /.

//

1.) Vintilă Brătianu, Declarație , 11 dec. '28

(Dimineața, 12 dec. 1928)

▣ Demarcația dintre democrație și demagoie .

[**Consfătuire PNL cu șefii de organizații ai PNL la Clubul de pe Calea Victoriei**] :

/ **România** este în hotarele ei firești, dar reformele democratice încă nu și-au arătat roadele , din cauza **lipsei de educație a maselor.**

"Ne aflăm astăzi în **ceasul de desăvârșire al României Mari.**

Guvernul actual [Maniu] nu-și dă însă seama de importanța acestei situații și dă dovadă de că **nu are simțul răspunderii.**" [...]

" Partidul liberal este părintele României Mari și

părintele votului obștesc, care , însă, trebuie să devie ceea ce am gândit.

Căci nu s-a ajuns încă la **demarcația dintre democrație și demagogie.**

Democrația întărește statele pe când

demagogia ațîță poftele fără să arate și datoriile."

Guvernul PNȚ a greșit pentru că a promis mult.

"**Guvernul** trebuie -dacă are simțul răspunderii -

să dezamăgească lumea , arătîndu-i adevărul , posibilul".

(Dimineața, 12 dec. 1928)

//

▣ Consfătuirea parlamentarilor liberali. 22 dec. 1928

("Dimineața", 23 dec. 1928)

Parlamentarii liberali au fost convocați la o **consfătuire intimă** la Clubul din Calea Victoriei.

M.G.Orleanu a arătat că insuccesul lui Deleanu la colegiul Camerei de comerț din Galați, s-a datorat "concurșului" pe care doi liberali l-au dat dlui **Max Aușnit** :

Pompiliu Piso(care a demisionat din Camera de la Deva, pentru **a face loc lui**

Auschnitș ing. Bușilă (care a dat o circulară în numele "Uniunii industriașilor" , cu recomandarea ca industriașii să-l voteze pe Auschnit).**Cere sancțiuni severe.**

- **Vintilă Brătianu** spune că **Pisso va fi judecat în comisia disciplinară ,** dar **Bușilă** nu este înscris în partid , și mai este și un "om de mare merit ".

Voci :sancțiuni ! sancțiuni !

I.G.Duca : Ing. **Bușilă** nu este înscris în PNL, dar "**este unul din cei cîțiva** cari, deși nu sunt liberali înscriși și nu fac nici un sacrificiu pentru partid,

profită totuși enorm de pe urma politicii partidului nostru.

Sunt **profitorii partidului cari iau, iau ,** dar nu fac nici un sacrificiu pentru partidul liberal.E vremea , cred, ca să înceteze această stare de lucruri.

Voci : Bravo! Sancțiuni !

Brătianu n-a mai spus nimic... ("Dimineața", 23 dec. 1928)

LD: Alegeri 12 dec.'28

L.D. Cîteva concluzii ,la primă vedere, despre **spectrul politic al României,** după **10 ani** de exercițiu al **votului universal ,** în ceea ce s-a chemat **cea mai liberă**

(sau **prima liberă**) **confruntare electorală.** (Vezi suportul statistic - la **Alegeri**)

A fost **cea mai amplă , ofensivă, agresivă, mobilizare electorală .** (vezi la **PNȚ**)

PNR, rămas în aceeași structură "națională ",ca înainte de 1918, neclarificat social sau doctrinar, percepe "**Vechiul Regat**" ca pe fostul **stat impilator,**

iar **PNL**, în loc de aliat firesc, principiul său **adversar**.

c) Sigur pe șansele sale în Ardeal , **PNR** și-a asociat **tot soiul de formațiuni** în celelalte zone, fără nici un criteriu doctrinar sau moral, **cu scop exclusiv electoral**, începînd cu **conservatorii** (absorbtie în "22-'23) , **țărăniștii** (fuziunea din '26) , **minoritarii** ,afară de unguri (germani, ucraineni, bulgari, evrei) și **socialiștii** (cartel)
Aceata , îi va crea **mari dificultăți în actul de guvernare**.

d)PNL și celelalte **partide din regat** (PP-Averescu, PND-Iorga, PȚ-Mihalache, naționaliștii cuziști) nu au înregistrat **în noile provincii decît înregimentări minore,quasi-personale**.

În Vechiul Regat, însă, trebuie avute în vedere mai multe considerente.

PȚ , partid de clasă, cu caracter de "mișcare", cu doctrină articulată în atmosfera exproprierii și împrumutării , **rămas fără "obiect de atac"** după realizarea lor, **mărit prin adiționarea grupărilor similare din provinciile unite**

(Basarabia, Bucovina, Dobrogea , nu și Ardeal) ,

a făcut fuziunea cu PNR , din rațiuni antiliberale și din dorința pătrunderii în Ardeal .

Formațiunile naționaliste - fie **LANC-ul cuzist**, fie **ramura codrenistă** - cu doctrina fixată încă pe **spiritul art. 7 din vechea Constituție**, cu **aderență doar în orașele**

în care evreimea era o entitate compactă , vizibilă (pătrunzînd și în provinciile unite ,

mai ales în Basarabia și Bucovina , din aceleași rațiuni) .Fără a fi un fenomen de

masă, o mișcare, **începîndu-și ascensiunea** pe fundalul crezei economice .

PSD, partid "istoric" real, cu doctrină și program doar în Bucovina și Ardeal.

Cu ombilicul netăiat de la **social-democrația din imperiul austro-ungar**,

avînd ca **"busolă" social-democrația austriacă**, contaminat și surescitat

de **valul revoluționar bolșevic** (atît din Rusia cît și din Ungaria postbelică) ,

căutînd raliere și unificare cu organizațiile din Vechiul Regat.

Punînd miză pe cucerirea democrației prin luptă politică, inclusiv parlamentară ,

încheie cartel electoral cu PNTȚ pe temeuri exclusiv electorale, deci trecătoare.

PCR (electoral **BMT**) , cu aderențe modeste (atestare prin vot, nu prin membrii

înregimentați într-un partid) , în centre **industriale sau portuare**,

mai mult în Ardeal decît în Basarabia

(cum a fost receptat în epocă și preluat de istoriografia comunistă).

Partidele minorităților, organizate pe **criteriu etnic, nu doctrinar**,

luptînd pentru perpetuarea unor **privilegii trecute** (maghiari, sași) ,

pentru găsirea unei **identități "naționale "** (sioniștii evrei) ,

pentru păstrarea unei **identități fragile** (ucraineni, bulgari,ș.a).

Preluînd drept etalon programatic **"Hotărîrile de la Alba Iulia "** (1918)

(document exclusiv românesc -ardelean) și **Tratatul pentru minorități** (1920)

(document impus și neagreat de statele successorale) , mereu nemulțumite,

cu tendințe emoționale centrifuge.

Livia Dandara

2.) Congresul PNTȚ. Moțiunea. Alba Iulia,6 martie 1928

("Adevărul",8 martie,1928) [Documentar ISISP,L:D.,p.586-587]

!!!L.D vezi fișier PNTȚ.

Aici am ales doar o mostră de caracterizare pentru partidul adversar.

" **Congresul** Part.național-țărănesc,cu **677 delegați din 71 de județe**, întruniți la Alba Iulia,cu **participarea poporului român de pretutindeni**, în măsură nemaipomenită pînă acum,decide:"

"**Congresul** dela Alba Iulia afirmă neclintită **unirea** ,așa cum a fost ea făcută prin**hotărîrile** din **Chișinău,Cernăuți și Alba Iulia** și prin jertfa celor **800000** de morți căzuți;

"1. Poporul românesc se declară hotărît să apere pînă la ultima picătură de sînge **unirea care este veșnică**.

"2. Adunarea dela Alba Iulia se ridică însă nu numai **împotriva inamicilor externi** care voiesc să revizuiască hotarele statului nostru, **ci și împotriva celor care au slăbit poziția statului român și au întărit pe cea a dușmanului lui**, în **10 ani de guvernare** în care un **regim anticonstituțional și ilegal** fixat la cîrma țării **a sfișiat unirea din Chișinău ,Cernăuți și Alba Iulia**.

impunînd provinciilor un **tratament colonial** care **înselînd** aspirațiunile și visurile lui de mîrire, **l-a rîsturnat** în neagră mizerie și suferință." [...]

"3. **Ad. națională** dela Alba Iulia trimite salutul și recunoștința sa aliaților [...] **rugîndu-i să nu identifice poporul român cu actualul guvern uzurpator, [...]**

și nici **să nu dea ascultare dușmanilor**, care defaimă puterea de viață și coeziune a poporului românesc."

" 4. **Ad. naț.** dela Alba Iulia constată că **guvernul actual**, ajuns la cîrma țării prin **furturi de urne și lovituri de stat**, prin prefacerea **armatei [...]** într-un instrument de guvernămînt și **abuzuri electorale**, prin **degradarea magistraturii**,

prin încercarea de **terorizare și intimidare** acum în urmă și a factorului constituțional, [Regența] pe care vrea să și-l aservească, **dezonorează** de prea multă vreme națiunea și **sapă** bazele existenței statului.

În consecință adunarea declară de **dușman al poporului actualul guvern, [...]** anticonstituțional și ilegal, declară națiunea în stare de legitimă apărare și îndreptățită la **folosirea oricăror mijloace pentru înlăturarea acestui regim.**"

" 5. **Ad. naț.** tăgăduiește actualului guvern orice drept de a se rosti în numele țării ; [...]

"6. **Ad. naț.** dela Alba Iulia pretinde înaltei regențe

demiterea **guvernului actual** și

instalarea unui **guvern național -țărănesc condus de Iuliu Maniu.**"

[...] **PNT** a făcut aceste apeluri, îndemnat de **sentimentul monarhic** și **pentru a evita ca poporul să solidarizeze**, în îndreptățita sa revoltă, **Coroana, cu activitatea răufăcătoare a partidului liberal.** [...]

"7. Aprobă activitatea deputaților și senatorilor partidului [...]

pentru **lupta parlamentară desfășurată contra guvernului liberal.** [...]

3.) Conferințele regionale ale PNT, duminică, 8 oct.'28

-Iași, Chișinău, Craiova, Arad -

Diverse ședințe : Ploești, Cluj, București,

[L-D. întreaga pagină, sub formă de reportaj, este semnată de I. Vermont

Nici nu știu ce să fac cu aceste texte imunde. Să le pun la Etică ?

Limbajul "cazon" al lui Maniu; limbajul de mahala al celorlalți !

Folosit - oare întâmplător? - numai în Moldova și Basarabia!

Arma folosită : amenințări, incitarea la violență, șantaj.

Penibilă pagină pentru "democratul" Maniu !]

Maniu /

Virgil Madgearu (secretar general) :

P. Halipa /

I. Mihalache /

V. Potîrcă :

Gr. Iulian /

Virgil Madgearu (secretar gral PNT, ministr. industrie și comerț) :

Dem Dobrescu :

Vaida Voevod (ministr. Interne

Maniu :

Iași. Conferința regională cu delegații din Moldova și Bucovina,

sala cinematografului "Elisabeta"

Maniu /

▣ **Guvernarea PNL = o rușine ;**

▣ **Vintilă Brătianu să plece !**

/ Tot la **lași** s-a început în primăvară **campania întrunirilor de răsturnare a guvernului**, care au culminat cu **Alba Iulia** (unde chiar adversarii au recunoscut că nu s-a mai văzut o asemenea întrunire de mase țărănești și muncitorești) ,dovadă a **popularității și disciplinei** .Tot acolo el a arătat mizeria și anarhia care s-au abătut asupra țării.

/ **A crezut că**, după acea manifestare ,**PNL se va trezi "în al 11-lea ceas"**, că **guvernul va pleca**.Dar **guvernul** a rămas, sub pretextul refacerii economice.

/ De aceea , **PNȚ a hotărât să-și reia lupta."Pornim la o acțiune de curățire morală**.[...]

Aceasta nu o pot face **liberalii** , ai căror șefi sunt **pînă-n gît în morcila "** .

Din cauza guvernării liberale, românii sunt socotiți " cei din urmă oameni".

/ Între liberali și țară este **Regența**.

17 milioane de locuitori consideră guvernarea liberală "o rușine" :

" să ne facem și noi datoria dîndu-le ajutor să scape de liberali .

Avem dorința, nu de a forța mîna **Regenței**,

ci de a forța pe Vintilă Brătianu să plece , să nu mai nenorocească țara."

"Am convocat **delegații** ca să le spun **să fie gata și pentru război și pentru pace .**

Dacă guvernul **nu pleacă de bună voie, îl vom sili noi** [...]

Nici o jertfă nu e prea scumpă.....

Virgil Madgearu (secretar general) :

▣ Guvernul liberal să plece !

" [...] Noi suntem **contra revoluției de sus și contra celei de jos** ,

în concordanță cu sentimentele noastre democratice .

Dar să nu se creadă că se poate repeta **"un nou 1907 !"**

Așteaptă de la înțelepciunea Regenței, să împiedice "lupta fratricidă".

("Dimineața", 10 oct.'28)

////////////////////////////////////

Chișinău .

Conferința s-a ținut la Clubul PNȚ.Au fost "Sfaturile" din toate cele **9 județe**.

Au participat : **I.Mihalache, C.Stere , Ed.Mirto și Mihai Popovici**.

A prezidat **Pan Halipa**.

P.Halipa /

▣ PNL = călăul Basarabiei

Pentru PNȚ încep să se ivească "zorii"; "întunericul" se face mai compact , "frigul" se întărește;apropierea sfîrșitului lungii nopți;

C.Stere : succintă recapitulare a celor 10 ani; **"zilele călăului Basarabiei și al țării întregi sunt numărate" ; "liberalii sunt pe moarte" ; "va fi gonit peste puțin timp" ;**

"un neam întreg e în picioare " ; "să fim pregătiți sufletește pentru ziua de mîine" .

Ed.Mirto : **"mult rău face ideea liberală în Basarabia"; "țăranul basarabean crede că toți regătenii sunt la fel cu perceptorii, jandarmii și funcționarii regăteni trimiși de liberali " ...**

I .Mihalache /

▣ Liberalii = țigănia regatului

Să asculte glasul unui **"păcătos de regătean"** ;simte **durere în suflet** , ca **român și ca luptător pentru unire**;

"Adevărata unire nu s-a făcut !"; pînă atunci să nu se facă greșala

să se socotească regatul cu **" scursorile cluburilor liberale" ;**

"este țigănia regatului, care este un amestec între grecul din Bizanț și țiganul care i-a muncit la moșie " ;

PNȚ luptă împotriva "ciocoiului regătean " ("Dimineața", 10 oct.'28)

////////////////////////////////////

Craiova .

Participă **2000 de delegați** din județele oltene.Participă : Virgil Potîrcă (președ. Dolj) , Gr.Iunian (deputat) și Ion Răducanu (senator de Dolj)

[L.D : singurele texte rezonabile , politice, din ziua aceea]

V.Potîrcă :

▣ **Urgia liberală**

să se pună capăt "urgiei liberale " ;

Gr.Iunian /

▣ **Guvernare pentru PNȚ**

expozeu privind situația ; **criza trebuie rezolvată prin aducerea la guvern a PNȚ; PNȚ va avea o guvernare grea**, dar va fi **opera sa cea mai de seamă.**

I.Răducanu : **succesiunea** nu poate reveni decît **PNȚ**, care are de partea sa , poporul și omogenitatea.("Dimineața", 10 oct.'28)

////////////////////////////////////

Arad.

[L.D.Interesant! aici, în Ardeal, limbajul este decent, nu incitator .Oare cum se explică ? erau siguri pe ei, sau... la moldoveni și basarabeni au folosit anume un limbaj primitiv, vulgar? Să fie și acesta un semn al disprețului ardelenesc față de regăteni !?]

Participă delegațiile din **Arad, Bihor, Timiș și Caraș** și numeroși săteni.În casa istorică a lui **Cicio Pop**.Participă **Vaida-Voevod** și **Aurel Vlad**.

Vaida -Voevod : un discurs inimos; a venit vremea ca "**legea să fie lege**";enumeră faptele lui **Maniu**, în inima căruia clocotește "**suferința întregului Ardeal**".

Aurel Vlad, Sever Bocu, Ionel Lugoșianu, rostesc cuvîntări.

.("Dimineața" , 10 oct.'28)

////////////////////////////////////

Ploești.

Consfătuirea organiz. regionale **Prahova** .

Mihalache /

expozeu privind situația ; luptă pentru cucerirea alegerilor locale; "**la abuz, răspundeți cu abuz, la violență, cu violență, la fără de lege, cu fără de lege**" -încheie el cuvîntarea. ("Dimineața", 10oct.'28)

////////////////////////////////////

Marea întrunire electorală PNȚ, București, 11 dec.'28

Programul de guvernare expus de **Maniu, Madgearu, Vaida**.

(reportaj) ("Dimineața", 12 dec.'28)

Virgil Madgearu (secretar gral PNȚ,ministr. industrie și comerț) :

▣ **Regimul PNL = regim de dictatură**

Atmosfera sufocantă în **regimul de "dictatură"** s-a sfîrșit;

partidele politice "pretins" de guvernămînt..."au dispărut" ;

au apărut , însă, 2 organizații noi: **PCR** și **UER**.

"Partidul comunist trebuie să știe că e considerat de noi ca **o forță politică infimă**.

Iar cetățenii trebuie să știe că , în regimul trecut , el a fost **o imensă forță a Siguranței generale**, iar acum , pentru că fondurile Siguranței sunt îndreptate pe căi mai folositoare statului, acei dintre **comuniști** care au fost **agenții Siguranței, sunt deadreptul în solda partidului liberal**. [Atenție LD !?]

Filderman s-a lamentat regenței, că, odată cu venirea PNȚ la guvern, au reînviat **mișcările antisemite** . Și el , și **Costăchescu**, au dat ordine precise ca **studenții să nu se mai amestece în agitațiuni antisemite**.

"Să se știe că **guvernul Maniu este guvernul libertăților publice, rezemat exclusiv pe lege**.Și că va ști să-și afirme **autoritatea contra tuturor acelora cari vor încerca să turbure liniștea țării**."

Dem Dobrescu :

▣ **Guvernul PNL = gov.bolșevic**

"**Guvernul Maniu** ne-a scăpat de guvernul bolșevicilor, pentru că nu poporul român, ci

guvernul liberal era bolșevic" [?!?]

Fura, bătea , aresta, și dacă se protesta, "ne făcea bolșevici".

"Guvernul Maniu a dat România Nouă, desrobind România Mare de sub România Mică."

A dat o **"monarhie populară"** ,
în locul **"monarhiei de seră "** a liberalilor.

A dat un **șef de guvern "european"** ,
Ionel Brătianu fiind ultimul **ministru "fanariot"**

A fost delegat **primar al Capitalei**,
să curățe **"grajdurile"** lui **Costinescu**.

Vaida Voevod (ministr. Interne

▣ Liberalii -urâți în Ardeal

În fiecare zi ,**Viitorul**" scrie că **"ardelenii urâsc regățenii"**.
Este adevărat că pe Brătianu, Tătărescu, Franasovici, Tancred,
nu-i iubește nimeni în Ardeal.

Comunismul ? - "invenție liberală"

Maniu :

▣ Ordine, libertate .

Din copilărie, legat de acest partid , deși strâns **legat de acest partid**
"pînă la ultima zi a mea" , **totuși nu este "un sectar"** , și atunci spune : **"Voteze**
fiecare acolo încotro îl mîină **inima** lui și **judecata-i de cetățean conștient** .Departee de el
gîndul ca, prin vreo măsură oarecare, **să forțez pe cineva să voteze** altfel decît îl
îndeamnă **hotărîrea sa**.

" Căci **a forța** pe cineva **să voteze** cu cine nu-l duce sufletul,
e ceva artificial , și pe artificial ,**nimic bun nu se poate întemeia.**"

"Cred , dar ,că **ordine fără legalitate** nu se poate ,
pentru că ar însemna **absolutism**.

Dar nici **libertate fără ordine** , pentru că ar însemna **anarhie.**"

Guvern Maniu. Legislatura I .Sesiunea I 1928/ 1929

4) Petre Andrei ,Discurs la Mesaj, 28 ian.'29.

(DAD, MO 20, p.400-406)

▣ Generațiile...

"Avem nevoie de **creațiuni noi**, de **ceva** in care să se vadă că pulsează **altă concepție**,
altă viață, **alt suflet** ,așa cum nu l-a avut **generația politică mai veche**, generația care
este **răspunzătoare** de toate relele pe cari le constatăm astăzi în Țara Românească."
Generația tînără era sătulă de "răscolirea patimilor" , de "ticăloșiile" acestui trecut, încît
înțelege să rupă cu acest **trecut "rușinos"**. (p.400)

/Cere voie lui Ralea ca, la generația de 30 de ani,să se așeze și generația ceva mai
"bătrînă", și toți cei cu suflet "tineresc" .(p. 406)

▣ Popularitatea lui Averescu = stare patologică

P.P., condus de **gral Averescu** , este un partid de **"oportunitate"** (ca să evite termenul
perojativ de "oportunism "),născut într-o atmosferă de **confuzie generală**, cînd
poporul ,abia ieșit din război, suferea de acel
val de imoralitate , de **lipsă de respect** față de demnitatea ființei omenești, specific

epocilor de tranziție. Poporul dorea un "mai bine".

Atunci s-a ivit PP, dar, din acest "viciu congetinal", n-a avut niciodată legături cu realitatea, precum **n-a avut nici o ideologie.**

/Popularitatea generalului Averescu a fost rezultatul unei "contagiuni anormale" a mulțimii. **O stare "patologică"** de nemulțumire și iritațiune.

Cînd le-a ieșit în față acest militar de prestigiu, s-au îndreptat înspre el.

"Totdeauna așa este spiritul mulțimii, **spirit gregar**". (p. 402)

Andrei / '29

▣ **PNȚ : Omul nou.**

Grija PNȚ de a forma "un om nou, un suflet nou", prin cultură.

Opera culturală trebuie să fie adaptată **caracterului specific național.**

PNȚ a fost o "comunitate de credinți și idealuri" care i-au dat puterea să reziste tuturor piedicilor vechiului regim.

"Această **organizare morală** este **idealul nostru suprem**, îl respectăm cu sfințenie și suntem zeloși de dînsul" (p. 406)

Petre Andrei

5)**M.Ralea (PNȚ) Discurs la mesaj , șed. 29 dec.'28.**

(D.A.D. ,M.O.nr.5/1929, pag. 153- 156)

[L.D :Un discurs patetic, o cascadă de epitete, mostră de discurs demagogic -partizan. Fără argumente , fără analiză ...]

▣ **Păcatele regimului liberal**

Invocînd pe **Talleyrand** -care spunea că un guvern nu este trîntit de la putere , ci cade prin propriile sale păcate - el afirma că... "**grele sunt păcatele partidului liberal**"

[vezi la **PNL**]

/ Care a fost **soluția** care s-a adus în această "**disoluțiune**" a vieții de Stat ?

"[...] a fost **tirania**, a fost **despotismul**, a fost **împilarea** , a fost **oprimarea** [...]

Dar cum poate să aibă loc **o autoritate bazată pe siluire și despotism** , fiindcă eu cred că autoritatea nu este altceva decît o liberă azeziune ? [...] Cu **revolverul la tîmplă** nu mi se poate smulge o declarație de **loialitate** , **azeziunea** la viața unui Stat, **pe care nu pot să-l recunosc** pentru că **nu este al meu.**" (**aplauzel**) (p. 153)

Ralea / '28

▣ **Ardeleni / Regățeni**

/S-a adus învinuirea de "regionalism" provinciilor unite.Vaida a răspuns.

El își propune o abordare teoretică.

"Este o fericire că acest regionalism a existat."

Un organism "diferențiat", "complex", este mai interesant decît o "**melopee monotonă**" cîntată toată ziua în **societățile primitive**, unde nu există divergență de idei, unde conformismul grupului domină pe toți indivizii. Invoca situația din Franța (unde există un spirit auvergne -ian, provensal, breton... o simfonie amplă și puternică !)

Și se vine astăzi cu acel "**simplu calapod**" impus "diversității provinciale", care formează "bogăția sufletului românesc", care ar fi

"o mutilare într-un pat al lui Procust", pe care el nu o dorește "poporului meu".

Regionalismul fraților din Ardeal ? "Ardealul nu a însemnat pentru noi numai apariția unei **note interesante** în componentele sufletului românesc

de azi, dar ne-a adus și nouă , acestora din regat , o anumită **lecție morală.**

Este un destin ca frații de dincolo de Carpați **să descalece** din cînd în cînd dincoace de Carpați și **să ne dea cîte o lecțiune**":

(prima oară cînd au fondat Principatele ;apoi ca educatori de cultură în sec.XIX ; acum, după război , ca să ne aducă o "reînviere politică ")

Regățenii ? "[...] noi , cei de dincoace de Carpați,

am avut **o altă educație istorică** și **o altă mentalitate**, care are foarte multe avantaje , dar care și acest **inconvenient** : [...] suntem mai **romantici**, avem o **imaginie puternică**, o putere de **făgăduială** mai mare, dar **realizarea conștientă**, angajamentul acesta viril de a ține ceea ce ai promis, este într-o legătură cu mult **mai slabă**, decît dincolo de Carpați."

Dincolo de Carpați, există "o măsură" care ajustează perfect "ceea ce este posibil cu ceea ce este realizabil", care "ajustează legalitatea, bunul simț și tactul". El scade puțin puterea imaginației, dar are multe avantaje : de loialitate , de occidentalism ,de măsură și de lege. " Asta au adus ardelenii ,la a treia "descălecare ".(p. 154)
Ralea /

▣ "Realismul" PNL = degradare morală

▣ "Patriotismul" PNL = patriotism de lichele

"[...] nu există un singur caz , în care acest popor necăjit ,
tentat către apucături rele, să fi fost îmboldit printr-un exemplu de educație morală."

Un partid care a avut 70 de ani putere "discreționară " [PNL], "n-a educat acest popor ca să gândească vreodată ceva mai limpede și mai senin ".(p. 154)

Mai este și o "disoluție morală ": "Realști, da,dar ce fel de realiști ?

Cunoscători ai unui anumit psihologii de viții, de pasiuni, de decăderi, fiindcă dacă trecutul nostru istoric a fost penibil și dacă am moștenit o mulțime de năravuri proaste ,apoi aceste năravuri proaste cari au format forța de exploatare psihologică a partidului liberal , n-a fost exploatată decât de dînșii, în dauna noastră."

"Psihologi , cunoscători ai mediului românesc , da,
dar psihologi cunoscători ai pasiunilor josnice, nu ai pasiunilor care nobilează,
ci care scad.Realismul psihologic al partidului liberal , îl pot compara cu acela a unui zaraf [...] îl pot asemăna cunoașterea pasiunilor unui crîșmar care întinde alcoolul,
care distruge ,[...]Cunoscător a ceea ce este josnic, speculator de lașitate, speculator de lipsă de bărbăție, da, dar nu educator [...]

crima cea mai mare a oamenilor partidului liberal este de a fi fost
buni psihologi , dar mizerabili pedagogi. (Aplauze prelungite, ovații, la PNT) [...]

"[...] s-a spus de multe ori că fruntașii partidului liberal sunt patrioți ,
și nu neg acest patriotism.Dar vă întreb eu pe dvs. ce fel de patriotism este acela
care urmărește să transforme un organism politic național de 18 milioane de oameni ,
în 18 milioane de lichele ?

(În acel moment IG Duca a protestat pentru limbajul neparlamentar,
contra acelei insulte nedemne de cultura celui ce o rostea.

A fost luat în derîdere !

" [...]disoluțiune morală care a descurajat într-atîta ,
încît cei mai cumsecade oameni ai vieții noastre publice au dezertat din viața politică și
trăesc retrași departe ,deprimați, ofiliți de această atmosferă oprimentă."

Această imoralitate s-a practicat cu consecvență.(p. 154)

Ralea /'28

▣ Maniu : junimism democrat (vezi la PNT)

Ralea / '23

▣ Generația tînără.

" [...] Viitorul legislației noastre este condiționat de păcatele grele ,
care timp de 10 ani apasă pe nedrept pe umerii noștri .[...] viitorul este totdeauna plin de
trecut și vom suporta pe nedrept greșelile dvs, [...]"

Iorga a revărsat asupra PNT "un duș rece", că-l așteaptă "zile grele".

" [...] noi suntem aici , mulți care nu am împlinit încă 30 de ani și cari oferim tinerețea
noastră , oricare vor fi aceste sacrificii , fiindcă [...] există în destinul tuturor societăților
omenești, acest lucru curios că, întotdeauna tineretul este acela care ispășește
greșelile trecutului , există la popoarele orientale un mit curios , care este și în
basmele noastre ,există totdeauna un sacrificiu de neînțeles al tineretului.

Întotdeauna cînd o societate, un oraș , este amenințat de balaur, acestui balaur , ca să fie
împăcat, îi trebuiesc vieți de fecioare neprihănite;

acest balaur este trecutul și fecioarele neprihănite , care se sacrifică, [...] suntem noi,
tinerețea noastră, care nu vom țîrgui viața și sîngele nostru ca să mergem mai departe."

[invocînd o expresie a lui Nietzsche] : "[...] avem un trecut îndepărtat glorios, avem
un trecut apropiat odios,

dar sperăm că vor veni zilele de mîine, care vor fi nu numai primitoare , dar
reconfortante pentru lupta pe care o ducem astăzi cu îndărătnicia și fanatismul tinereții ."

(aplauze prelungite, oratorul felicitat) (p. 155-156)

Mihai Ralea

6.) D.Bogos (PNT) , Discurs la mesaj, 18 ian.'29

(DAD,MO.13/'29, șed. 18 ian.,pp 443- 445)

▣ Bolșevismul Basarabiei ?

Alegerile au infirmat și acuzația de "bolșevism" adusă Basarabiei

"Partidul muncitoresc țărănesc" [BMT] n-a avut nici 2% !

-Voce : Adică **Partidul comunist.**

-D.B : "Da. Dar mai curînd li se cuvine calificativul de "bolșevici ", pentru faptele lor, acelor domni calomniatori ai Basarabiei , care au pîngărit-o zece ani de zile [...]"

Cum ar trebui numiți cei ce au înăbușit glasul patrioților Vasile Stroescu și Nicolae Alexandru la tribuna Parlamentului ?; au arestat , în campanii electorale, demnitari și foști miniștri basarabeni, printre care și pe C.Stere ?;

I-au pămuit pe bunul basarabean Pantelimon Halipa ?(p. 443)

Bogos / '29

▣ Constituția din 1923 = lovitură de stat

Îl ispitea un glas lăuntric ca să arunce o privire retrospectivă asupra trecutului.

Se întreba : " într-adevăr a fost acest trecut un vis urît sau o realitate ?

Ce vedem noi în acest trecut apropiat ?

Idealuri sfărîmate, speranțe zdrobite."

Vedea înăuntrul țării o lipsă de curățenie ca și aceea din Rusia asiatică"; nu înțelegea , cum se putea acest lucru , la un popor vioi și așa de inteligent, în vinele căruia curgea un sînge nobil (cum constata , în veacul al XIX , Wilhelm de Kotzebuie , în călătoriile sale prin Moldova);

Vedea un popor istovit în munca lui Sisif ;

Cum să-și explice lovitură de stat ,din 1923 , [Constituția ?]

după care s-a trecut la acel "indiferentism " ?

Bogos /

▣ Guvernarea liberală = cămașă de forță

▣ Basarabia - înapoi cu 60 de ani !

Dacă s-ar întîlni țărani români din orice colț de țară , s-ar înțelege imediat ,

dar dacă s-ar întîlni intelectualii , ar izbucni discuțiile și neînțelegerile. (La intelectuali primează concurența, rivalitatea) .

Țara asta a fost ținută 10 ani în "cămașă de forță" , inventîndu-se tot soiul de "boli" și de "motive" : criza parlamentarismului (cînd noi abia pășim în e) ;

neîncrederea în provinciile alipite (formula <divide et impera ! >) ,

starea precară de civilizație (vedeți pușcăriile și veți afla stadiul de civilizație !) ;

reforma administrativă (care a dus Basarabia înapoi cu 60 de ani, prin aplicarea regimului birocratic , care a dus la jaf ,anchete și parchete !)...

-M.Negură (PNL "Văd că dvs regretați regimul administrativ rusesc în care era un funcționar la 20 de comune și erau 3 cazaci , care se plimbau de-a lungul satelor. "

-Bogos : "Eu critic regimul dvs. de 10 ani.De regimul trecut puțin îmi pasă. "

În Basarabia , a cincea parte din populație (aproape 600.000 suflete)

nu are ce mîncă , moare de foame !"

Marile abuzuri de la reforma agrară (20 % din lotași și-au înstrăinat pămîntul !) ; lipsa instituțiilor de credit ;starea dezastruoasă a drumurilor ;

starea deplorabilă a văduvelor, pensionarilor, orfanilor...

Bogos / '29

▣ Regionalism basarabean .

" Basarabia, pe vremuri, era un stat independent, bazat pe un democraism , direct elvețian.În Basarabia , toate instituțiile , de jos și pînă sus,se alegeau.

În ce privește chestiunea minorităților,ea era rezolvată,

dar nu așa cum încerca s-o rezolve turcește , **dl.Șeicaru, < a la turca >** ,
adică m-am supărat într-o noapte dechestiunea armenească și, a doua zi, îi tai pe toți.
Noi **am conlucrat frățește în Basarabia cu toate minoritățile**
și minoritățile au fost reprezentate în **Sfatul Țării** , în proporția cuvenită ."
Nu știa unde ar fi dus lucrurile , în această luptă , dacă A-Tot-Puternicul
nu i s-ar fi făcut milă de țara noastră ,și nu venea la putere **PNȚ,Maniu...**
(p.446)
D.Bogos

7.) **O.Goga** (P.P.) ,**Discurs la Mesaj, 15 ian.1929**
[DAD,MO 10 /'29, șed. 15 ian.'29, p . 371- 388.]

▣ Regionalism ardelenesc.

"Adevărul este că în Ardeal, grație **agitațiilor demagogice** desfășurate de dvs, pe urma greșelilor liberale, realmente era **o exaltare a mulțimii** creiată în mod meșteșugit ca o **protestare împotriva Vechiului regat** .

-Voci PNȚ : nu-i adevărat !

- O.G:"Să vorbim limpede ! Adevărul este acesta :ați aruncat de mult lozinca **<Ardealul , ardelenilor! >**" .Au aruncat lozinca și au purtat-o de la un capăt la altul.Au spus masselor năpăstuite că vor face **"trenuri speciale "** cu care vor duce pe regățeni **"la urmă "** ...

-Voci PNȚ : proteste, vociferări,()

-Gr.Gafencu (PNȚ).În calitate de regățean, a candidat de cîteva ori în Ardeal , unde a fost primit cu dragoste. "Știu că această **dragoste** care mi s-a arătat , s-a arătat **întregului Regat** (aplauze la PNȚ) [...] de ea este legată o anume **idee de stat**, [...] pe care **PNR** nu numai că nu a împiedicat-o , dar **a cultivat-o** pentru **ideea României Mari**. (Aplauze PNȚ).[...] **PNȚ** , prin felul cum înțelege unitatea sufletească a Statului , **a servit cauza românească** într-un mod minunat " (**Aplauze, bravo**)

-O.Goga : A ascultat această "apoteoză" a PNȚ.Gafencu dovedește foarte mult "patriotism" , dar are o concepție de "diletant" în ce privește Ardealul.

Realitatea este alta, și țara aude și judecă. **"În Ardeal persistă încă mișcarea contra regățenilor.**[...] este foarte bine că această exaltare contra Regatului dvs.o dezmințiri [...] pentru că **dacă dvs.veți îngădui**

ca , în Ardeal, **Vechiul Regat să fie hulit** , în vreme ce **ați venit aici să-l guvernați**, [...] **se va naște și aici o dureroasă și primejdioasă avalanșă de proteste** , de astă dată a **Vechiului Regat contra Ardealului."**

(Zgomot, proteste, întreruperi)

El, care a luptat totdeauna pentru unitate, ținea să protesteze, și-i ruga și pe ei să i se alăture.(p. 374-375)

-Al.Ceaușeanu (PNȚ) : (ca reprezentant al **tineretului ardelen** care a studiat în **Vechiul Regat**, unde a fost primit cu o dragoste și entuziasm pe care nu-l uita) declară că **"noi, parlamentari, tineri, ardeleni, că e departe de noi să existe un resentiment, ci** tocmai ,dimpotrivă, este numai închegarea integrală a întregului suflet românesc din această țară , ca **să zdrobească bizantinismul din politică.** [...] "

-O.G : în **partea întâia** ai fost mai bine;în **partea a doua** n-ai mai brodit-o !

(p. 374-375)

-Al.Vaida -Voevod (PNȚ) :"**Dta ne acuzi pe noi ?** Cînd bine știi că în loc să fi venit cu dragoste frățească , **partidele istorice** și partidul dvs improvizat - nu ca partid de proconsuli - **liberalii** n-au venit cu ramura de măsline , ci **folosind ținuturile** de dincolo de munți ca **o Siberie** pentru deportații lor.[...]" (**vezi obligatoriu la PNȚ**) (p. 375- 376)
Goga / '29

▣ Duelul calomniilor .

Goga : a prezentat toate problemele "dintr-un **sentiment de durere** , pe care o am în suflet pentru **biata țară** ."

-D.G.Căpățineanu (PNȚ) :"**Dumneata și biata țară ! Biata țară f..."**

-Șt.Cicio Pop : cere lui **Căpățineanu** să-și retragă cuvîntul "neparlamentar"

(**dar acesta se încapăținează , nu se lasă**)

[...]d. deputat **Goga** , aici, înaintea camerei, **cu bizantinismul** pe care l-a **împrumutat** de

aici, din dreapta , **de la d. Duca** , a venit cu **o serie de șiretlicuri**, cum le-a numit dl.Vaida -Voevod,presupunându-se că ne-ar putea da sfaturi nouă [...] dar **el are asupra sa acte de care nu a răspuns.**[...]

presa l-a acuzat pentru plecarea [din guv.Averescu] cu **cele 13 milioane [...]"**

-Goga : "[...] îmi înfrîng cu mucenicie **dezgustul** și răspund [...] nu mă întâlnesc pentru prima oară cu această **calomnie** [...] față de această **hulă** , fruntea mea a fost totdeauna sus ridicată. [...] **minciună idioată** [...] **inconștientă grosolană** [...] întreb pe dl. Vaida dacă se identifică cu această **insultă** [...] **ca ministru de Interne** dacă credeți că **sunt dator să dau cont , în mod public, de mînuirea fondurilor secrete ?**

Vă rog să răspundeți **da** sau **ba**, și atunci eu mă pun la dispoziția acestei Camere ."

(**întreruperi , zgomot , vociferări**)

-Voce PNT : dar **crima de la "Ruși"** o tăgăduiești ?

-Goga : **Toate crimele mele sunt la dispoziția Camerei.**

Sunt gata să vi le explic pe toate.

-Vaida -Voevod : "Cred că **fondurile secrete** , ori fondurile ordinii publice, fiindcă se întrebunțează în **anumite scopuri**, cari **nu pot fi divulgate** [...]"

Este o chestiune de încredere care privește întregul guvern.

De **acest fond** beneficiază cei cărora **ministru de Interne** , depozitarul încrederii guvernului din care face parte [...] Din momentul, însă, **cînd guvernul este dimisionat, nu mai am dreptul să mînuiesc aceste fonduri.**"

-Goga : **a dat explicații** succesorului său ,**Barbu Știrbey** ; a prezentat **chitanțele** unei Comisii ,conduse de înaltul regent **Miron Cristea** ,care a dat o declarație în această chestie ; **este dispus să prezinte** aceste acte și **actualului ministru** de Interne și **unei Comisii parlamentare** .

-Voci PNT : dar i-ai luat ?

-Ionel Țăranu (PNT) : [...] **ne asociem la acuzarea** pe care colegul nostru **Căpățineanu v-a adus-o.**[...] Nu este vorba de cele 13 milioane , ci de < **Mustul care fierbe**> și < **Comoara** > . "

-Goga : "[...] dar **nu pot** să mă duc pe Calea Mogoșoaiei **să spui un secret de Stat.**[...] regret foarte mult că **ați coborît discuția** și ați ținut cu orice preț să fie cîteva momente **la nivelul unora dintre dvs.**"(p. 381 - 383)

Goga/'29

▣ **Generațiile. Țărănimea. Intelectualii.Regionalism.Demagogie.**

/ " **România are destule resurse materiale.**[...] Din punctul de vedere **sufletească**, însă, România prezintă cîteva **infirmități de naștere** , cu cari noi trebuie **să luptăm**, și pe care trebuie **să le invocăm cu o crudă sinceritate** ,mai ales , aici, în parlament, unde trebuie **să privim în față** toate obstacolele existenței noastre."

/ "**Țărănimea** noastră de pretutindeni se prezintă

într-**o postură de unitate sufletească desăvîrșită** , și aceasta este tîria noastră.

Dacă veți lua cîte **un țaran** din Ardeal, din Muntenia, din Basarabia, din Bucovina, toți patru îi veți pune la olaltă, ei vor găsi **puntea sufletească** de la unul la altul.

Ca un **lac imens** , **sufletul poporului nostru**, al țaranului nostru, **este la fel** ."

"**Nu** tot așa de **unitar** este , din nenorocire, **sufletul clasei noastre conducătoare.**"Această nearmonizare este o "**infirmitatea sufletească**"

"**Dacă** veți lua **un cărturar** din Basarabia, un cărturar din Ardeal, unul din Vechiul Regat și unul din Bucovina, toți aceștia, laolaltă, **nu vor găsi acea unitate organică** [...] pentru că la spatele lor stăruie **în subconștientul** fiecăruia **o altă ordine de Stat** , cu sugestii multiple, și ,ceea ce e mai grav, **altă civilizație.**"

Goga /'29

"Sunt **patru civilizații disparate** cari stau la spatele **intelectualității românești**[...] trebuie cu toată conștiința să căutăm **să închegăm** o concepție de **unificare desăvîrșită a sufletului românesc** [...] în special a intelectualilor [...] am combătut și voi combate [...] în totdeauna **regionalismul politic** , sub orice aspect ar fi el.

"**Votul universal** a venit la noi **ori prea devreme, ori prea tîrziu.**"

"**Generațiile** anterioare, antebelice, **au marea răspundere** că n-au acordat **exercițiul drepturilor cetățenești** masselor **din Vechiul Regat.**

Goga /'29

"După război, votul universal a venit pe o **atmosferă demagogică** .

"**Popularitatea** este un **capital rulant** , un capital care **vine** , care se **uzează**, care **trece**, care **se evaporează** ; dvs.[**PNT**] [...]"

cari ați trecut prin atîția **fiori de simpatie publică**, de cîteva luni încoace ,
trebuie să fiți destul de sceptici ca **să vă dați seama** că și alți cari au gustat
din acest pahar , că odată și odată , **popularitatea se duce și...**

pe urma popularității care **se evaporază** , **rămîn masele otrăvite de lozinci demagogice** , cari așteaptă pe supralicitori ." (p. 382-283)

Goga / '29

▣ Demobilizare morală.

Înainte de război , **societatea românească**, pe deasupra granițelor,
avea **o credință** , credea în **idealul național**, avea **un fluid magnetic** care trecea
dincolo de interesele trecătoare.

/ După război, unire,și intervenția la Budapesta , **sufletul românesc** ar fi trebuit să
prezinte "**o expansiune**", să fi trăit "**zilele mari ale imperialismului românesc** ,
cu toate elementele sale firești, cînd la **adăpostul crucii** și cu **spada în mînă** ,
ne-am fi lansat **optimiști** speranțele la **ziua de miine**."

"N-am făcut acest lucru."

"Deodată cu demobilizarea noastră militară, s-a făcut și **demobilizarea morală a societății românești**" (**Întreruperi, rumoare , la PNȚ**)

Un popor **obosit**, în postură de **slăbiciune**, exploatată de dușmani.

(Ex. : **presa** .În ea nu mai curge "sînge " ci..."**scurpat**".)

De aceea ne trebuie **un nou crez**, o radicală **primenire a simțirii românești** :
ideea națională. (p. 383-384) (Vezi la **Naționalism**)

Goga / '29

▣ Mizerii "literare "

-DGCăpățineanu (PNȚ) : îl învinovățește pe **Goga că a obligat țaranii** (prin primari,
notari) **să cumpere revista "Comoara"** (a lui Sadoveanu)

Octavian Goga

8.) I.Buzdugan (PT) , Discurs la mesaj, 21 ian.'29

(DAD,MO.15 / '29, șed. 21 ian.'29, p. 485- 487)

Nu va face oratorie , ci cîteva constatări și reflecții,la discutarea Mesajului.

▣ Recurs istoric.

Și dacă "**dnii majoritari** " **nu au înțeles** să exprime "**fără rezerve**",

recunoștința față de bărbații de stat ,el, ca **român basarabean**,

în **al X-lea an** de la Unire, nu poate să nu aducă "întreg prinos de recunoștință ",

celor doi mari dispăruți: **Ion Brătianu** și **Alx.Marghiloman**,

care "**au contribuit în cea mai mare măsură**" la înfăptuirea unirii **Basarabiei cu Patria Mamă**. (**Vezi pe larg la PT**)

Și pentru că **Pamfil Șeicaru** , făcînd bilanțul celor **10 ani**, a vorbit despre "**întunericul înghețat**" care **a învăluit întreaga țară** , năvălind de după porțile de aur ale Unirii , el ,
ca **român basarabean** , afirmă cu toată convingerea că "**pentru poporul românesc din Basarabia, <întunericul înghețat al robiei>**

a fost cel care **ne-a copleșit o sută de ani** , izvorînd **din noaptea Rusiei țariste**,

iar de pe **porțile de aur ale Unirii** ,nouă românilor din Basarabia , ne-a venit **lumina culturii și libertății** care ne-a insuflat **o viață nouă** și ne-a dat **renașterea națională**

(aplauze PT)

Buzdugan /'29

▣ Basarabia sub regim românesc. (vezi pe larg la PT)

"În **zece ani** de la Unire încoace,

Basarabia a făcut în toate ramurile vieții **atîta progres** ,

cît nu s-a făcut sub Rusia într-o sută de ani [...] "

De la **regimul autocrat al Rusiei țariste**,

a trecut direct la **viața constituțională și democratică**

Prin **acordarea votului universal** participă la **guvernarea țării**,

toate straturile sociale, sub ocrotirea regimului românesc.

Reforma agrară , cea mai mare reformă în Basarabia, cu **împroprietărirea țăranilor**, dacă nu era regimul românesc, **nu s-ar fi împlinit** nici pînă astăzi.

(aplauze la PT și PNL)

În Rusia, **moldovenii** erau tratați de "năcialnici" și autorități ca "fii vitregi ",**buni de trimis** în provinciile îndepărtate ale Rusiei, în **Amur, în Caucaz, la Don și în Siberia....**

Justiția , biserica, se fac în **limba română**, cum nu era sub regim țarist, ceea ce este **un mare merit al regimului românesc**.

Libertatea de cugetare ,de gîndire, de exprimare (aplauze la PT și PNL)

Școala românească a făcut **adevărate minuni**, și în curînd **vom avea o generație nouă, curat românească, de intelectuali** și harnici muncitori pe ogorul culturii românești, care **"nu vor mai suspina după trecutul și binefacerea regimului țarist"**.

"cei s-au încălzit și însuflețit la lumina **culturii românești** și s-au adăpat la **izvorul curat național** , vor fi mîine vrednicii **propovăduitori și îndrumători ai neamului românesc din Basarabia."**

(aplauze la PT și PNL)

Buzdugan /'29

▣ **Nevoile Basarabiei .**

/Rezultatele acestea trebuiesc consolidate și **toate partidele** , trecînd peste bariere , **au datoria să lupte** pentru **consolidarea unirii sufletești în provinciile unite**.

Basarabia ,are multe răni și nevoi,dar ele **nu se datoresc regimului românesc**, ci sunt **răni adînci ,vechi,nevindecate**, rămase de pe urama **robiei străine**; altele săpate de **război** ; altele , mai recente , săpate de **agitații sterile** zgîndărite de **agenți provocatori .**

"Acești agitatori , cari **voiesc să zdruncine unitatea noastră românească în Basarabia [...]** **nu sunt români de origină** , nici cetățeni ai României, ci **agenți veniți de peste Nistru, trimiși speciali ai Cekei și ai Moscovei ."** (Vezi pe larg la PT)

(aplauze la PT și PNL)

Buzdugan / '29

▣ **Autonomie / descentralizare.**

/ **PNȚ** prevede în Mesaj , o largă **descentralizare**.Este nevoie de ea, ca oamenii să nu fie siliți să vie la București, pentru orice treburi .

Noi suntem **pentru "descentralizare"**, **nu pentru " autonomie"**.

"Această mișcare subversivă este bine alimentată și bine susținută de **agenții Internaționale a III-a, trimiși dela Moscova** , cari încearcă prin propaganda lor să adîncească **revoluția în Basarabia. "**

/ **Statul nostru**, banca ministerială, trebuie să ia toate **măsurile preventive** pentru a preîntîmpina anumite **mișcări grave**.(p.487)

[LD.lipsă text în continuare.Păcat !] I.Buzdugan

9.) **N.Iorga, Discurs la mesaj, 29 dec. 1928**

(DAD,MO.5/'29, șed. 29 dec.'28, p. 121- 129)

[**Iorga era singurul reprezentant în Cameră al PND**]

▣ **Controlul averilor**

Iorga / '28

▣ **Controlul averilor**

Ca om fără avere, în mijlocul unei societăți unde **averile se fac pe căi misterioase** (**aplauze PNT**) ,care transformă în cîțiva ani "un biet cenușar în mare bogătaș al țării românești " , capabil de a căpăta orice, chiar și un loc în parlament, **se bucură** că va veni **o lege** care să prevadă **sanctiuni severe** pentru proasta mînuire **a banului public**.

(**aplauze PNT**)

/ El este deprins cu **boieii cei vechi**, care dădeau din ce strîngeau, la biserici, spitale, caritate publică, școală...

Dar acum "i se dogorește obrazul de rușine" că [probabil Bucureștiul] în acest oraș nu

există o Bibliotecă publică, dar pe străzi se ridică **palate făcute din jaful nerușinat...**

(aplauze PNȚ)

"Aici **nu** avem aface cu **cazuri izolate** , avem aface cu **o bandă organizată diabolic** (aplauze prelungite PNȚ) , făcînd în străinătate impresiunea că aceasta e **o țară de jaf**, pe cînd în realitate aceasta este

o țară care se lasă jefuită de aceia care trebuie să o servească "

(aplauze PNȚ)(p. 122)

Iorga /'28

▣ **Problema agrară.**

/ **PNȚ făgăduiește** o continuare a împrumutării prin **expropriere.**

"Trebuie să ispășim cu iluziunea periculoasă că mai este ceva în țară **de împărțit** pentru **scopuri de partid** sau pentru **rațiuni electorale.**

(Aplauze PNL)

Aceasta trebuie **să i se spună** necentenit vrednicului nostru **țăran** ; **să-l învețe cineva** că de azi înainte **viitorul lui stă în mâinile lui** ; că **noi i-am dat** ceea ce **Dumnezeu ne-a dat nouă** , singurul lucru ce-l aveam la îndemînă, și **că acum ,după aceasta**, în loc să facem din bolta cerului ogoare pe pămînt, **trebuie să-l îndemnăm să fructifice pămîntul care i s-a dat** în astfel de măsură încît **să înceteze peregrinajul căraușilor** de astăzi, **care omoară** în mare parte **adevărata , hrănitorea și remunerătoarea agricultură."**(p. 122)

Iorga /'28

▣ **Țăranul**

/ **Îi părea bine** că , "pentru liniștea acestei țări", **PNȚ, așezat la putere,**

"spune țăranilor , orice consecințe ar putea să aibă pentru popularitatea lui,

că nu mai trebuie întinse mîinile spre pomana unei noi expropieri,

ci trebuesc **să apuce voinic uneltele de muncă**, pentru a sfinți pamintul țării noastre .

(Aplauze prelungite la PNȚ)

Iorga /'23

▣ **Popularitatea .**

El , **Iorga** , a încheiat **cartel cu PP** , și nu are a se rușina de înțelegerea onestă pe care a iscălit-o.I s-a dat **o carte frumoasă**, cu **lista aderenților PP din toate comunele .**

Pe unii i-a găsit, pe alții , nu. (**Mare ilaritate**)

"Și va veni vremea cînd **și dvs [PNȚ]** ,în organizațiile comunale,în alte împrejurări, **îi veți căuta și nu-i veți găsi "** (**ilaritate**)

A făcut bine PNȚ că nu a tipărit o asemenea carte. (**ilaritate**)

Mai bine s-ar tipări o singură carte ,pentru toate partidele ,

și să se știe că, în cutare sat , **"omul mai vioi sub aspect electoral e cutare "** ,

și atunci **ne ducem acolo**, "cu popularitatea noastră, cu talentul nostru, cu mijloacele noastre "... **să vedem "cu cine rămîne cetățeanul nostru** ,

care reprezintă **conștiința politică a cutărui sat ."** (**ilaritate**)

Popularitatea înseamnă încredere și speranță.

Ea este bună dar **nu creiază "mărimea unui partid."**

Iorga /'28

▣ **Recurs istoric.**

/ **El, Iorga, în 1906**, străbătea Țara Românească , atrăgînd după el oameni din partidele de pe atunci.La Iași, **după 13 martie 1906,**

mii de oameni se țineau după el, și nu numai mahalagii , ci oameni ca Nicu Gane.

Dar după cîteva luni, au venit **răscoalele din 1907,**

și dacă n-ar fi avut **simțul răspunderii** , dacă s-ar fi lăsat condus de **pasiuni,**

s-ar fi pus **în fruntea țărănimii** , această popularitate ar fi durat.

"Și pe urmă ce ar fi fost ?" Cu oameni necunoscuți, cu oameni cu care nu trăise împreună, cu oameni cu care nu avea comunitate de idei și sentimente,

ar fi putut să se instaleze la conducerea țării ?!

Cu cîțiva oameni din jurul său,

ar fi putut **să răspundă la speranțele enorme care se treziseră ?**

/ Ca om onest, prevăzător, cu studiile sale, el spune :

" **toate popularitățile** care s-au ridicat de pe la 1900 înainte, nu sunt decît **strigătele** **desperate către o viață nouă ale unui popor călcat îndelung în picioare , care-și schimbă idolii neconținut, fără să-și dea seama că**

Dumnezeu se găsește nu în noi , ci se găsește în el , în însuși acest popor."

(Aplauze la PNȚ)

Iorga /'28

▣ Popularitatea Averescu

/ A venit războiul, și după, "**imensa popularitate**" a generalului Averescu .

El nu a făcut acele imense greșeli care dărimă o popularitate.

A guvernat în împrejurări în care au guvernat și alții.

"**Popularitatea s-a dus .De ce ?**

"Pentru că în "**avîntul națiunii**" este o **nerăbdare nesfîrșită :**

< Nu mai tîrziu , acum să te văd ;

a doua zi după biruință , trebuie să-mi dai viața cea nouă .>

/ **Popularitatea** lui Averescu s-a desfăcut și **a mers la ...PNȚ.**

"**Sunteți beneficiarii acestei popularități** și aveți o datorie de recunoștință față de poporul acesta.**În genunchi** trebuie să stați înaintea lui. "

Dar , **nici popularitatea nu face "partidul tare "**(p. 125)

Iorga /'28

▣ Mentalități electorale .

/ **Legea electorală** a fost creată într-un moment nenorocit, prin surprindere.

"A fost creiată **pentru a falsifica sistematic** de la un capăt la celălalt al țării,

voința adevărata a poporului nostru.

Acum nu mai există nici partide , **nu există decît electori,**

nu există decît **șefi ai partidelor și fruntași** , care **sunt terorizați**

de **oameni cu situațiuni mari în cutare județ** și care ei dispun de totul.

Ei silesc pe alegători să voteze oameni pe care nu-i cunosc,

pe care nu-i iubesc, pe care îi disprețuesc [...] **O cumplită tiranie** s-a abătut asupra țării

după temeiul acestei legi electorale [...]"

/ **PNȚ** , în manifestul său electoral, vorbește de **drepturile țărănimii.**

Dar (prin lege) **voturile ei sunt amestecate** cu alte voturi ,care nu exprimă voința sa .Se

impune ,astfel,unui partid național să-și găsească aliați într-un județ unde nu are aderenți

;se silesc **carteluri electorale nenaturale și imorale**; se preface o viață electorală ușor

de văzut , într-un haos , numai pentru a se obține "majorități".

Legea electorală "de dictatură", noi am împrumutat-o fără să avem dictatură,

o copie după model străin.

[**După ce argumentează deficiențele partidelor, vezi mai sus și mai jos]**

"**Nu cu organizații de masă** această țară , încă așa gingașă în alcătuirea ei,

poate să fie condusă. **Țara** aceasta poate **să fie condusă**

numai prin unirea fără egoism , fără formule zădarnice a oricăror forțe adevărate ,

și **pe ruina oricărei organizații parazite.**"(p. 126)

Iorga /'28

▣ România Mare

" "[...] grija noastră de căpetenie este **să o păstrăm** , amenințată cum este din afară,

scormonită, roasă, pe dinăuntru, că trebuie **să o păstrăm cu orice preț**, cu prețul

sacrificiului copiilor noștri, pînă la unul, **cu orice preț trebuie să o păstrăm."**(Aplauze

unanime)

/ **Să cunoaștem pe aceia** care , mai mult sau mai puțin ,**au contribuit ;**

pe cei care au împiedicat-o ; "despărțirea morală trebuie făcută."

[**aluzie la Brătianu]**

" Atunci[1919] a fost **momentul cel mare pentru națiunea românească** ,

pe care **sufletele uscate nu l-au putut înțelege,**

oamenii încremeniți în trecut nu l-au putut ghici,

și **sfințitul moment a trecut fără înțelegere ."**

Atunci s-a făcut acel "**guvern al Blocului**" (povestește episodul încheierii)

care **ar fi putut da orice** (a dat **cea dintîi împrumut** , pentru Basarabia) ...

dar a fost răsturnat . (p. 128)

N.Iorga /'28

10.) I.Pistiner, Discurs la mesaj, 31 dec.'28

(DAD.MO.8/'29, șed. 31 dec.'28, p. 344-348)

[L.D. gândire rudimentară, formule marxist- gheriste "aplicate" , ură pătimasă "de clasă", tendențiozitate de rea credință, contaminări cu lozinci din vocabularul bolșevic.]

Pistiner /'28

▣ Legea electorală.

Muncitorimea nu a putut să-și trimită reprezentanți în Parlament , datorită **legii electorale "fasciste"** , făcute de liberali
Legea a împiedicat dezvoltarea normală a partidelor.
Ea a scos la "**tribuna străzii**" nu numai **muncitorimea**, ci și **partidele mici**, ba și **PNȚ**, **silite să recurgă la întruniri publice pentru a răsturna guvernul.** (p. 344)
Pistiner /'28

▣ Amoralitatea PNL

Sistemul liberal electoral (PNL și PP-care este o "ediție aventuristă" a PNL) a creat **o stare de corupție** , de jos, de la percepțiile financiare , pînă la panamaua petrolieră.
"Am văzut că ei **au otrăvit țara cu corupție** , așa că nu numai **imoralitatea** s-a născut , ci chiar **o amoralitate, o lipsă de gândire pentru morală** , așa că masele au început să creadă că așa trebuie să fie totdeauna și că nu mai poate fi altceva."
"Violența , începînd cu **violarea legilor** scrise în **Constituția** pe care ei singuri au votat-o" (ex: "libertatea" presei-cu **confiscări** de ziare ;
"libertatea" întrunirilor - cu **interzicerea** lor ; 8 ore de lucru - cu interzicerea întrunirilor muncitorești care o cereau)
"Pentru că **liberalii** au făcut totdeauna **legile numai pentru străinătate**, iar **pentru țară** au avut numai **jandarmi și arbitrariu.**"
"**Violența** aceasta a dus pînă la **asasinarea cetățenilor în massă.**
Ei au provocat **comploturi** , cu **singurul scop** de a menține mai departe **starea de asediu și dictatura lor.**Ei au schimbat **armata și jandarmeria**
În **instrumente politice** [...] pentru menținerea lor la putere."(p. 344)
Pistiner / '28

Muncitorimea.

"**O democrație** are o bază trainică numai atunci cînd ține cont și de **muncitorime.**" Prea puțin se vorbește despre ea în R.la Mesaj.
/ "Se vorbește acolo despre **armonia între clase ; lucru în care noi nu avem nici o încredere.**" Nu se vorbește despre nici o lege.
/ **Se fac legi numai pentru străinătate, iar în țară nu sunt aplicate.**
" **Muncitorimea din România** de acum **nu are nimic de pierdut**,
pentru că **în sistemul oligarhic , muncitorii** au fost considerați în totdeauna , ca străini, ca niște criminali, au fost suspectați , prizoniți și niciodată nu au fost tratați ca cetățeni egali." (**aplauze PSD**)
" Sunt și acum în închisorile din România , la Doftana, la Jilava, sute de oameni reținuți numai din cauză că au fost implicați în comploturi provocate de Siguranță, sau pentru că au dovedit părerile lor politice." (**aplauze PSD**) (p. 347)
Pistiner

11.) I.Flueras, Discurs la mesaj, 18 ian.'28

(DAD,MO 13 /'29, șed. 18 ian.'29. p. 447-456)

[L.D discurs emblematic pentru social-democrația românească, expresie a marxismului "reformist" ; emblematic și pentru mentalitatea ardelenescă, de respingere a regătenilor ; adăugată și doza de politicianism curent, pentru victoria contra liberalilor .Din această suprapunere - ură de clasă , dispreț provincial, antiliberalism - a rezultat un discurs distructiv, sumbru, subiectiv.]

Flueraş / '29

▣ **Recurs istoric : social-democrația română.**

[Vezi context la PSD]

Maniu a inventat social-democrația în Ardeal și Banat !?

/Pe cînd Goga era la studii (cu sprijin de la Budapesta !) el, Flueraş , era păstor de cai și porci la Chereuş (Crişana), de unde a plecat la învățătură la Budapesta.

(Vaida nu aștiut să răspundă la întrebările lui Goga)

/ În 1910, Flueraş a candidat la Chişinău [Criş] (împreună cu Goga), contra contelui maghiar Wenckeim (au fost "trîntiți" amîndoi, cu bani și jandarmi)

Flueraş / 1929

▣ **1918. PNR - PSD**

"Nici după 10 ani n-a sosit timpul ca să vorbesc [atenție LD!!!] destul de larg despre acțiunea aceasta [...] este destul că s-a convocat Adunarea [...] s-a alcătuit Sfatul național

, și acesta alcătuiind un guvern nou, noi am intrat în acel guvern [...]

dar ne preocupa gîndul și în special îndemnam pe domnii naționali să îngrijească

ca nu cumva [atenție L.D !!!] dacă ne aruncăm cu toată dragostea

aşa zisei < maici dulci > , România, să nu ne aruncăm și în ale liberalilor ,

pentru că ne vor strînge prea tare ... (aplauze PSD)

Flueraş / '29

▣ **PNR - PNL, 1918**

D-lor [PNR] , n-au ascultat de noi, dar mai tîrziu au pățit-o.

Iar azi putem să o spunem că dacă ne-ar fi ascultat și și-ar fi făcut datoria atunci, prin asta nu s-ar fi salvat pe dînșii , ci salvau poporul , nu numai din Ardeal, dar din întreaga țară. (aplauze PSD)

-Gavril Alvirescu (PNȚ?) :

"Cum înțelegeți aruncarea aceasta în brațele liberalilor ?

Vedeți că, după zece ani, partidul național este tot în opoziție cu liberalii."

- I.Flueraş : "[...]dacă partidul național ardelean opunea o rezistență mai mare ,aşa cum trebuia, împotriva acaparărilor național-liberale,

atunci partidul liberal nu putea să domineze zece ani și să împilească țara. [...]

era mai bine dacă [...] liberalii ar fi fost reduși la ceea ce trebuia.

Ei au ocupat un loc pe care nu-l meritau și nu din vina d-lor,

ci mai cu seamă din vina dvoastră [PNȚ] , cari, de la început trebuia să vă opuneți.

[...] nu din slăbiciune [...] ci din marea încredere ce ați avut-o față de dînșii ."

Flueraş / '29

▣ **Exploatarea minerilor de către Goga et&**

/Minele de aur "12 Apostoli" (care pe vremea Austro-Ungariei erau ale împăratului german) erau conduse de un anume Sieber .

El le conducea și azi (principal acționar) ,prezidate de Averescu și Goga

care a transformat cei 800.000 morți ai noștri pe care i-a "plîns",

în zeci sau sute de acțiuni la aceste mine) (aplauze la PNȚ)

Flueraş era hotărît să facă chiar o Comunicare, privind situația grea a minerilor din

Apuseni. (acolo era director, un fost șef de Siguranță , Floru,rudă a lui Gigurtu)

/Propune Comisie parlamentară, naționalizarea terenurilor aurifere ,

treccera lor în folosul locuitorilor din Apuseni . (p. 449)

Flueraş

12.) V.Toncescu (raportor la mesaj) Discurs final la dezbateri mesaj , 28 ian.'29

(DAD, MO.20, șe. 28ian.'29, p. 582- 590)

▣ **Discursul lui O.Goga [...]**

/ A venit "cu un sac de săgeți veninoase" , aruncate în dreapta și în stînga ,

conchizînd că actuala criză nu va putea fi îndreptată decât de oamenii generalului Averescu. (vezi la PP-Averescu) / Începe cu el, nu pentru importanța partidului , nici pentru "personalitatea " lui Goga ... ci pentru că a lansat "trei infirmități" care ar caracteriza națiunea română, care trebuie puse la punct :

"Această națiune , pe care o cunoaștem că este plină de calitate, în așa fel că toți ne mîndrim că suntem români, d.Goga o vede sub aspectul unui schilod, care umblă șchiopătînd rău de tot, fiindcă este infirm , și încă isbit de trei infirmități ! " V.Toncescu / 28 ian.'29

▣ Infirmitățile lui Goga

I.) Întîia infirmitate,

Goga o găsește la intelectualii români.

După dsa, țaranii au un suflet unitar, dar intelectualitatea , nu.

Această părere este desmințită chiar de actuala majoritate parlamentară (PNȚ).

Pîna acum guvernele trimiteau candidații în Parlament, pentru Ardeal, Basarabia și Bucovina, nu importă cum și de unde, fără legătură cu populația locală , cu concursul jandarmilor, încît Parlamentul nu reprezenta provinciile istorice.

De data aceasta , au fost aleși, cu puține excepții, intelectuali ardeleni, basarabeni, bucovineni, regățeni...

"cu suflet unit într-un crez politic , al nostru, al tuturor." (aplauze la PNȚ)

Unitatea PNȚ, a fost realizată chiar de intelectuali, profesioniști liberi, avocați, medici, farmmaciști, profesori, cu profesii "unificate în suflet și crez ", pentru că ,deși ei pot veni din școli diferite , pot avea unele deosebiri de mentalitate, dar au sufletul "înobilat",sunt " români" . (aplauze PNȚ)

Goga este "un răslețit " , a rămas cu "suflet mic, plin de patimi, plin de pasiuni, plin de ură " , și, neputîndu-se înălța, "acolo unde s-a înălțat sufletul intelectualității " în loc să-și vadă infirmitatea sa, vede infirmitatea intelectualității române.

" Goga a rupt partidul național dein Ardeal, și a avut pretențiunea ca dînsul să dea afară din partid pe luptătorii vajnici cari au cucerit sufletul Ardealului, pe Iuliu Maniu, pe Vaida -Voevod și Ștefan Cicio Pop [...]" (vezi la PNȚ)

Goga , "cu micimea sa de suflet", a făcut ca popularitatea lui Averescu

"să se piardă" încetul cu încetul.

Mai mult, "a dizolvat " PP, care pierde în fiecare zi frunțașii săi.

La demisie, ei dau aceeași explicație : < nu putem să stăm alături de Octavian Goga .> Toncescu /'28

II. A doua "infirmitate" (Goga)

Votul unversal, dat ori prea tîrziu, ori prea devreme.

Partidul dlui Goga, a fost de două ori la guvernare.

"Infirmitatea" nu este a acordării votului , ci la partidul dsale.

II. A treia "infirmitate" (Goga)

A amestecat estigiul monarhiei, în răspunderile guvernării.

V.Toncescu / 28 ian.'29

▣ Legea jandarmeriei,

absolut necesară .PNL a distras un întreg corp de armată, trecînd soldați nepregatiți, sa facă poliție administrativă sau judiciară .

30.000 de oameni , ca să apere guvernele, împotriva națiunii , transformați in "agenți electorali" , amestecați în luptele politice,

Liberalii nu numai că știau de aceste ingerințe, dar le-au folosit cu fățarnicie , astfel, au anarhizat țara, de sus pînă jos.(aplauze PNȚ)

(citește o serie de "rapoarte" , care dovedesc că jandarmii erau folosiți pentru campania electorala liberală, cu știrea Ministrului de interne, Duca , etc etc.. Pe această fază liberalii părăsesc incinta camerei) : <Dolj.În județ este liniște .Propaganda se face numai

de guvern.S-au luat măsuri pentru confiscarea manifestelor țărănești;

<Râmnicu Sărat.Acord perfect între prefectură și jandarmi. Măsuri pentru supravegherea opoziției [...] nici o propagandă subversivă .Nici o discuțiune despre actul de la 4

ianuarie.[...] Compania de jandarmi mi-a dat notă de doi judecători , care trebuiesc înlocuiți , deoarece nu se poate conta pe ei .>

<Iași.Prefectul a aranjat ca un șir de jandarmi să împiedice cu orice preț pe țărăniști să facă propagandă. > < Sălaj. Prefectul a dispus împiedicarea circulației opoziționiștilor >.

" Dvs, liberalii , ați pîngărit toate instituțiile care trebuiau să apere ordinea în acest stat " (aplauze la majoritate) ... iar acum cînd vin cu dovezi... părăsesc parlamentul ! (p. 585-586)
Toncescu / '29

▣ **Politica de încurajare excesivă a industriei.**

" PNL a urmărit să facă legi cari să puie în valoare toate bunurile Statului și legi cari să transforme din punct de vedere industrial țara noastră. (vezi la Legislație)

"Acel om care credea că este capital românesc suficient pentru această operă imensă, acel om există, era dl. Vintilă Brătianu, și , pe baza credinței sale fundamentale greșite , s-a făcut tot eșafodajul de legi pentru industrializarea țării."

Toncescu / '29

▣ **Politica PNL față de capitalul străin.**

/ În Programul PNL din 1921, liberalii afirmă că aceste mari lucrări voiau să le facă cu concursul frățesc al capitalului străin.

Atunci cînd au ajuns la legiferare ,însă, au introdus în legile lor economice un astfel de regim pentru capitalul străin ,încît "era imposibil ca să vie acest capital ". (Ex. art. 11 din Legea energiei, străinului i se făcea această invitație : < vino de colaborează frățește cu capitalul nostru [...] nu-ți dau decît 40 % , iar 60 % țin pentru mine ;dta însă, odată ce ai intrat, să știi că acțiunile sunt nominative și fără voia mea nu le poți trece la nimeni. >)

Liberalii nu au fost de bună credință ,nu au fost nici naivi,ci ...

au urmărit această politică mărturisită de însuși conducătorul partidului .

Rezultatul a fost cel știut : n-a venit nici un capital străin, lucrările nu s-au făcut, tot ce au promis a rămas pe hîrtie.

"Ați văzut dvs. vreo parte a acestei țări să se asemene cu Italia

-cum promitea grațios Moșoiu - adică cu o grădină irigată,cu canale navigabile, cu uzine electrice numeroase ?

Ați văzut dvs. vreun țaran care să aibă tovarășul - pe care îl promitea Tancred

Constantinescu - motorul electric cu curent ,venit de la vreo uzină electrică [...] ?"

"Tot ceea ce ați promis dvoastre nu s-a realizat , fiindcă era conceput absolut greșit.

În această politică economică a partidului liberal au vrut să facă lucrări ce nu se puteau executa, cu un capital pe care nu-l aveau"

Toncescu / '29

▣ **PNȚ : < Porți deschise!>**

"De aceea , la politica partidului liberal fundamental greșită,

noi opunem [...] o altă politică,și , de sigur, aceasta va fi mult mai bună."

Noi, în Țara Românească , nu avem capitalul necesar și vom cere concursul frățesc al capitalului străin pe care îl vom primi într-adevăr frățește. (aplauze pe băncile PNȚ)

Toncescu / '29

▣ **PNL și democrația.**

Pornea de la un articol al lui IG Duca din "Viitorul" ,în care acesta demonstrează că PNL este un partid democratic.

Liberalii au guvernat 7 din cei 10 ani postbelici.

Au avut "o guvernare absolut oligarhică" , în sensul științific al cuvîntului, adică

"guvernarea cîtorva" cari s-au sustras în administrația lor de la toate controalele (Curtea de conturi era cu controlul la anul 1916, deci de 12 ani nu făcuse nici un control!) și n-au avut să se teamă de nici un fel de sancțiuni guvernînd "după bunul lor plac."

Au făcut numai alegeri violente, în cari au impus corpului electoral

anumiți candidați, cari n-au fost aleși , ci numiți ;au violat libertatea presei; au instituit starea de asediu etc.

Au scăzut prestigiul Parlamentului,nerăspunzînd la interpelări,

neducînd la final nici o anchetă parlamentară, mușamalizînd fraudele.

Au sacrificat interesele Statului în favoarea și beneficiul instituțiilor liberale

(ex.comercializarea subevaluată a gazului metan ; adjudecarea a 125 ha de pămînt pentru societatea petrolieră "Steaua română ")

A pus mîna pe Banca Națională și pe cele două Credite ,
punînd astfel baza acelei "oculte liberale" Vint. Brătianu, care este șeful atotputernic al
acestei laturi bancare,este și șeful partidului, "și ceea ce vrea să facă ,
face cu partidul pentru bănci și cu băncile pentru partid."
Toncescu /'29

▣ PNT, adevăratul partid "liberal "

"Rezervele de nesecat ale neamului nostru au făcut ca principiile pe cari le susținea Ion
Brătianu ,la 1866,adică alegeri libere , parlamentarism, sancțiune, libertate , aceleași
principii să fie susținute astăzi de românul ardelean ,
președinte al Consiliului de Miniștri, Iuliu Maniu."(aplauze la majoritate)
" Închidem astăzi prima decadă de la unirea din 1918 .
Bilanțul este dezastruos.Răspunderea o are , întreagă, PNL., pentru că acest partid
a monopolizat conducerea țării și a împiedicat să se desfășoare , în mod normal,
munca poporului românesc întregit ."(p. 590)
Toncescu

13.) Legea jandarmeriei rurale,[PNT] 5mart.'29

(DAD, MO.45, șed.din 5 mart.'29 , p. 1427-1448)
13.a) C.Vicol (raportor) (vezi context la Jandarmerie)

▣ Istoricul

[L.D. critica , cu orice preț, a legislației PNL , atinge nedemnitătea !]
1920 , **Proiectul Federației național-democratice** , guv.Vaida (Ministr. Int ,
N.Lupu.) Scopul : unificarea legislației la nivelul României Mari.
În Ardeal și Bucovina, legislația fusese net superioară. * [atenție LD !]
Discutat doar în Senat.(p. 1447)

*

▣ Legea ungară și austriacă (1881) , cu modificări (1905) ,

asemănătoare în Ardeal și Bucovina: atribuții bine precizate,
separate de ale altor organe, fără nici o atribuție administrativă.
Jandarmii, avînd răspundere personală, ei se purtau "demn și uman , în împrejurările în
care guvernele încercau să-i întrebuițeze pentru scopuri politice.
[Atenție LD :] "De sigur e foarte criticabilă conduita lor față de naționalități ,
fiind întrebuițați ca instrumente de asuprire și sugrumare a libertăților publice . "
▣ Legea rusească, în Basarabia.
Nu exista o jandarmerie rurală , ca în Vechiul Regat.Pe baza legilor fundamentale ale
imperiului rus, comunele erau autonome, organizîndu-și singure paza.(Uriadnicul, era
șeful "Volostei") . După rev. din 1905, s-a extins instituția "Strajnicilor" , care avea
caracterul unei **poliții politice de Stat** pentru a preveni turburările , răscoalele.

/ "Atmosfera specială de neîncredere în jandarmerie n-a provenit atît din cauza lipsurilor
legii, ci a fost provocată de partidele politice , cari, în guvernările lor,
din motive lesne de înțeles, au scos instituția din făgașul ei normal, punînd-o în slujba
unor scopuri străine de adevărata ei misiune. "(p. 1448)
C.Vîntu

14.) Richard Franasovici (PNL) , discurs la Legea jandarmeriei, 7 mart.'29

/Jandarmeria imperiului habsburgic, "așa de bună " [aluzie la Vintu] ,
a luat naștere după revoluția de la 1848 , tot după model francez.
29 apr.'19 , Decret-lege de formarea Brigăzii IV ,în Ardeal.
(imediat după crearea Consiliului Dirigent) . Mihai Popovici a fost trimis de ConsilDirig.la
București, a avut o lungă discuție cu Mârzescu, căruia îi cerea jandarmi din Vechiul
Regat. Atunci s-a creat acea a IV-a Brigadă de jandarmi,
după modelul din Vechiului Regat. (5 mart, p. 1467-68)
[L.D: polemică caracteristică în parlament, cînd era vorba de PCR]

(vezi pe larg la PCR)

Rich.Franasovici (PNL), 7 martie 1929 :

/"Un singur partid mai există , care astăzi cere "mordicus" desființarea jandarmeriei.

Este **partidul comunist** ." Citește dintr-o broșură , care reprezintă **hotărârile PCR** , luate la Moscova , cu ocazia ultimului congres [IV , 1928](exclamații la PNȚ)

- **Voci PSD** : Care partid comunist !? (**exclamații, vociferări , întreruperi**)

- **R.Franasovici** : Da, da! Și vă atacă pe dvs. mai rău ca pe noi.

(**exclamații, vociferări la PSD**)

Dar asta nu vă privește pe dvs., este vorba de jandarmerie , cu totul altă chestiune

- **Pompiliu Ioanițescu** (PNȚ Dlor deputați, vă rog, este foarte utilă desbaterea unei chestiuni din partea unei minorități .Să ascultăm minoritatea [PNL]

- **N.Nicolescu-Lungu** (PNȚ) : "Dar să știm și noi unde este acest **partid comunist** , căci nu am auzit de el. "

- **R.Franasovici** : " Dlor, este o broșură care arată hotărârile Congresului al IV-lea, , mi se pare, al **partidului comunist român**, care a avut loc acum câteva luni la **Moscova**. (**Exclamații, zgomot, întreruperi , la PNȚ și PSD**)

Da ! da! Sunt hotărâri sau, mai bine zis , instrucțiuni , pe cari acest partid le-a redactat pentru membrii săi din țara românească.[...]

/ " Și pentrucă știam că vine în discuția legea jandarmeriei , am luat citate din această broșură pentrucă sunt f. puține " (întreruperi, zgomot, la PNȚ)

Nicolescu-Lungu : "Este de mirare cum aceste broșuri vă găsesc numai pe dvs."

" Dați-mi voie să mă mir , de ce nu cad și în mâna noastră ?"

R.Fr. : "Vrei să spui că sunt tovarăș cu ei ? " "Mirați-vă, dar asta nu schimbă situația "

Horia Maniu : " Poate fi un roman senzațional !"

R.Fr. : " Eu nu am plăcerea să te cunosc personal, dar, dacă dta ai fi avut raporturi personale cu mine , ai fi putut ști că nu sunt capabil să aduc astfel de lucruri înaintea Parlamentului, fără să fiu sigur.Mai bine nu vorbesc, și v-am spus : nu urmăresc succes de tribună. [...] eu sunt gata să și părăsesc tribuna "

Voci PNȚ : " Nu ! Nu ! " [adică să continue]

- **R.Franasovici** : La pag. 17 , punctul j , se găsește : < desființarea jandarmeriei rurale și organizarea pazei ordinii în sate de către **comitetele țărănești** . >

"Vedeți, că eu nu găsesc că este un **pericol comunist** iminent în țara noastră "

-**DRIoanițescu** (subsecret. de stat la Interne) : Am să rog încăodată

"Viitorul" să ia act de declarația lui R.Fr. (**Ilaritate**)

R.Franasovici : Nici "Viitorul " nu spune că este pericol "iminent " , cu condiția să luați măsuri energice. Nu vă dați seama cât de bine sunt informați acești oameni de realitățile din țara noastră. (este mereu întrerupt- rugat apoi să continue - iar întrerupt) PNȚ este considerat " cel mai mare dușman " ...

-**Pompiliu Ioanițescu** : "Numai dacă vor fi adevărate, să nu fie false (Ilaritate)

-**R.Fr.** : Eu cred că dl.DRIoanițescu va confirma...

DRIoanițescu : Mi-i frică să nu fie tipărite de dvs. ...

Voci PNȚ: la poșta țaranului!(zgomot, **rîsete**)

R.Fr.:"Am un sentiment de melancolie; așa de puțin cunoașteți și așa de prost apreciați pe colegii dvs. din această Cameră ?

Credeți dvs. că aș putea veni să inventez ? "

Horia Maniu : Suntem încă sub impresia apelierilor dvs, că noi suntem **tovarășii lor** .

R.Fr. : Nu am spus niciodată asta.Desfid pe cineva , să-mi arate când , de 10ani după război, de când fac politică și sunt în Parlament , aș fi declarat acest lucru , că sunteți tovarăși cu acești **dușmani ai noștri** ."

Voci PNȚ : "Viitorul" a spus-o ! dar < **rînjetul bolșevic**> al dlui Halippa nu apare în "Viitorul " toată ziua ?!

-**DRIoanițescu** : vă rog să nu-l mai întrerupeți .A făcut declarațiuni atît de frumoase, încît trebuie să-l ascultăm.

R.Franasovici : Să vă citesc : < Toate aceste cereri trebuie legate cu **lozinca** luptei pentru **guvern muncitoresc-țărănesc** .Această luptă pentru lupta pentru eliberarea de sub jugul capitalist , nu poate fi înfăptuită fără **lupta pentru eliberarea națională** a Basarabiei , Bucovinei, Dobrogei, Transilvaniei și Banatului .>

I. Codreanu : Vechiul regat îl lasă în pace !

-**R.Fr.** : Da. < **Partidul** trebuie să aibă o linie clară [...] >

.... După cum vedeți, ei contau pe partidul dvs. , cît ați fost PȚ,

dar vă consideră cei mai mari dușmani
de cînd v-ați unit cu "reacționarii " din PNR (p. 1467-1468)

15.) **Lotar Rădăceanu (PSD) , intervenție polemică , la discurs Franasovici , 8 mart.'29**

(DAD, MO. 47 , șed. din 8 mart.'29 , p. 1536- 1537)

Proiectul de lege, a servit , ca pretext , reprezentantului PNL (Franasovici)
pentru anume scopuri politice.

În ziarul "Viitorul" , a apărut cuvîntarea dlui Franasovici, cu un comentariu răstălmăcitor,
despre legăturile PNȚ cu PCR, în alegerile recente, depunînd liste comune.

DRloanițescu : sunt obișnuit cu "grațiozitățile" Viitorului.

Rădăceanu : dacă cumva se referă la noi, **epitetul de "comunist"** e mai puțin ofensator de
cît cel de " liberal. "

16.) **Vaida -Voevod(PNȚ) , intervenție polemică , la discurs Franasovici , 8 martie '29**

(ministr. de Interne) : îl roagă pe antecesorul său la minister, Franasovici, care a păstrat
și obiectivitate și gentilețe în expunerea sa,
dacă se identifică cu atari atacuri care se repetă în "Viitorul" .

R.Franasovici : "Am susținut [...] că **partidul comunist** este un pericol pentru țara noastră
și susțin și acum că **acest partid** , în repetate rînduri, v-a dat concursul său, cum a fost,
spre exemplu, la întrunirea de la Alba Iulia" [6 mai '28]

Al.Vaida Voevod : "Dl. cred că informațiile pe care le-a primit fostul subsecretar de
Stat la interne, de la colegul său, dl. Tătărescu, nu s-au întemeiat pe realități și că dlui
este fals informat, astfel că , postum, am obligația să-l dau informații mai precise.

La Alba Iulia nu a fost nici un comunist.[...] în cea mai mare parte a lor
simpatizau și se dădeau de membri ai PNȚ."

face apel la Franasovici și Duca să determine ziarul "Viitorul" să nu mai facă
" bolșevism " (mai periculos de cît cîteva fițuici în l. rusă, tipărite în Basarabia) ,
de parcă " ar exista asemenea **curențe bolșevice "** , încît ar fi "în preajma unei revoluții "
iar guvernul ... ar face "cauză comună cu **comuniștii plătiți din banii Moscovei. "**

R.Franasovici : A cerut doar să se ia măsuri contra recrudescenței **agitației comuniste**,
reîncepute în speranța că, la adăpostul unui "regim de excesivă legalitate " .

Al.Vaida Voevod : nu poate exista în țară o legalitate " excesivă " ; înțelege că
PNL, după o "ilegalitate excesivă " , i se pare nefirească ordinea care domnește în țară.
(atacă presa "bizantină" , pentru calomniile ei)

Această presă "bizantină" , a "calomniatorilor plătiți" , să facă un "politicianism meschin "
... a alarmat lumea că "Europa este amenințată de **bolșevism "** ,

cînd "**bolșevismul stă în casele partidului liberal "** . (aplauze, bravo , la PNȚ)

Conducătorii acestui partid , pentru a compromite noul guvern, pentru a adumbri
curățenia alegerilor și reușita împrumutului, au arătat România ca o țară " infectată de
bolșevism , pe cînd , în realitate , nu există o a doua țară în toată Europa ,
unde să poată să prindă așa de greu **bolșevismul** , ca la noi "

(aplauze prelungite la PNȚ) (p. 1536- 1537)

////////////////////////////////////

-Lotar Rădăceanu :

/ Există o artă specială a PNL , de a se eschiva, de a fugi de discuție...

" Evident, **mișcarea comunistă** în România este inexistentă sau foarte slabă.

Dar greșala mare este că se vorbește atît despre acest **bolșevism** ,
și nu-l discută ca doctrină socială și politică , ci îl prezintă drept o crimă ,
ca și cînd în alte țări nu ar exista în toată libertatea **partide comuniste** ,
fără ca acolo toată lumea să sară și să strige că țara este în primejdie
din cauza existenței unei **mișcări comuniste** și a unei **tendențe sociale comuniste.**"
(p. 1537)

17.) **Madgearu (PNȚ) - IGDuca (PNL) , polemică , 19 febr. '29**

Legea Organizării și administrării pe baze comerciale

a întreprinderilor și avuțiilor de stat, 19 februarie, 1929

(raportor, M.Ghelmegeanu) .

(concluzii dezbateri) Polemică **Madgearu (PNȚ)** - **Duca (PNL)**

(DAD, MO. 36 , șed. 19 febr.1929, p. 1122- 1136)

Virgil Madgearu (Ministr. Industriei și comerțului) :

/ Dintre toate criticile neîntemeiate împotriva Proiectului de lege aflat în discuție, cea mai puțin întemeiată este cea cu privire la mobilul ce a călăuzit la elaborarea lui. S-a presupus că autorul a fost mînat de ambiția "de a legifera și a de a reforma totul ." Acuzăția poate fi risipită cu ușurință. [vezi pe larg la Economie)

▣ **PNȚ versus PNL**

-**Madgearu** : Oare de ce s-a opus PNL (Duca, în cameră ; V. Antonescu, în senat)

Concesiunii chibritelor (PNȚ , 1929) , catalogînd-o "anticonstituțională " ...

uitînd Concesiunea fabricării de exploziv (făcută de ei în 1924, pentru 30 de ani) ?!

(**Ilaritate la PNȚ)**

-**I.G.Duca, Vict.Slăvescu** : Inexact .Legea a fost făcută în 1920, înainte de Constituție, care a introdus dispoziția privind interzicerea concesiunii monopolurilor de stat.

Acest monopol a fost concesionat de guvernul Averescu .Guv. PNL a încercat să-l modifice (1924) atît cît s-a putut, fiind vorba de un contract făcut cu străinii.

-**Madgearu** : nu s-a salvat nimic.Statul a cîpătat 10 % din acțiuni, gratuit.Atît.

, În urma acestui monopol,a suferit întreaga noastră industrie minieră.

(cum a arătat și deputatul PSD, **Eft.Gherman**, pentru industria minieră din regiunea moților; pînă în1926, moții au fost ruinați de această societate) Atît a putut face d. Duca !

-**I.G.Duca** : De acord. " A trebuit să reparăm greșelile altora , cum va trebui să le reparăm și pe ale dvs. " "Am făcut ce s-a putut " .

-**Madgearu** : dar regiile publice ? minele și uzinele statului , care sunt sub dependența Ministerului de Industrie și Comerț [**Tancred Constantinescu**] ? :

nereguli administrative, fraude, bilanțuri fictive, anchete fără rezultat,

nereguli în registre, plusuri în magazii, acte false de transport...

-**Ionel Țăranu** (ziarist independent , evreu, Dorohoi)."Sistem Brătianu !"

-**I.G.Duca** :acuzăție calomnioasă. "Camera aceasta este plină de nepoți și de fii ."

-**Madgearu** : Între 1924-1927,

minele statului au înregistrat un **deficit de 192.000.000 lei**

Singura care apărea cu excedent era ... Hunedoara.Dar s-a constatat că erau bilanțuri fictive, falsuri în evaluări (pentru ca funcționarii și muncitorii să aibă drepturi la beneficii).

La CFR , pe 1928, un **deficit de 2 miliarde** .

PNL a avut grijă doar să abroge legea guv. Averescu , și s-o repună pe a sa .

Așa s- a ajuns la ... condiționările experților străini !

Proasta administrare a docurilor, a porturilor, a serviciului maritim, în prag de faliment , a conductei de petrol.(p. 1126-1127)

- **Madgearu** : dar regiile mixte ?

Pe baza Legii din 1924, s-au creat doar 5 societăți : industria aeronautică;

Copșa Mică și Cugir ; orient-radio ; difuziunea radio- telefonică (dar pentru fiecare a trebuit să facă o lege nouă !)

Madgearu / '29

▣ **PNR (Ardeleni) versus PNL (Vechi regat)**

-**Madgearu** : Lonea, după comercializare (1925) ,și-a scăzut producția la 79 milioane tone. !

Vict.Slăvescu : CFR refuză cărbunele de la Lonea!

Madgearu : **pentru că acolo se găsesc "interesele trustului " de cărbuni (PNL) !**

Duca : **Acuzățiune falsă și pătimasă !** Știu toți că mina Lonea (exploatăată de statul maghiar) este f.dezavantajoasă.Are un cărbune de calitate inferioară.

Societatea de gaz metan "Sonametan " (înființată în 1925-'26), cel mai caracteristic monopol , pentru că cine-l deține, stăpînește industria din Ardeal.

Nu s-a mai făcut nici o lucrare serioasă de explorare;nu s-a mai construit nicio conductă ;

(**polemică cu Slăvescu pe probleme tehnice, a prețurilor, a transportului , etc.)**

-**Madgearu** :În1920, cele 2 mitropolii , 7 episcopii românești și totalitatea factorilor economici din Ardeal (comunitățile de averi, băncile, cooperativele , fabricile românești), în total 70 de ofertanți [PNR] , au dorit să concesioneze pe 75 de ani ,gazul metan.

Oferta era mult mai avantajoasă pentru stat , decît a UEG (1915 , sub unguri) .

Au repetat oferta în 1921.Nu s-a admis!

În Ardeal, există unica uzină de acid azotic și nitrat de amoniu (Diciosînmartin)

Guv. Averescu "trece cu vederea" că Statul român avea toate drepturile asupra acestei societăți, dînd avantaj industriei naționale.[?PNR ?]

În 1922, ministrul de finanțe **Vintilă Brătianu**, atrage atenția Ministerului industriei și comerțului , despre importanța fabricii pentru industria de apărare și asupra drepturilor statului ca "succesor " al statului ungar ! În consecință, fabrica de la Diciosînmartin...a primit un custode .. (dr. Zaharia)...

La fel au procedat cu societatea "Nitrogenul " (**Tancred Constantinescu !**) pe motiv că avea sediul la Budapesta .

În 1924, prin jurnalul Consiliului de miniștri [PNL] , fabrica a fost naționalizată (pe baza propunerii Băncii Românești !)

-I.G.Duca : **Afacerea nu s-a făcut .**

- Madgearu : "Nu s-a făcut, dar din ce motive, nu știu , sau nu vreau să știu."

... dar în 1927 , această concesiune a fost acordată UEG , societate dușmană , pentru că PNL voia , de fapt , să pună mîna pe ea !

Pentru că la liberali Statul și Banca , sunt totuna .

Se confundă interesul public cu cel privat, sacrificîndu-se și interesele apărării naționale (apluze la PNT) (p. 1130-1131)

I.G.Duca : Protestează. Acuzațiile sunt nedrepte ."Sonametan " este o societate favorabilă pentru Stat, nu pentru acționari. (**răsete la PNT**)

Pe anul 1928, Sonametanul a plătit dividende : 2.300. 000 lei acționarii și 30. 900 .000lei Statul. "Acesta este jaful liberal în această afacere ! " Dacă ar fi o societate "necurată", ce caută Mihai Popovici (actualul ministru de finanțe) acționar în ea , pînă în ziua cînd a devenit ministru ?!

- Madgearu : "Ați intrat acționari la această Societate nu ca să cîștigați parale [...] ci ca să stăpîniți industria din Ardeal ." ... Lămuriți-vă cu "oculta financiară " din PNL care vă "sapă " șefia...(p. 1131) (apluze PNT)

"Dle Duca, de ce v-ați roșit atît de tare ? "(apluze la PNT)

" Dar dle Duca, v-am demascat și v-am arătat ...

I.G.Duca : "Dar nu ați demascat nimic, ați acuzat cu patimă și fără temei ... că în regia publică sunteți incapabili....

Ați calomniat ...

și că în regia cointereseată sunteți interesați... (apluze prelungite la PNT)

Dle Madgearu , eu nu am de ce să roșesc de faptele partidului meu .Eu roșesc...de indignare în fața sistemului dvs.de a calomnia... (p. 1132)

(polemica și invectivele continuă, cu alte intervenții , aplauze și întreruperi, apoi Madgearu trece la explicarea legii...cu acele tipuri de regii ...)

18.) Gh.Vîntu (PNL) , apreciere ulterioară ,martie 1934 , retro' 29

Legea organizării administrației locale

Gh.Vîntu (raportor , PNL) ,discurs la

Legea organizării administrative , 14 martie 1934

Legislatura PNL, ses. ord. febr.'-apr. 1934

(DAD , MO. 24 , șed. 14 mart.'34, p 815-819)

Gravele "inovații " , din p.d.v.național, a Legii administrative locale PNT (1929) , care a înlocuit Legea PNL din 1925:

/ A fost o lege de "descentralizare" politică, nu administrativă ;

/ A fost dominată de provincialism și regionalism ;

/ A lovit instituțiile de apărare a intereselor naționale ;

Prin legile anterioare, prin Constituția din 1923,

prin Legea de unificare administrativă din 1925,

PNL a fost preocupat de a realiza cît mai grabnic unitatea politică a statului român.

Prin legea PNT ('29) , s-a strecurat o mentalitate nenorocită,

al cărei scop și efect a fost menținerea regionalistă a fiecărei provincii istorice.

Ea a înființat, sub formă deghezată, regiunile cu caracter particularist, menținînd o autonomie nefastă și artificială . *

*-----

În fond, vechile frontiere dintre provinciile surori, nu reprezentaseră nicicînd frontiere

naturale , care să despartă state deosebite .Ele erau simple demarcații care identificau provinciile crotopite de dușmani. Niciînd Prutul n-a fost frontieră pentru Moldova și Basarabia, după cum nici Basarabia, ca atare, n-a fost denumită astfel decît ulterior. Legea din '29, a vizat , printre altele, ca Maniu să reprezinte " sufletul Ardealului" , iar Stere " să poată să-și facă jocul de șantaj pentru a ține în echivoc politica țării. "

19) a) **Dionisie Roman (PNȚ) , Comunicare: emigrația în SUA , 20 febr.'29**

b) **Voicu Nițescu** (ministru de Stat răspuns

c) **Nicolae Iorga** (PND) , Intervenție ,idem

(DAD, MO. 37 , șed. din 20 febr.'29 , p. 1140 - 1141)

(vezi context, pe larg, la Români peste hotare)

a) **Dionisie Roman /**

/" În urma marilor dezinteresări și multelor neglijențe , precum și dispozițiilor greșite luate de guvernele precedente, aproape toate izvoarele de venit au secat în această țară, și în urma aceasta sărăcia și mizeria din zi în zi bate tot mai tare la ușa țăranului și mucitorului , precum și la ușa meseriașului și micului industriaș român.În deosebi Ardealul a devenit din nou pentru poporul român valea plîngerilor și a suferințelor. "

Roman /'29

▣ **Emigrarea în SUA .**

/ Guvernele liberal și averescan nu au făcut la timp demersurile necesare cînd, în 1924, SUA a găsit de oportun să reducă nr. străinilor ce se admitea anual pentru emigrare. Pentru români, a redus acest nr. de la 7.400 , la ... 603 anual.

/Guvernele trecute au oprit românii de la emigrare, dînd acest prilej numai cetățenilor minoritari.

/ El a căutat mult să găsească adevăratul motiv al acestei "nefastे opreliști " , dar nu prea era satisfăcut de explicații."Eu cred că în era adevăratei democrații naționale, emigrarea în Statele-Unite, ba chiar în Brazilia ,Canada și Mexico, sub anumite condiții și împrejurări , este absolut justificată și admisibilă , deci o intervenție diplomatică la Statele Unite pentru revenirea asupra urcării cotei anuale pentru emigranții români , este foarte de dorit și ar fi foarte salutară , atît pentru poporul român cît și pentru țară."

/ "Obiecțiunea aceea că emigranții se vor înstrăina de țara lor , eu deloc nu mă tem, căci toți românii cinstiți care vor pleca în țări străine, de-acum încolo, adică după ce **au gustat din cupa dreptății și libertății cetățenești întronate și garantate în țară de PNȚ**, aceștia niciodată nu își vor putea uita țara lor iubită și niciodată nu se vor duce cu gîndul de a nu se mai întoarce. "

////////////////////////////////////

b) **Voicu Nițescu (ministru de Stat răspuns lui D.Roman**

(DAD, MO. 37 , șed. din 20 febr.'29 , p. 1140 - 1141)

▣ **Ardeleni / Regățeni .**

precizează că el nu este " ministrul Ardealului " , ci "ministrul de stat" al întregii țări .

Dacă i se spune așa, este numai pentrucă această provincie a fost tratată vitreg de guvernele trecute. "Eu am însărcinarea ca , sub actuala guvernare, să-mi dau toată silința ca să pun pe picior de egalitate și pe același plan interesele Ardealului cu acelea ale Vechiului regat și restul provinciilor care alcătuiesc România "

(aplauze PNȚ)

"Prin prezența mea aici, se manifestă dorința și vorbește glasul care tinde să realizeze și să desăvîrșească buna înțelegere și deplina unire sufletească între toți fiii țării, înlăturînd tot ce i-ar mai putea despărți , și mai ales remediînd relele și nedreptățile care au făcut pe unii ardeleni să spună , că guvernul de la București nu i-ar fi prieten. "

Începe polemica Iorga ...Nițescu

c) **Iorga**

▣ **Emigrările**

"Mă miră tonul acestei discuțiuni ! Cum, noi avem vreun interes ca să scoatem țărani din țara aceasta ? Este ceva îngrozitor ! O să rămânem numai cu paraziții, cari, ce o să mănânce la urmă ? Dacă nu vor mai avea pe țăran să sugă ?

Pentru Dumnezeu ! Să sărăcim noi țara de țărani ? [...] Cu biciul să-i mînați înapoi la țară .Paraziților să le dați pașapoarte, dar pe țărani cu biciul să-i întoarceți la datoria lor."

Nițescu : Zilnic vin țărani din Ardeal să solicite pașapoarte;și la el așteaptă, zilnic, cîte 20-40 țărani care depun "cea mai dîrză insistență" .

El este de acord cu ce spune dl. prof. Iorga, că oamenii aceștia n-ar trebui să iasă din țară... dar " vă rog să mă credeți [...] nu pot ignora o situație de fapt.

Nu pot ignora că ne găsim în fața unei realități din cele mai grozave.

Populația de la noi din Ardeal se găsește într-o situațiune dezastruoasă. "

(aplauze PNT)

Oamenii din județele Făgăraș, Tîrnava mare, Tîrnava Mică, Bihor, Maramureș, Someș, se găsesc într-o situație economică sfișietoare. Ei vin și ne spun :

Nu vrem să plecăm din țară, dar dați-ne de lucru, pentru că nu vrem să ajungem cerșetori "(aplauze PNT) Iar cu "moștenirea " lăsată, n-avem pînă acum posibilitatea de a da de lucru acestor oameni ..."

Iorga : : "Lucrări publice sunt posibile.; să se facă din piatră seacă.; faceți un împrumut , dar țineți lumea în țară."

Madgearu : La primăvară vor începe lucrările publice și le vom da de lucru...

Iorga : ""F. bine ,să nu le dați pașapoarte pînă atunci ."

Nițescu : : "Sunt șomerii din Valea Jiului cari stau fără lucru .Nu putem da de lucru decît la un nr. redus de oameni..

Iorga : : "Mai tăiați din funcționarii inutili; mai tăiați din diplomația inutilă ; mai tăiați de aiurea și dați țăranilor de lucru și țineți-i în țară că nu cu atașați de presă o să trăiască țara românească , ci cu țărani o să trăiască. Îmi vine greu să spun aceasta unui partid țărănesc !"

Nițescu : : Nu vă supărați, aș dori să stați de vorbă cu acești țărani..

Iorga : : "Să-i bateți să stea în țară " .

Nițescu : : "Eu insist dar ei nu cedează[...] și-mi arată mereu, ceea ce e adevărat , că cei care s-au dus în SUA și în Canada, au avut posibilitate să cîștige și să-și refacă gospodăriile .[...] Și și-au întemeiat gospodării , bucurîndu-se de reputație și făcînd și țării nume bun "

Iorga : : "Ia ultimele funcțiuni sunt întrebuițate acolo ; sunt sclavi acolo "

Madgearu : "Nu este exct dle prof. Iorga!"

Iorga : : "Sunt obligați să facă ce nu fac americanii .Pentru aceasta îl cheamă., nu pentru binele lui. S-a mîntuit cu sclavia neagră și este în loc sclavia albă , a oamenilor din rasa cea mai superioară din Europa, care este rasa noastră. Tot sîngele îmi clocotește în vine cînd aud lucrurile acestea. "

Nițescu : : În America de nord au dus-o bine .

Cu toate acestea eu aș fi bucuros să poată rămîne în țară "

Iorga : : "Arestați pe agenții străini ,pe șarlatanii care fură sîngele țării ; arestații și dați-i afară peste graniță "

Nițescu : : El face tot posibilul să-i convingă pe cei ce cer pașapoarte ... dar insistențele lui nu au rezultatul dorit ..

Iorga : : "Nu mai susțineți lucrurile acestea.Dați Ardealul naționalităților cînd ajutați pe români să plece; coborîți-vă în conștiința dvs. și nu faceți demagogie pe această temă "

Nițescu : : E purul adevăr! Nu a făcut demagogie ! E purul adevăr....

Iorga : : "Eu am văzut la Porto, în Portugalia, cetățeni români din sudul Basarabiei, întorși din Brazilia, într-un hal fără hal. Ajunseseră că îi ținea de milă orașul , și atunci am intervenit să fie repatriați ; nu s-au găsit bani pentru repatriere.

Și mi-a trimis un portughez ziarul în care era însemnat ceea ce s-a făcut cu ei : ca să nu-mai țină de pomană la Porto, i-au trimis în Uganda.Acolo oamenii de rasă albă mor în cîteva zile. Apoi să lase românul din țara lui , ca să pață ceea ce au pățit cei din Brazilia , apoi orice s-ar zice eu pe mizerabilul care îmi fură pe fratele meu cel maibun și-l pune în robia aceasta , eu îl apuc de gît și-l bag la închisoare .Închideți agențiile. Sau recomandați-le să ia rebutul oamenilor care nu muncesc; pe aceia să-i exporte să-i ducă în Uganda "(Aplauze)

Nițescu : :Nimeni nu a fost lăsat să meargă în Brazilia sau Argentina . Nimănui nu i s-a îngăduit să meargă. Și vă rog să mă credeți că, pînă azi , de cînd am fost eu sesizat să

dau avizul, nu s-a dat nici un pașaport nici pentru America, nici pentru Canada
"(Aplauze!!! Iorga i-a turtit !)
Iorga - Nițescu ' 29

Guvern Maniu . Legislatura I .Sesiunea II . 1929 /1930

20.) Virgil Grossu (PNȚ) , discurs la mesaj, 26 nov.'29

(DAD, Mo. 3, șed. din 26nov.'29, p. 23- 24)

▣ Parlamentarism- doctrine- partide.

Abandonul dezbatărilor de cele 2 partide, dovedesc că la noi , mecanismul vieții parlamentare nu funcționează în ritmul ei normal. Parlamentul ar fi fost, desigur, arena indicată încrucișării concepțiilor politice ale partidelor antagoniste; la această tribună ar fi trebuit să vină; la această tribună ar fi trebuit să se decidă superioritatea unei concepții și utilitatea ei ; Liberalii și averescanii au preferat strada, tribunei politice , pentru a-și face campania "de uzură " contra partidului și guvernului, contra regimului parlamentar și constituțional al țării .

[L.D. : PNȚ culege ce a semănat . Ca un bumerang, metoda folosită pentru a smulge puterea, în 1928,va fi folosită , acum ,și de partidele răsturnate . Atîta tot.

Boicotul parlamentar (uzitat în regimul austro-ungar) este " instrumentul" introdus de ardeleni în viața politică românească.]

Grossu /'29

▣ Regimul constituțional democratic, în pericol!

Cele 2 partide nu urmăresc răsturnarea unui guvern - fie el ticălos - ci zădărnicierea , cu orice preț,a formării unei mari forțe democratice.

De aceea , au recurs la folosirea unei duble presiuni :

/ pe de o parte, retragerea din Parlament, pentru a da impresia că mecanismul parlamentar nu funcționează normal ;

/ pe de altă parte, agitațiuni de stradă, "adresîndu-se pasiunilor populare, care irită , sporesc suferința, neîncrederea și întretin ura ."

În plus, agitațiile de stradă, atrag ,fără voie , o parte a forțelor guvernamentale într-o "luptă de uzură", o adevărată " luptă de guerilă " , în care forțele guvernamentale sunt silite să se apere.Prin asta, este zădărnicită opera de guvernare, și ,prin asta, se compromit curentul democratic și principiile constituționale de guvernare.

[L.D. Nu am nici o îndoială asupra sincerității și credinței multor național-țărăniști, cum este cazul lui Virgil Grossu.Trebuie să țin cont de asta , în abordarea fenomenului "național-țărănist" ,pentru a putea stabili cu obiectivitate ... cauze, erori, răspunderi]

Virg. Grossu

21.) Pompiliu Ionițescu (PNȚ) , discurs la mesaj, 28-29 nov.'29

(DAD, MO.5 , șed. din 28 nov.'29, p. 73- 90)

▣ Schimbarea guvernului , în 1928

/ În iulie 1928 , la Sindicatul ziaristilor , PNȚ își ținea ședințele Parlamentului , care era " adevărata Adunare națională " , prezidată de Iuliu Maniu [L.D. Atenție !] Atunci, Adunarea "națională " a votat o "Moțiune" , în toate părțile ei "admirabilă " , care a arătat prin glasul șefului nostru, "voința neclintită a țării "de a aduce la guvern PNȚ" : < [...] Adunarea cere demiterea imediată a guvernului.

Adunarea declară ca inadmisibil și neconstituțional procedeul la care a recurs guvernul liberal [...] lipsă de capacitate, cît și lipsă de onestitate politică [...]

ci păstrarea puterii , cu prețul oricăror sacrificii pentru țară . >

"Se va face odată acest proces politic al partidului liberal, ca să i se arate crima mare pe care a făcut-o față de această țară. "
Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Politica financiară a PNL .**

/Cîtă încredere a dobîndit România , numai prin plecarea lui Vintilă Brătianu, socotit " cioclul" finanțelor românești. Vina liberalilor , nu se reduce la întîrzierea stabilizării, ci în zădărnicierea tuturor "legilor mîntuitoare" pentru finanțele țării :

în 1921, contra Legii Titulescu (pe atunci ministr. de Finanțe) privind impozitul progresiv asupra averilor mari , impozitului împătrit pe averile îmbogățitorilor de război și justificarea averilor foștilor demnitari .Liberalii au combătut legea, pentru că la ei sunt "marii bogătași ", "îmbogățitorii de război" , "acumulatorii de averi" (grație demnităților ce le-au avut.Cînd au venit la putere, au desființat legea, salvîndu-și averile.
Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Opoziția extraparlamentară .**

PNL și PP au părăsit parlamentul fără motive serioase.Au plecat din cauza "superiorității " pe care o are PNȚ asupra tuturor. Au anunțat că vor duce lupta contra PNȚ , în afara Parlamentului. Ei nu fac altceva decît să ducă campanii de calomnii ; speculează orice ; și nenorocitul de incident de la Lupeni este acum prezentat ca un act din care se pot trage concluzii contra guvernului ;
Pompiliu Ioanițescu /'29

▣ **Boicotarea guvernului .**

"Noi care cunoaștem de aproape viața funcționării și a muncitorimii căilor ferate române, am constatat un fapt , că și în București, și în restul țării, o serie de funcționari superiori , ingineri, boicotează măsurile direcțiunii căilor ferate , opresc aplicarea bunelor dispozițiuni , iar cînd lucrătorii și funcționarii se plîng, li se spune : <acesta este ordin de sus , de la partidul pe care voi l-ați adus la putere ! > Este, dlor, o boicotare pe față (aplauze la PNȚ)și o combatere a tuturor acțiunilor noastre bune ."El a spus acest lucru la Guvern.

Ministru de Finanțe [Madgearu] a vorbit despre "cuiburi de țîlhari " .

"Știm cine sunt , știm unde sunt, știm cum operează și asupra cui operează ; dar dacă se știu toate astea , pentru ce nu se sfîrșește cu acest <cuib de țîlhari> " ?

- Madgearu : "Am să vă dau lista celor cari au fost trimiși în judecată , prinși, de cînd funcționează la căile ferate ca director general, d.Vidrighin "

-Pompiliu Ioanițescu : Loviți, dar loviți unde trebuie ! "

Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Statutul funcționarilor publici / PNȚ**

[L.D. Am voga impresie că a fost o " purificare" a corpului funcționăresc, dar ...]

/ În 1923, s-a făcut greva generală a funcționarilor publici.

Vint. Brătianu a umplut închisorile cu ei, pe alții i-a dat afară ;

/ S-a făcut un statut al funcționarilor , "un statut polițist, sălbatec, nepermis, prin care s-a pus la îndemîna guvernului aprobarea pentru funcționarea societăților funcționărești " !În legea lui Vint.Brătianu , funcțiunile "inutile" puteau fi "suspendate" . Nimeni nu a făcut atunci un "caz" politic din asta !

Acum voiește dl.Brătianu să facă o "armă politică" din asta ?

"Nu poate să o facă pentru că este bine constatat că în România avem o mare plagă, plaga numeroșilor funcționari !

Există atît de mulți funcționari inutili, încît avem datoria să facem reducerea lor ,să ușurăm bugetul statului, pentruca , cu banii pe care aceștia îi luau ca salarii, să aducem îmbunătățiri mari celorlalți funcționari ."(aplauze PNȚ)

Dar dacă vor pleca din corpul funcționarilor cei care "au ajuns acolo fără merite", numai grație faptului că erau "favoriții regimurilor trecute" , acesta este un bine pentru serviciile Statului. "Noi urmărim tocmai aceasta , urmărim deparazitarea serviciilor de toți slujbașii inutili, aduși acolo de guvernele trecute ." (aplauze)

Pompiliu Ioanițescu / '29

[Atenție LD ! citare rarisimă : Constituția SUA ! Ar fi cazul , aici , să invoci pe Alexis de Tocqueville, cu a sa " Despre democrație în America ", pentru a-i sublinia specificul și deosebirea de cea "europeană". În ce măsură, principiile americane, își puteau găsi... în România ... aplicabilitatea .]

▣ Drepturile omului / PNȚ

Ideologia PNȚ este "umanitaristă" . " Noi nu putem admite niciodată ca drepturile omului , de orice fel ar fi ele, să fie nesocotite de cineva, pentru că, cum spunea Constituția veche a Statelor Unite ale Americii :

< Noi socotim ca adevăruri demonstrate , că toți oamenii au fost creați egali și că ei au în stăpînire , născîndu-se , oarecari drepturi pe care nimeni nu le poate răpi , ca acela al vieții , acela de a fi liber și acela de a aspira la fericire ; că guvernele n-au fost instituite decît pentru a le garanta exercițiul acestor drepturi și că ele nu dețin puterea decît prin voința celor guvernați .>

/ "Aceasta este realitatea , și așa voim să fie în această țară."

Guvernul nostru este "perfect umanitarist" , caută să fie pentru toți egal, bun și blînd, împrăștiind binefacerile unei guvernări sincere , cu adevărat democratice, asupra tuturor fiilor acestei țări.

[L.D.cred că a urmărit și atins efecte psihologice indubitabile. Este un orator " romantic" , cultivat, sau ... "avocat de bară" cum erau pe vremea aceea !?]

Citește din prefața lucrării lui Georges Clémenceau " La méléé sociale" :

< Să plîngem pe cel sărac că suferă.Să plîngem pe cel puternic că face să sufere pe alții. [...] Să combatem sofistii cari pun în doctrina modernă vechea barbarie " fiecare pentru sine ".Să facem societatea profitabilă tuturor,și nu numai cîtorva.[...] ridicată la cel mai înalt sentiment al datoriei.Să predicăm pacea, pentru că nu este decît **bătălie** ; justiția, pentru că **nedreptatea** ne împresoară ;bunătatea pentrucă **ura** este pretutindeni > Pompiliu Ioanițescu '29

22.) V.V.Tilea (PNȚ) , (PNȚ,Ciuj, chemărist), discurs la mesaj, 28 nov.'29

(DAD, MO 5 , șed. din 28 nov.'29, p. 61- 67)

[L.D: titlurile, sublinierile, parantezele, îmi aparțin]

▣ Absența calculată a opoziției (vezi pe larg la PNL)

"Fuga liberalilor și averescanilor de la o discuție aici în parlament, este cu drept cuvînt interpretată, în țară și străinătate , ca cel mai evident semn de slăbiciune și de teamă că vor fi siliți să apere punctul lor de vedere politic și economic cu totul eronat. (p. 61)

PNȚ s-a "abstat" [abținut?] de la obiceiul liberalilor de a începe "o aprigă pedepsire" a celor două partide, cu toate că "crimele comise de guvernele lor ar fi permis și justifica o adevărată pedepsire." Ele n-au înțeles aceasta, și , beneficiind de indulgența PNȚ, au început să provoace populația , prin răspîndirea de minciuni.

Tilea /'29

▣ Un an de guvernare PNȚ. (vezi pe larg la Guvern)

/Schimbarea regimului a dat deja multe roade bune :

Poporul este mulțumit cu legiferările și îmbunătățirile aduse pînă acum.

Și știe că nu noi purtăm vina acestei situații , ci ereziile economice ale șefului liberalilor și slăbiciunea guvernului averescan .[...] poporul se bucură că azi acele erezii nu mai nefericesc țara, ci numai un partid politic. "

În toate întrunirile, alegătorii au accentuat că "**plătesc voioși** impozitul urcat" , pentrucă știu că intră în "cassa Statului" , iar în ce privește scumpirea tutunului , un voinic spunea < **fumăm bucuroși** zilnic o țigaretă în plus, pentru guvernul dlui Maniu.> [L.D. ! Măi să fie !]

Tilea / '29

▣ Ideea Rotativei guvernamentale.

/ Poporul român știe să aprecieze libertatea dobîndită, ca cel mai mare bun , și dă dovadă că este "politicește copt" pentru un "regim democratic" ,

opus "dictaturii orientale " care a stăpînit România.

Tilea / '29

▣ **Biserica. (vezi pe larg la Biserică)**

PNL și PP, "ca omul disperat" , au introdus un "spirit medieval" , pentru a produce "un război confesional" între ortodocși și greco-catolici, pentru a solidariza întreaga ortodoxie contra guvernului.

"De la 1920 încoace,s-a schimbat situația, la inspirația dlui Octavian Goga, a încercat PNL și PP să cîștige preoții din ambele confesiuni românești, și, prin ei, să influențeze masele populare. Rezultatul obținut, departe de a fi cel dorit de politicieni, a fost dedreptul dezastruos pentru reprezentanții bisericii românești, cari s-au diferențiat politicește de turmă. Ca urmare,s-a înstrăinat turma de păstor și se crește un spirit prielnic tuturor sectelor, preotul nu mai era iubit și stimat, bisericile erau frecventate numai decopiii de școală .[...] ar fi putut trezi bisericile la cruda realitate , și nu ar trebui să se lase seduse de unii politicieni interesați , pentrucă aceasta ar putea produce, deadreptul, o mișcare anticlericală"(p. 62)

Tilea / '29

▣ **"Chemăriștii " "Voinicii"**

Înrolarea tineretului începuse din 1926, cînd "trecerea nocturnă" a unor fruntași ardeleni din PNR-Maniu , la PP - Averescu , a produs "o reacție morală puternică" în rîndurile tineretului ardelean.

/ La 3 aprilie 1926, au lansat la Cluj "Chemarea", de strîngere în jurul steagului lui Maniu, pentru crearea unei vieți politice bazate pe moralitate și onestitate.

Tineretul chemarist aducînd "un ritm mai viu, o agresivitate mai puternică, sfîșiiind în primul rînd idolii din trecut , cari s-au lăsat admeniți de titlul efemer de ministru." [Goldiș, Goga !](aplauze PNȚ)

[L.D. **Atenție ! ce departe a dus încrîncenarea ardelenilor! Atenție -analiză !]**

"Prin presă, întruniri și conventicole [întruniri ?] secrete , am enervat pe marele bărbat de stat Ionel Brătianu și pe imitatorul marelui Mussolini, Octavian Goga . "

S-a spus că organizațiile de voinici ar fi "militariste" . "Nimic mai inexact"

Prin structură și spirit, este o organizație democratică (p. 62-63)

Tilea /'29

▣ **Optanții unguri . Revizionismul maghiar. (Vezi pe larg la Politica externă)**

/Guvernul "a încercat" lichidarea chestiunii optanților ,

o problemă provocată de un guvern liberal **dintr-un sentiment de lăcomie fără saț**

[L.D. !!] și în contra sfatului dat de la această tribună de d. Iuliu Maniu .

Tilea /'29

▣ **Învățămînt**

/ Politica dr. Anghelescu de a construi localuri, fără a avea profesori suficienți, "nu poate constitui un punct de onoare pentru un ministru al Instrucției publice. "

Tilea /'29

▣ **PNȚ / parlamentarii / tineretul**

/ Cauza principală a absenței liberal-averescană, zace în speranța că, lipsind din Cameră,se va crea, prin intirigile lor o "opoziție din sînul majorității" .

[L.D : nu a mai rămas nimic rău , pentruca să nu fie de vină... PNL ! pînă și semnele unor nemulțumiri și tensiuni în PNȚ ! cît despre jurămîntul de credință făcut lui Maniu ...

Tilea îl va călca , cînd îl va urma pe Vaida în dizidența Frontului Românesc.

Dar asta mai tîrziu.Deocamdată, este încă... anul solidarității]

/ Năzuințele lor sunt " ridicole" , deoarece " suntem strînși legați în jurul aceluiaș program...bla bla bla.... (aplauze la PNȚ)

V.V:Tilea

23.) IGH.Pardos (PNȚ, Prahova) , interpelare "cazul Vidrighin, 29 nov.'29

Madgearu - răspuns I

(DAD, M O. 5, șed. din 29 nov.'29 , p. 79- 82)

/ Este scandalizat de salariul de 4 milioane acordat lui Vidrighin, la o Regie sărăcită și cu deficit , în timp ce oamenii sunt concediați și li se cere să facă sacrificii.
/Madgearu argumentează alegerea, consideră că astfel Regia se va echilibra.
(vezi polemica la [Economie](#))

24.) Eugen Crăciun (PNȚ, Tulcea,) , discurs la mesaj, 30 nov. 1929

(DAD, MO. 6 ,șed. din 30 nov.'29, p. 98- 102)

Crăciun /'29

▣ Generația de 40 ani.

[L.D. Mă interesează abordarea lui din p.d.v psihologic, poate găsesc în ea o caracteristică a mentalităților românești care , după entuziasme euforice și solidarități "naționale" , cade în plictis , apoi în negare , apoi în contestare și uitare . Presupun discursul lui patetic , ca fiind o reacție "jignită" , dar "politicoasă", la... nemulțumirile și criticile desconsiderante ale ardelenilor, basarabenilor, față de regățeni ;ale "junilor" , față de oamenii mai vîrstnici ; ale nofiților , față de cei cu experiență;

ale noilor politicieni, față de făuritori ; ș.a.m.d.]

/ La Mesajul de iarna trecută, colegul și prietenul Ralea vorbea "în numele" generației de 30 de ani " [L.D. vezi la 28 dec.'28]

El vrea să vorbească "nu ca reprezentant al generației de 40 " ci "ca un om din această generație". Între ceea ce cred , simt și gîndesc cele două generații ,nu există deosebiri, decît ca "stare sufletească. "

"Colegul Ralea, într-o improvizație de avînt, care îi stătea așa de bine și pe care nu ați putut-o uita, se lua piept la piept într-o luptă cu partidul liberal , și-i azvîrlea în față clopotul de indignare al acelei Români de după război, care vrea politică curată într-o țară nouă "

/ Revolta lui este aceeași, cînd se uită înapoi, dar se uită și înainte , și atunci are sentimentul că ... "drumul meu, drumul unora dintre noi, este ceva mai scurt."

/ Vrea să explice , doar , "timpuri și fapte cari stau la baza alcătuirii sufletești cu care a venit generația sa în politică." (p. 98)

Crăciun /'29

▣ Recurs istoric :Vechiul Regat .

[L.D.: vorbește cu "floricele" , cu metafore : "minunată cîmpie românească" , "florile nădejdi", "înghețul lui April" ... și cam aici se oprește toată nostalgia lui pentru trecut .Intră direct, în critica oarbă și pătimașă , de negare a primilor 10 ani : de vină numai și numai PNL!]

/ Timpurile nu sunt prea depărtate ; viața nu era atît de zgomotoasă și exteriorizată ; se circula mai greu ; distracții ieftine nu chemau afară din casă ; vioiciunea și simțul de sociabilitate se cheltuia în familie ; în miezul sufletelor, credința de bine, poezia dragostei de frate , amărăciunea iubirilor interzise, nădejdea în ziua mai bună de mîine. (aplauze la PNȚ)

/ Domnii din Ardeal și dnii din Basarabia , care asistă în această țară întregită la ceea ce s-a petrecut după război, trebuie să știe că " în idealul nostru, în inima noastră, mai presus de orice , mai presus de religie, mai presus de familie, am pus unirea , am pus unirea tuturor românilor "(aplauze la PNȚ)

"Această unire, care ni se părea atunci un ideal îndepărtat și greu de realizat , s-a înfăptuit. Sunt numai 10 ani de atunci și vă rog, dlor, să căutați cu sinceritate și să răspundeți cu francheță ,dacă sentimentele de atunci se potrivesc cu stările de astăzi,sau ,mai just, dacă stările de astăzi se potrivesc cu sentimentele de atunci ."

/ Mărturisește cu bună credință că înțelege dezamăgirea fraților din Basarabia și Ardeal, la prima lor cunoștință cu Regatul român , în urma anilor de război.

" Dar , dlor, simțim și nevoia , simțim și mîndria să le spunem că n-a fost totdeauna așa. Aduceți-vă aminte de stările de dinainte de război .

România era o țară cuviincioasă, care își câștigase cu munca de fiecare zi locul ei în concertul popoarelor europene.

Era o țară în care gospodăria publică se înfățișa convenabil : aveam școli, aveam

tribunale, în care nu ploua, cum plouă azi ; aveam drumuri de fier ; aveam servicii poștale care mergeau ; toată gospodăria noastră publică ajunsese ,după o eră constructivă de 40 de ani , să ne facă cinste și să ne putem prezenta cu dînsa în chip, voi zice, mai mult decît onorabil ; personalul administrativ, ajunsese să facă o figură destul de bună ; aveam slujitori , pe care nici un partid politic nu-i întrebuița în luptele politice; aveam o armată dotată și instruită ; profesori la nivelul celor din Apus ; o clasă intelectuală care se ridica și înditruia mari speranțe ; o agricultură prosperă ; bugete sănătoase, echilibrate. (p. 98)

Paritdele politice care conduseseră România aveau meritele lor, fiecare în parte.
/ Dar a venit războiul, anii neutralității, ai intrării în război, ani de eroism, de suferință, și de rușine, în care au ieșit la iveală "și cele mai bune și cele mai rele însușiri ale neamului." A venit unirea. Ce ar fi putut să fie această epocă de reînteinerire a tuturor nădejdlor neamului , moment unic, în care visul pe care îl credeam irealizabil , s-a înfăptuit...

/ a venit "înghețul din april" , al unor guvernări " egoiste și meschine" ; trebuiau mobilizate toate energiile care ne veneau de peste Carpați, din Basarabia, din Bucovina, să participe la această mare operă ; trebuia un guvern de unitate națională. (aplauze prelungite la PNȚ) Nu s-a putut, și se știe de ce.
Crăciun / '29

▣ PNL : politică nenorocită față de ardeleni

/ "Marele, puternicul partid liberal, a crezut că poate revendica numai pentru sine sarcina și onoarea de a așeza România nouă pe baze noi.
/"N-au exclus din aceste guverne provinciile alipite .Dvs știți însă ce au făcut din această participare ; ceea ce au făcut și din marile lor reforme, ceea ce au făcut din legea agrară, ceea ce au făcut din reforma electorală :
au făcut o parodie și o farsă." [LD !!]
/ "Cînd Ardealul și Basarabia veneau spre noi , purtînd pe scuturi eroii care luptaseră și făcuseră unirea neamului, dumnealor au ales ardeleni pe care Ardealul îi repudia [LD!!!], au ales basarabeni pe care Basarabia îi repudia [LD!!!] și au ales bucovineni pe care Bucovina îi repudia [L.D.!!!]"
(p.99) (aplauze prelungite la PNȚ)
Crăciun /'29 -despre PNL - (vezi pe larg la PNL)

▣ Falsitatea și trufia lui " Prin noi înșine!"

[LD. o beție de cuvinte și invective, cu avalanșă de lucruri spuse și răspuse, excitat de aplauzele colegilor...dacă n-aș fi istoric care trebuie să rămînă "rece"... de mult nu l-aș mai citi și lua în studiu.]

/ "Au voit și au făcut guvernul singuri.Nici o imputare pentru aceasta, dar guvernele acestea trebuiau să justifice îndrăsneala cu care veneau.[...] dar rezultatele le vedeți și n-am să insist [...]

Ce a rămas din bunăstarea economică și care este alcătuirea claselor noastre sociale? Cred că aceasta este ironia și pedeapsa , acea falsă și trufașă politică < prin noi înșine! > și care trebuia să fie politica burgheziei românești .

Ei bine dlor, politica lui Vintilă Brătianu este politica care a dus la desființarea și ruina burgheziei românești ." [LD!!!] (p. 99) (aplauze prelungite la PNȚ)

"Din Parlament au făcut adunări poruncite , zdruncinînd astfel parlamentarismul .
" Au ruinat prestigiul autorității , prost retribuită, și îndemnată astfel să trăiască din mijloace lăturalnice .

"Au zdruncinat așezăminteșle economice , au voit să favorizeze , împotriva legilor firii , industrii artificiale și paraziare au așezat agricultura în rîndul preocupărilor secundare ."
În două expresii :s-a ajuns , după 10ani de guvenare și de politică "prin noi înșine" , la devalorizarea completă a muncii și [...] la dezbinarea și la suspiciunea între frați "(p. 99-100)

Eug. Crăciun / '29

25.) Teodor Iacobescu (PNȚ,Basarabia, țărănist, deputat Cetatea Albă) , 9 dec.'29

(DAD, MO. 9, șed. din 9 dec.'29, p. 188- 191)

[LD: și T.I., ca întreg PNT, neagă vreun merit politic guvernelor românești în primul deceniu al României Întregite.]

Iacobescu /'29

▣ Basarabeni

/"Cu gîndul de a aduce o clarificare a situației politice în ce privește mai ales

Basarabia ,îmi fac o datorie ca,

În haosul politic ce se manifestă zi de zi în țara noastră, în vălmașagul acesta de lupte,în care nu răsare aproape niciodată adevărul,

în luptele acestea între frați deseori,unde noi nu vedem iubirea ce trebuie să-i lege strîns,îmi fac o datorie de a aduce o lămurire a lucrurilor, spre a nu se mai face confuzie în viitor ."

acești cetățeni au adus contribuția țării întregi prin lupta zi de zi ,

pe care ei au dus-o în ultimii ani spre a face ea,

în locul politicianismului meschin, în locul arbitrariului ,

să domnească dreptatea, respectul legilor și libertatea ."(p. 188)

Iacobescu /'29

▣ Regimul românesc în Basarabia.(PNL / PNT)

[L.D. face un demers comparativ, cu delimitări echivoce, partizane]

/ "Noi ,dlor , care stăm departe , acolo în mijlocul acestui neam,ținem ca și de astă dată să arătăm grozava deosebire ce a existat în timpul acelor zece ani cît au stăpînit celelalte partide această țară și cum s-a batjocorit sufletul cinstit și curat al basarabenilor, și să arătăm marea deosebire ce este între ceea ce a fost ieri [L.D.?!]

și ceea ce este astăzi în Basarabia.

/ " Nu se mai văd tristele convoiuri de deportați, cum mergeau înainte sub regimul țarist spre Siberia, duși în cătușe crunt ferecate de agenții stăpînitori de atunci ai Basarabiei ,fie că se chema Inculeț ,fie că se chema Serghie Niță. [L.D.?!]

/ "Nu se mai văd astăzi bățile cumpline,schingiuirile sau executările de oameninevinovați, așa cum s-a întîmplat în ultimii zece ani. [L.D.?!]

/ " Dacă astăzi țărănimea din Basarabia mai suferă încă ,sunt suferințe poate de ordinmaterial , dar nu sunt acele cumpline dureri morale și acele lacrimi vărsate timp de 10 ani, lacrimi mai mult izvorîte din durerile sufletești ale acestor cinstiți plugari.

Nu mai sunt acele zile de tristă aducere aminte cînd ei nu aveau dreptul să trăiască,nici să se întîlnească unii cu alții, și nici să-și spună durerile și bucuriile lor."

/"Este , prin urmare o deosebire de la cer la pămînt "(p. 190)

Iacobescu /'29

▣ Administrația românească.

/ 0 În ultimul deceniu, au suferit din cauza unei administrații abuzive;

nu s-au trimis funcționari din cei mai "aleși",ci unii "agenți" care "nu s-au putut căpătui în țară", găsind peste Prut,"refugiul și compensația greșelilor din trecut " ;

/Sunt posibile , și în regimul PNT, unele abuzuri și ilegalități, săvîrșite de funcționarii regimului trecut, dar nu trebuie să se arunce oprobriul asupra guvernului,

pentru că " am moștenit [...] epave ale vechiului regim" , care nu sunt identificate totdeauna.(p. 191)

Iacobescu /'29

26.) Virgil Madgearu (ministr.Finanțe), răspuns la Interpelare,12 dec.'29

(DAD, MO.12, șed. din 12 dec.'29, p. 243- 248)

Madgearu / '29

▣ Conduite PNL / PNT

[LD: lupta dintre CFR (PNL) și CRR (PNT), ca instituții de credit]

Spre mirarea guvernului, ziarul "Viitorul" a publicat un Comunicat de "răzvrătire" împotriva Legii (iul.'29) , care ar fi fost îndreptată contra Creditului Funciar Rural.

/ PNL nu a respectat niciodată instituțiile create de adversari.

"Nu numai că a împiedicat creațiunea unor instituții necesare țării, care erau inițiate de adversarii lor de pe atunci, de partidul conservator, dar n-a fost instituțiune care să nu fi fost ostracizată, persecutată dusă pînă la nimicire, prin acțiunea partidului liberal, dacă acea instituțiune nu fusese o creațiune a sa." (aplauze PNȚ)

/ Au mers atît de departe, încît cînd Partidul Conservator a înființat Academia de Înalte Studii Comerciale, Vintilă Brătianu a făcut o Declarație că nu va păstra acea instituție, că România nu are nevoie de ea, că este un lux.

/ PNȚ nu împărtășește această "concepție de distrugere", deoarece a venit la putere pentru a însănătoși toate instituțiile "bolnave". (p. 243)

Madgearu / '29

Domnii de la CFR ar trebui să fie "recunoscători" că li s-a lăsat secțiunea bancară, pentru că "cine ridică steagul răzvrătirii, sub acest steag pierе" (aplauze PNȚ)

"[...] n-am făcut legea din iulie trecut dintr-un spirit de meschină răzbunare, nu avem să ne răzbuim nici măcar păcatele guvernelor trecute, atîcînd instituțiile de folos obștești. Noi luptăm în politică, în cîmp deschis, noi nu luptăm în politică în beciurile băncilor" (aplauze PNȚ) (p. 245)

Madgearu / '29

▣ Creditul Rural Românesc (PNȚ)

(cu capital străin)

/ "[...] numai aceia care nu văd, care nu văd, pentru că nu au văzut niciodată, sau care nu văd, pentru că sunt oameni de rea credință, numai aceia ar putea să afirme, fluturîndca totdeauna, tricolorul național, că trebuie să așteptăm pînă vom putea avea un capital național, pentru ca să-l aruncăm și să devină mînos pentru agricultura țării." (p. 246)

(aplauze PNȚ)

Madgearu / '29

▣ Comunicatul PNL/ Vinovăția/Amenințările /

[LD: unul din cele mai amenințătoare discursuri rostite de Madgearu la adresa PNL .

Furie? Frică ? Miza reformelor sale ? Cheia luptei pentru puterea economică?

Neputința și eșecul politicii sale economice ?

Din păcate, eu nu mă pot pronunța cu competență economică.

Dar, din p.d.v. politic, situația seamănă cu cea din toamna 1928, numai cu roluri inversate. Consider momentul o "Albă Iulia" în versiune liberală.]

" Reforma agrară noi am făcut-o. [L.D. !!!] Ei au legiferat-o strîmb, și dacă noi [P.Ț. ?] n-am fi exercitat impulsioni din afară [?!?], și control dinăuntru, [??] legea agrară ar fi fost și mai strîmbă decît este astăzi.

Și dacă legea agrară ar fi fost aplicată de noi, ea nu ducea nici la abuzurile exproprierii, nici la abuzurile împrumutării. " (aplauze la PNȚ)

"Să nu creadă dnii aceștia, din clubul disperaților din Calea Victoriei [PNL]

(aplauze prelungite, bravo! la PNȚ) crezînd că dau impresia că vorbesc din anvon de biserică, că lumea românească a uitat de era constanineșteană [Tancred Constantinescu], care a fost Țara Românească, era de ruină a vieții economice și sociale. (aplauze prelungite, bravo! la PNȚ) .

În lumina acestor considerațiuni și acestor fapte, Comunicatul pornit de la clubul din Calea Victoriei [în legătură cu instit. de credit] apare ca un act de dușmănie îndreptat împotriva țărănimii ." (aplauze prelungite, îndelung repetate la PNȚ) .

PNL voia să țină țărănimea înlăntuită de cămătăria liberală ;

ei urmărec "să anarhizeze viața acestei țări" ; este cel mai îndrăzneț "îndemn la răzvrătire", care s-a auzit vreodată în țara românească ; nici de la clubul socialist, nici de la clubul comunist, nu a pornit un "îndemn mai îndrăzneț de răzvrătire împotriva creditului țării ." (aplauze prelungite la PNȚ)

"Ieri au încercat să creeze agitațiuni printre industriași, zilnic sabotează activitatea industrială, îndeamnă la grevă, căutînd colaborări acolo unde nu ar trebui să le găsească niciodată. Cei ce au urechi de auzit, să audă !"

"Astăzi încearcă, dlor, să agite plugăria, că noi, prin Legea circulației pămînturilor între țărani împrumutării, și numai între țărani împrumutării, distrugem reforma agrară."

"[...] sprijină toate acțiunile de ațîțare ale funcționării publice

-Pamfil Șeicaru : Și în armată ...

"Dar culmea gravității o prezintă partea din Comunicat, privind amenințarea

capitaliștilor străini.[...]

-Voci PNT: Rușine! Rușine!

V.M: "Este un act de o necugetare și de o criminalitate, necunoscute nici în literatura comunistă !" [vezi parantezele de mai jos, apoi revine, concluziv]

"Prin urmare, nu există nici un fel de scuză pentru acțiunea criminală pe care au făcut-o dnii din clubul disperaților din calea Victoriei.[...]partidul liberal prin această acțiune s-a așezat pe o poziție opusă Statului; s-a așezat în dușmănie cu Statul. [...] a ieșit din lege și trebuie tratat ca un partid care s-a așezat în afară de lege."

(aplauze prelungite, bravo, la PNT)

"PNL își va clarifica poziția față de țară: dacă se solidarizează cu șeful , care a ajuns la această situație de șef , pentru că i-a revenit rîndul prescris de lista eredității , stabilită de mafia acestei organizațiuni politice [LD:atac oribil, incalificabil !]lipsită de orice însușiri politice;dacă se solidarizează cu actele acestea disperate ale șefului său, atunci trebuie să-i urmeze și soarta Nu poate să existe un om care să se așeze deasupra unei țări.Pe un asemenea om, țara trebuie să-l înfrîngă " [?!?] (p. 248)

(aplauze prelungite, strigăte de bravo, la PNT)

[L.D.: se cere afișarea discursului, semn de omagiu.Cu asta își încheie discursul.]

Virgil Madgearu,'29

27.) Iul.Maniu , (prim ministru Guvernarea.(deoseberi PNL-PNT;sucesiunea)

Completare la discursul lui Madgearu, 12 dec.'29

(DAD,MO 12, șed. 12 dec.'29. p 248-251)

[LD: discursul întreg, xerox.în calculator , dispersat problematic.

Titlurile , sublinierile, colorarea, parantezele , îmi aparțin]

▣ Deosebirea dintre PNL și PNT

PNL rămîne consecvent în două direcții : politica economică și aversiunea față de țărănimea și agricultura noastră. (aplauze prelungite)

"[...] cît a fost regimul liberal atotputernic, în sprijinul agriculturii și al țărănimii

s-a făcut puțin,prea puțin.aproape nimic. " (aplauze prelungite)

" Chiar atunci cînd, în urma împrejurărilor istorice prin cari am trecut și a prefacerilor sociale și economice, în a căror vîltoare am ajuns și noi, și chiar atunci cînd,

în urma dorinței și poruncii categorice a decedatului Rege Ferdinand , s-a făcut reforma agrară chiar și atunci , partidul liberal a fost împins cu deasila în această acțiune și nu a ajutat prin o acțiune clarvăzătoare și competentă și printr-o iubire exprimată și dovedită prin fapte concrete față de țărănime,ca în adevăr , reforma agrară de valoare epocală, să aibă întregi rezultatele sale binefăcătoare, cari să se reverse în întregime, asupra țărănimii împrorietărite ."(aplauze)

Maniu /'29

▣ Declarația PNL: încercare criminală

Încercarea criminală a PNL să distrugă acest credit nu l-a "emoționat".

" Conștiința politică a acestei națiuni,demnitatea de Stat, [...]conștiința social-economică a populației [...] nu vor lăsa pe acest partid liberal să distrugă realizările noastre de adevărată refacere a vieții economice a țării, a agriculturii și în special a țărănimii."(aplauze prelungite, repetate , ovații)

Nu se vor lăsa îngrijorați de "declarația prezumțioasă și pretențioasă " a PNL, care nu are "nicio bază juridică" și nici "o valoare politică ". (ovații prelungite) (p. 249)

Maniu /'29

▣ Dictatura liberală.

/"Di prof. Iorga, într-o strălucită cuvîntare rostită acum cîteva zile [vezi la]

a arătat că, în realitate,de la război încoace , în țara noastră,a fost de fapt o dictatură, reprezentată și pusă în practică de guvernul partidului liberal." (aplauze prelungite)

"De fapt de cînd neamul nostru s-a încheat în mod fericit într-un singur Stat [1918] , el a avut neorocul să fie istovit în puterile sale, să fie oprit în avîntul său, de această dictatură a partidului liberal , care , cum a spus d.prof. Iorga,s-a menținut la suprafață un

an fără nici o mascare, în lipsa oricărui Parlament, iar după aceea s-a refugiat la spatele unor Parlamente factive, înjghebate prin jandarmi , prin teroare , și cu desăvârșită nesocotire a voinței naționale ."(aplauze prelungite, ovații)
Aprobă cuvintele lui Madgearu , că nu este vorba decât de o "răzvrătire".
Răzvrătirile pot fi :tragice, serioase, ridicole.A PNL este ridicolă; ridicolă chiar în tactice sa ; sprijinită pe orgoliul său nemăsurat și pe o infimă minoritate ;
"Este desigur foarte dureros că înțelepciunea scăzută a unor conducători de partid ,duce un partid întreg la această stare tristă,
partid care în 60 de ani a contribuit cu bine, cînd rău , dar totuș într-o măsură atît de hotărîtoare la dezvoltarea politică și națională a acestui neam."
Maniu /'29

▣ Rotativa ? : Iorga!

Energiile neamului românesc sunt "vii, multe și nesecate."
Din ele se vor găsi cu prisosință "patrioți mari , oameni inteligenți și pricepuți , cu devotament și cu spirit de sacrificiu, în tot cazul lipsiți de capricii și prejudecăți , complet dezinteresați, care să ia locul partidului liberal în mecanismul alternării vieții noastre de Stat "(Ovațiuni furtunoase și îndelung repetate ; majoritatea , în picioare aclamă îndelung)
- Voce PNȚ : dl prof. Iorga !(Ilaritate)
-Iorga : "Frica vă face cumiți!"(Ilaritate)
Iuliu Maniu '29

28) N.Ghiulea (PNȚ) , Interpelare : Lupeni'29 , 12 dec.'29

(stînga țărănistă, deputat de Cluj)
(DAD,MO 12, șed. 12 dec.'29, p. 252-264)
[L.D.atenție! vorbește după discursurile lui Madgearu și Maniu, din aceeași zi , față de Declarația PNL, care atăcase sever politica guvernului Maniu. Trebuie leagte cu acestea.]

-Șt.Cicio Pop : dă cuvîntul deputatului Ghiulea, să-și dezvolte interpelarea adresată ministrului Muncii [I.Răducanu] și ministrului de Interne [Vaida-Voevod], în legătură cu conflictul din 6 august 1929, la Lupeni.
Ghiulea / '29

▣ Sensul Interpelării .

/Interpelarea lui nu este contra Guvernului(cu care el a fost solidar toată legislatura); nu este o nemulțumire sau animozitate "personală"
(pentru că el a fost folosit din plin și este mulțumit), ci
"este pur și simplu făcută pentru ca să putem mărturisi ,ca partid,
că am greșit, că ne recunoaștem greșala, și să făgăduim repararea ei.
Trebuie să nu stăruim în rău [...]" (p. 253)
Ghiulea /'29

▣ Lupeni.Antecedente.

1922 : un val puternic de gaze, a făcut 82 mineri morți (deși ar fi putut fi prevenit)
La judecată, un supraveghetor
a fost condamnat la 6 luni închisoare, pentru 82 de vieți pierdute !
dar nimeni nu s-a atins de Societate, de ingineri .Valul uitării s-a așternut.
1928 : tot la Lupeni, s-a prăbușit o galerie,și pier cîțiva oameni.
La judecată, Direcțiunea n-a fost găsită vinovată.
Accidentele se repetă,de vină este Direcțiunea,dar este pedepsit un "țap ispășitor!"
1929 : un alt accident.Mor 21 de oameni.Lacrimi și jale.
"Încriminări și țap ispășitor!" Societatea iar nu pățește nimic ! " (p. 253)
Ghiulea /'29

▣ Muncitorii din Valea Jiului.

"Muncitorii din Valea Jiului sunt robi.Nici o deosebire nu există între condițiunile de muncă din colonii și cele în care lucrează muncitorii din Valea Jiului.

La Lupeni, altă concepție! : salarii de robi (1500-2000lei) ; piață scumpă ca la București ; de nevoie, intră în mină și femeile, și copii, sub 18 ani; n-au spitale, nici medici, nici dentiști. Toate acestea stau la baza conflictului de la Lupeni. (p. 254)
Ghiulea /'29

▣ Valea Jiului .Realități .

Patronii Lupenilor au dat totdeauna vina pe "agitatori" .
Muncitorii aceia au murit strigând că nu au ce să mănânce ! Strigau :
<dați-ne salarii să putem trăiși vom munci! >;<cerem anchetă de 8 luni și ea nu vine! >
< În mine e mai rău ca în robie !>(aplauze la PNT)
Majoritatea muncitorilor sunt "țărani români care au lăsat brazda,
fie îndemnați de cei ce i-au convins să plece și peste Ocean ; fie ademeniți de ciștigurile
din mine; dar sunt țărani care suferă, robesc astăzi la străini ,ca și înainte, fiindcă
societățile de la Lupeni, sunt tot atât stăpânite de străini ca și înainte de război."
"Aș prefera să se închidă minele , ca toți acești țărani să se întoarcă la căminele lor, la
brazda lor primitoare, decît să-și lase energia, sănătatea și onoarea în galeriile întunecate
de la Lupeni și din Valea Jiului ."
[L.D. dă statistici, cifre, bani cheltuiți, contracte colective încheiate, arbitraje,
anchete, ziua de muncă de 8 ore , toate în beneficiul societăților și în detrimentul
muncitorilor .I.Răducanu intervine, din cînd în cînd cu precizări .Este f. documentat]
Ghiulea /'29

▣ Lupeni, 6- 9 august 1929

/La 15 aprilie'29, muncitorii au trimis o delegație socialistă la guvern. A fost primită de Maniu și Răducanu. S-a hotărît o anchetă, dar a trecut mai-iunie, fără anchetă.
Ancheta s-a declanșat în iulie... și , în timpul ei (6-9 august) ,
s-au produs nenorocirile de la Lupeni.
/ Cercetările s-au îndreptat în altă direcție : cine este vinovatul ? cine a tras?
prefectul sau procurorul au ordonat să se tragă?
Celelalte au fost date uitării ! "Vă atrag însă atenția că vina cea mare ,
cauza adevărată de la baza conflictului din Lupeni, este starea mizeră a lucrătorilor și
revolta permanentă ,de cînd în toată Valea Jiului ,din octombrie 1926 și pînă astăzi , li s-
au răpit vechile lor drepturi."
Ghiulea /'29
/ Muncitorii au uitat de represiunea din august, și sunt gata să reînceapă revolta,
pentru că "le este indiferent dacă mor de glonț sau de foame."
Muncitorii lucrează în condiții mizerabile; Maramureșenii mineri trăesc în niște cabane
parăginite, fără lumină, fără încălzire , multe fără apă, nehrăniți, nemîncați, neîmbrăcați .
Iau drumul cîrciumii : la o populație de 11.000 de lucrători (cca 20.000 suflete) , sunt 178
de cîrciumi; societatea vinde în cantinele ei alcool, deci "o alcoolizare urmărită cu sistem"
(p.259- 260)
Ghiulea /'29

▣ Răspunderile :PNL și , mai puțin, PNT

/ Legea minelor prevede prohibiția muncii copiilor sub 18 ani ; obligația de a lua măsuri
de aerisire în galerii, de armare a lor ; măști contra gazelor; etc.
S-a constatat că, în mină, lucrează, contra legii, copii sub 18 ani; galeriile sunt surpate,
neaerisite ; muncitorii nu au măști contra gazelor; etc etc...
Ghiulea /'29

▣ Adunarea de la Alba Iulia (6 mai'28)

[L.D. În cadrul **Interpelării** privind Lupeni'29 , vorbind despre **inspectorii muncii** care
nu-și făcuseră datoria față de muncitori, "**demască**" un **inspector general al muncii ,**
cu calități de "polițist" , care trimitea un **Raport** (către Ministerul Muncii, Siguranța
generală, Corpul VI Armată) despre **Adunarea de la Alba Iulia , din 6 mai 1928 ,**
în care aducea "învinuiri nedrepte" la adresa PNT .Citează din acel Raport]
<Partidul Socialist încheiase un **pact de propagandă** cu cel **național-țărănesc**,
în vederea **Adunării de la Alba Iulia**. Reprezentanții partidului național-țărănesc din
Valea Jiului au întreprins o **propagandă** foarte largă printre muncitori, ca **să meargă la**
Alba Iulia. Propaganda a fost **extrem de demagogică** , făcîndu-se muncitorilor tot felul

de promisiuni irealizabile și ațîținu-i .

S-a spus muncitorilor că, la Alba Iulia, va fi adus la putere partidul național-țărănesc, că nu va mai exista acest contract colectiv [din 1926], nu vor mai exista legile în vigoare, nu va mai exista însăși Constituția și că muncitorii și țărani vor stăpîni totul. Cum ? Nu-i interesa pe acei propagandiști, căci ei se mărgineau numai să ațîțe lumea și să o pună pe drumuri .

Rezultatele le erau nu numai indiferente, dar erau inconștienți despre ele.

Agenții comuniști sub firmă național-țărănistă, au pătruns în masele muncitoare, le-au fluturat **mirajul fericirii comuniste**, care, de altfel, **se potrivea și cu propaganda agenților național-țărăniști** inconștienți, și au pus masele în adevărată stare de revoluție [...]

Pretutindeni muncitorimea afirmă că acum este la putere, că legile vechi au dispărut și că așteaptă comanda noilor conducători, la îndemnul cărora a depus jurămint că va merge asupra Bucureștiului .(p. 261-262)

Ghiulea / '29

▣ **Represiunea polițienească, ca mentalitate .**

/ "[...] tot trebuia să se întîmple ceea ce s-a întîmplat și tot la gloanțe trebuia să se ajungă ; da dlor, la gloanțe! [...] Dar funcționarii nu sunt ai noștri, nu au mentalitatea noastră , nu au mentalitatea civilizată și nici a timpurilor noi. Noi, nu putem face nimic. Noi am văzut la Lupeni ce s-a întîmplat regulat și în alte părți și în alte dăți.

La 1907, au fost împușcați țărani din spate , alergînd, vînați ca fiare sălbatice pe cîmp;

la 1918, au fost împușcați muncitori din spate , în piața teatrului ;

la 1926, la Ruși, au fost împușcați țărani din spate ;

Ei bine, la Lupeni, au fost muncitori împușcați din spate, au fost omorîți oameni " revoltați", după ce ei renunțaseră la luptă, cînd fugeau, atunci cînd orice represiune devenise inutilă .

Vedeți dlor, ce stare de spirit este în această administrație a noastră, în această funcționărie. Ei bine, totdeauna muncitorii și țărani au fost socotiți "scoși în afară de lege " , totdeauna adunările lor erau considerate comploturi, iar protestările lor, drept revolte. Niciodată nu aveau dreptate, totdeauna erau împușcați pentru ceea ce aveau de gînd să facă, nu pentru ce au făcut.

Acesta este adevărul." Ghiulea: Lupeni'29

29) I.Răducanu (ministr. Muncii) , răspunde lui Ghiulea, 12 dec. '29

(DAD, M O. 12 , șed. 12 dec. '29, p. 264-265)

[L.D :Micul discurs al lui Răducanu ,a fost stupefiant! A respins orice vinovăție, a pomenit de cîteva măsuri penibile , nu a spus nimic despre tragedia de la Lupeni, și a rostit cîteva vagi directive "doctrinare" ale PNȚ, printre care "pacea socială " și ,pentru toate,.....a fost aplaudat de "majoritatea" PNȚ]

(Vezi pe larg la **Muncitorime**)

Așa că nu este de acord cu el ,că "guvernul trebuie să-și recunoască vina."

Răducanu /

▣ **Guvernul nu este de vină !**

/ "Dar ca să ni se spună că vina este a guvernului ,și mă doare ca s-o mărturisesc, pentru că în Mesaj nu s-ar fi pomenit expres de nenorocirea dela Lupeni, ca și cum Mesajul ar fi un fel de anale a faptelor foarte importante politice, cred că este o acuzație neîntemeiată" (aplauze PNȚ)

/ "Să nu ni se facă nouă un proces de ideologie reacționară" ...cînd PNȚ apără interesele de muncă ! "Ministrul muncii stat-a el cu brațele încrucișate ?

Fost-a el orb n-a avut nici o simțire socială pentru oamenii din Valea Jiului ?

/DI Ghiulea se plînge de numărul prea mare de cîrciumi, de alcoolismul din Valea Jiului.

A închis aproape 40 de cîrciumi, a interzis vinderea băuturilor alcoolice la cantine .

[...] noi facem o politică socială activă pornită dintr-o ideologie care nu se găsește între zidurile mucegăite ale birocrăției ; avem de luptat , în orice direcție, spiritul nou luptă cu cel vechi .Regret foarte mult cînd spiritul vechi, ia cîteodată masca spiritului nou. Însă lupta aceasta între două lumi, lupta aceasta ceas de ceas, trebuie să o

ducem **cu tot elanul** . Sunt sigur că , peste toate durerile de azi,cu toate frământările de acum,**vom învinge și vom răzbi** către **pacea socială.**" (p. 64-65)
(Aplauze prelungite, îndelung repetate , la PNȚ)
I.Răducanu-Lupeni '29

30) **C.Leanca (PNȚ,unionist,țăranist, basarabean, deputat Bălți)**,

discurs la mesaj, 13 dec.'29

(DAD, MO. 13, șed. din 13 dec.'29, p.301- 304)

[**L.D.:** discursul integral -xerox. În calculator, dispersat problematic.]

Leanca /'29

▣ **"Stînga" PNȚ."Basarabenismul".**

[**L.D** lasă că **etichetele** acestea au fost **puse aiurea**,ca la împărțirea darurilor la ursitoare, de parcă **"democratismul"** ardelenesc nu era mai de esență ;
sau, la regăteni, pe parcursul a 2000 de ani de istorie"separată" , nu au fost **"naționaliști"** sau **"democrați"** !

Dar trebuie să accept, **convențional, mentalitatea fiecăruia, pentru a o înțelege]**

/ Colegul Crăciun a vorbit despre **"naționalismul"** ardelenilor,"**etatismul"** regătenilor și **"democratismul integralist "** al basarabenilor.

Nu există efect fără cauză.Frații ardeleni au dus o luptă crâncenă pentru păstrarea ființei naționale, care se ciocnea cu idealul poporului dominant de la ei.

/ "Eu nu cred că a fost o formulă oratorică.Cred că a fost o adîncă convingere a d-sale.

Totuș **nu sunt de acord cu d-sași nu cred că noi reprezentăm democratismul integral**, nici măcar în țară la noi; **convin însă că noi, basarabeni** , în cadrul **partidului nostru**, reprezentăm ca să zic așa,**stînga**.

/ " **În Basarabia,poporul moldovenesc era prea mic față de colosul rusesc** , pentru ca să îndrăznească să încrucișeze sabia și atunci **trebuia să te mulțumești** cu lupta pentru obținerea unui **restrîns număr de drepturi elementare**, cum ar fi aceal de a vorbi **limba ta** în școală,în biserică, în justiție și administrație."

/"Și pentru ca noi să ne înlesnim lupta, a trebuit să ne căutăm aliați.**Aliații i-am găsit în partidele democratice**.Dar ducînd lupta în aceste partide, **ne-am asimilat ; ne-am însușit**, poate fără voia noastră, **aceste principii democratice**,la cari noi într-adevăr ținem cu toată puterea sufletului nostru .

Și aici **ne-a venit în ajutor**, dacă voiți, **și poporul rusesc**.Majoritatea poporului rusesc era **împotriva regimului țarist**."

[**L.D**.socialiștii, bolșevicii, dar **"poporul" ?** Ce confuzie de concepte ! **antidinasticismul asimilat cu "democrația"**]

-**G.Moroianu** : **"Poporul rusesc n-a avut influență asupra poporului românesc. "**

-**Leanca** :pe lîngă **suferințele comune**, s-a adăugat și **literatura rusă**,bogata literatură umanitaristă rusă." Și atunci eu aș putea spune că, dintr-un complex de împrejurări, **noi am iubit,da,am iubit poporul rusesc**; am iubit toate **popoarele conlocuitoare în Statul rusesc**, poate fiindcă suferințele lor erau și suferințele noastre.

lubim și astăzi toate popoarele care conlocuesc cu noi.[...]"

Nichifor Crainic (pe atunci, PNȚ;profesor la Chișinău) :"**Intellectualii basarabeni** , cei mai mulți, **vorbesc și astăzi limba rusă**, în familie."

N.Șt.Graur (evreu, ziarist independent " **Este dreptul lor ,dle, Crainic, să vorbească ce limbă vor"**

Nichifor Crainic : "Eu mă ocup **numai de români**, nu de minoritari."

G.Moroianu : "Ar trebui să aibă **mai multă iubire de limba noastră**, și **s-o vorbească mereu**, ca s-o învețe bine,mai ales că **nu au auzit-o multă vreme în școală și în biserică**."

Graur:"**Mi se pare curios să văd un profesor universitar** că în incinta Parlamentului **susține intoleranța și îi face apoteoza.**"(**sgomot**)

[**L.D** : acest gen de **intoleranță cu adresă inversată**, a exasperat pe români . **Minoritarii** aveau voie să-și cultive, să-și apere, să-și revendice dreptul la limbă; **românii** ,dacă o făceau, erau **taxați de "intoleranți"** !

(vezi continuarea polemicii **la Naționalism**)

Leanca /'29-reia discursul -

/ "Am spus că **suntem același popor**, că vorbim **aceeași limbă** și ne închinăm **aceluiaș Dumnezeu**.Tragedia istorică a pus **pe fruntea fiecăruia** dintre noi **o altă pecetie**.

Deosebiri de mediu au creat deosebiri de mentalități, miopii pot să nege acest lucru, însă oamenii politici, oamenii de Stat, nu.[...]Suntem chemați să zidim o nouă țară

din cele patru trunchiuri răslețite pînă ieri. Din întruchiparea celor patru trunchiuri, din amalgamarea celor patru culturi și patru mentalități, din respectarea deosebirilor istorice, poate naște o cultură românească originală, cu care vom putea pași mîndri în concertul popoarelor civilizate. (aplauze PNT)

Mijloacele deosebite de luptă, duse în împrejurări deosebite, urmărind însă același scop, ne-au dus la realizarea visului de veacuri. Visul de ieri, a devenit astăzi realitate. Misiunea noastră este ca această realitate s-o întărim și să o facem cît mai frumoasă . (aplauze la PNT) trebuie să facem din **România Mare, o Românie nouă.**

[...] aci , unde **Ardealul** vine cu suferințele milenare ale luptelor pe tărîm național;

unde frații din **Vechiul Regat** vin cu **sentimentul etatist și tradiționalist** [...]

să ne dați voie **și basarabenilor**, să punem o **picătură din sufletul nostru** , așa cum l-a creat suferințele unui veac. " (aplauze la PNT)

/ Va vota Răspunsul la mesaj.(p. 305)

Leanca /'29

31.) **N.Polizu -Micșunești (PNT, deputat Dorohoi)**, discurs la mesaj, 13dec.'29

(DAD, MO, 13, șed. din 13 dec.'29, p.286- 301)

[**LD**: discursul integral xerox. În calculator , dispersat problematic.

Titlurile, sublinierile, parantezele, coloratul ,imi aparțin]

Polizu/'29

▣ **Atacul minorităților.** (vezi pe larg la Statutul minorităților)

/ **O caracteristică** a dezbaterilor la mesaj din cea de a **II-a sesiune** (1929/1930)

a primei legislaturi PNT , au constituit-o **atacurile** pe chestiunile ce lipseau din **Mesaj** și

Adresa de Răspunsul la mesaj, adică "datoriile", "promisiunile" guvernului Maniu.

"Focul" a fost deschis de **minoritățile etnice**, pentru că lipseau anunțarea

Statutului pentru minorități.

Scopul urmărit a fost nu numai de a convinge **Parlamentul și Guvernul României**, ci "tendența era **dincolo de Parlamentul și hotarele acestei țări**,

să se audă bine și lămurit că **situațiunea ce se face minorităților din Țara**

Românească nu concordă cu postulatele umanitare , care au determinat încheierea

păcii de la Trianon." Această afirmație tendențioasă nu trebuia să rămînă fără răspuns.

Polizu -Micșunești /'29

▣ **Democratismul PNT** (vezi pe larg la PNT)

/ "În două cuvinte : noi am simțit și am gîndit democratic .

Democrația nu este o doctrină , este mai mult un mod de a gîndi și simți."

"De aceea am asistat în această țară timp de **60 de ani** la **defilarea** a nenumărate

programe la București și la Iași, în care **cuvîntul democrație**

revenea pe buzele tremurînde de **falsă** emoțiune a **tuturor oamenilor de Stat** ;

dar în Țara Românească , **pînă astăzi**, totuș, **democrația nu a existat !**

(aplauze PNT)

[**LD** : totul raportat la "dictatura " , "despotismul" ,"feudalitatea politică" , jandarmii și demagogia PNL]

Polizu-Micșunești /'29

▣ **PNT- aut critică.**

Dacă s-a făcut critica tuturor partidelor, **PNT poate fi mulțumit de ceea ce a făcut ?**

Un coleg [Ralea] a vorbit în numele **generației de 30 de ani** ;

altul [Crăciun], în numele **generației de 40 de ani**;

el va vorbi în numele **generației de 50 de ani** (ascunzînd cîțiva ani **-ilaritate**)

Va spune sincer dacă ceea ce s-a făcut a fost bine, și dacă nu au a-și reproșa ceva.

"da și nu "

/**Da**, fiindcă elanul și însuflețirea, munca și priceperea, depuse de **Parlament și Guvern**, pot da satisfacția că **"ne-am făcut datoria"** ;

/ Nu , pentrucă,după cum spunea Iorga și Lupu, dau "**semne de oboseală**" ,
a unei "**relaxări în entuziasm**" ;
Polizu -Micșunești /'29

▣ Criterii de valoare .

/ **Selecțiunea valorilor** în PNTJ,trebuie să se facă numai prin "**trimful valorilor reale**" .

"**Să nu ne speriem de cuvinte**, pentrucă suntem curați în gând și simțire.

De aceea trebuie să avem curajul să o spunem că în **democrația noastră**

trebuie să existe elite, însă numai **acele ale culturii**,

trebuie să existe privilegiu , însă numai **acele ale muncii**,

trebuie să existe și boierii,însă numai **acelea ale cinstei**.

Dacă adoptăm aceste criterii, **vom feri acțiunea și înfăptuirea noastră democratică**

de unul din **cele mai mari pericole**, care poate să amenințe o democrație, totdeauna ,

și anume : **de mediocrație.**" [...] pentrucă , altfel, "**se produce o inflație** -ca și în

domeniul economic - **de mediocrități** , care **devalorizînd etalonul de aur al valorilor**

morale, poate duce la **compromiterea întregului edificiu** ale unei democrații bine

organizată." [...]o singură forță trebuie să domine:**cinstea, munca și cultura.**"(p.300)

Polizu -Micșunești /'29

▣ Valorile morale .

/ Într-o democrație, primul imperativ este **disciplina : să dăm tot partidului**,

și **să cerem cît mai puțin de la el**.

/ Într-un partid , singura emulație fructuoasă, este **emulația în jertfe, nu în pretenții**,

nu coborînd partidul la **egoismele și vanitățile noastre**.

/ În cei 10 ani de la încheierea păcii,"nu s-a sădit încă **pe mormintele eroilor noștri**

floarea recunoștinței .Au păcătuit,poate,cu toții.[...] **să fim noi aceia cari să sădim pe**

mormîntul acestor eroi florile recunoștinței, prin **înfăptuirea idealurilor** pentru cari

ei s-au jertfit cu atîta sublimă generozitate."**(aplauze prelungite la PNTJ)** (p. 301)

N. Polizu-Micșunești /'29

32.) I.Isac (PNTJ - deputat Dolj) , discurs mesaj, 13 dec.'29

(DAD, MO. 13, șed. 13 dec.'29, p- 305.)

[L.D.redau cîteva fraze din discurs ,avînd în vedere cîteva **idei mai rarissime**.

Din păcate, xerox incomplet]

Isac /'29

▣ Rugă la Dumnezeu

Țăranul, cînd merge să facă un lucru necesar gospodăriei sale,spune<**Doamne ajută !>**

"Potrivit acestei **tradiții**, izvorîta din **simțămîntul religios** de care este pătruns **sufletul**

țăranului, acum cînd pășesc la tribună ca să iau parte la discuția proiectului de Răspuns

la Mesaj [...] **îmi ridic gîndul meu la Dumnezeu**, care **a oblăduit neamul românesc**,

de la naștere și pînă azi, **întărindu-l** ca să poată rezista tuturor lovirilor vitrige ale

soartei și care, la vremuri grele, **a dat poporului român oameni providențiali** , cari să-i

arate calea cea bună , - **și-l rog să îndrepte pașii în viitor**,

Majestății Sale **Regelui Mihai I**, pe calea **virtuților străbune** și ai **Înaltei Regențe**,

pe **calea înțelepciunii lui Solomon**,pentru ca astfel să fie în concordanță cu

sentimentele de dragoste nețărmurită și de devotament profund , pe care neamul

românesc le pune la temelie **Tronului și Dinastiei** noastre. "**(aplauze)** (p. 305)

Isac'29

33.) M.D.Ralea (PNTJ, deputat Fălciu) ,discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD, MO. 14, șed. din 16 dec.'29 , p. 313- 317)

[L.D: discurs integral, xerox ; în calculator, dispersat problematic

Ar fi bine să-l compari cu cel din 1928.

Mai mult un **pamflet** ,decît un discurs parlamentar ;mai degrabă un **discurs electoral** ,

decît o argumentare doctrinară; o revărsare de **epitete și injurii** , cu excese

partizanale.Printre ele, mici "**bijuterii doctrinare**" despre **democrație**,

luate din laboratorul sociologului și omului de bibliotecă care era.]

Ralea /'29

▣ Dușmanii democrației.

[L.D: în 1929, încă identificată a fi exclusiv **apanajul PNT**! Să nu uiti ! să-i faci portretul lui, după propria-i schemă,cînd va părăsi PNT, cînd va deveni unul din doctrinarii dictaturii carliste, iar apoi, a dictaturii comuniste.]

Dușmanii PNT sunt **mai mulți** decît în 1928, pentru că **victoria PNT** a însemnat "victoria ideii de **partid politic democrat și de democrație.**"(aplauze la **PNT**)

Cine sunt **dușmanii democrației** ? prezintă cîteva "portrete succinte" :

I . "**Burghezimea îmbuibată** " care are "coșmarul, obsesia deposesiunii" ;

II . "**Snobii** firești, oamenii delicați , **snobii ideilor reacționare** - fiindcă una din **pozele** cele mai **curente** și mai **ieftine** este aceea de reacționar - sunt oamenii, **descendenți din bune familii** cîteodată, de cele mai multe ori **fii de mici burghezi** cari s-au ridicat cu cheltueli grele și cu nevoi multiple pînă la anumite situațiuni și cari, deîndată ce au luat o **diplomă de licență sau doctorat** s-au constituit imediat în **trădători ai propriei lor clase**, și în acei cari **rîd și surîd de cei ce cred în democrație.**[...] de aceea să-mi dați voie să privesc cu multă liniște sufletească pe acești **snobi eleganți** cum perorează la **cafeneaua Capșa sau pe Calea Victoriei**, să-i las la rolul lor monden ..."

III."**Dezamăgiții**, acei care **au perindat rînd pe rînd toate partidele politice, caracterele capricioase** care nu pot suporta disciplina colectivă,cari **și-au epuizat** nu atît conținutul lor doctrinelor politice, cît însăși **stabilitatea lor de caracter.**"

"**Toți aceștia, dezamăgiții ,snobii și burghezia îmbuibată** , sunt **cele trei tipuri care ne combat astăzi.**"(p. 314)

"Să verificăm, **în societatea noastră**, în mod concret, **persoanele care atacă ideea de democrație.**" [L.D: urmează "**demascarea**" !]

Ralea /'29

▣ Moravurile.

"Am făcut și **am ridicat dictatura și regimul de tiranie în mod legal** ;

dar n-am putut face să-l ridicăm pînă unde trebuie :

au rămas moravurile administrative cari domină .

A rămas violența,care se exercită **împotriva voinței noastre**,contra voinței guvernului și parlamentului acesta, și **care răbufnește** cu **un fel de putere ocultă** pe care puterea noastră de a o oprima nu este suficientă [...] care **ar trebui înlăturate** încetul cu încetul **cu o propagandă morală spirituală** ;"

/ Mai este și altceva :"**selecțiunea liberă a personalității autonome** ."

Spunea anul trecut că " **ceea ce a reprimat mai teribil regimul liberal**, a fost **personalitatea autonomă și evoluția ei.**"

"**Nici noi nu am putut** să degajem aspirațiile acestei personalități autonome;

și noi **suntem supărați** astăzi,cînd **ni se spune un cuvînt sincer**,

cînd **cineva ne propune o idee** ce nu intră într-un cadru oficial ."(p. 317)

Ralea '29

34.) **Petre Andrei (PNT, stînga țărănistă)** , discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD,MO. 14, șed. din 16 dec.'29. p. 318-324)

[L.D-Discursul integral, xeroxat ;în calculator, dispersat problematic

Titlurile, sublinierile, colorarea ,parantezele drepte îmi aparțin.

Este de **observat** și de **subliniat** că **PNT**, are **parlamentari redutabili**, care și-au ales drept țintă cîte **un aspect politic** în care își probau **competența**.

Nu contează dacă concepțiile lor erau sau nu demne de urmat.

Este evident că Petre Andrei reprezenta "**stînga**" **democratică**.

Important era că aveau această "**garnitură**" de **competență**,

pe care o aveau, în acel moment, nu numai **liberalii**, dar **și alte partide**.

Acest lucru spune ceva despre **clasa politică românească** a epocii.]

Andrei /'29

▣ **PNT** . (Vezi pe larg la PNT)

O privire retrospectivă asupra activității politice a unui partid, este un **criteriu de apreciere a valorii lui** ; căci **realizările practice** pe care le-a înfăptuit , precum și **concepțiunea** care a determinat aceste realizări, formează **o unitate de măsură a valorii , a forței și a rostului** pe care îl are **un partid în viața Statului."**

Nu se poate trece cu vederea peste **valoarea morală a principiilor** pe care un partid le-a înscris în programul său, **a mijloacelor** de care s-a servit pentru realizarea programului.

/ Din acest p.d.v., **PNT are un frumos trecut**,căci timp de 10 ani cât a stat în opoziție, a reușit, prin "**superioritatea principiilor**", prin "**demnitatea ținutei sale morale**" , să cucerească **simpatia masselor** populare ,să impună "**respect și teamă**" , **adversarilor politici.**

Andrei / '29

▣ Lupeni'29

[L.D. atenție :de vină sunt mentalitățile imprimate de regimul liberal și averescan
Nu se înțelege prea bine dacă la muncitori sau... la cei ce-au tras...]

/Atît **socialiștii** cît și **dr.Lupu**, au comentat "**incidentele**" întîmplate .

-dr Lupu(P.Ț.) : "Eu m-am referit la **fapte**, d-ta te referi la **teorii abstracte.**

Întreaga **propagandă** și întreaga **creație a PNT** a fost făcută tocmai **pe tema "barbariilor"** guvernelor trecute, cele făcute de **Averescu la 1907**,de **liberali la 1918**, și d-ta ai aerul să **treci cu vederea** faptele de la **Lupeni** unde au căzut **20 de morți!** "
(Sgomot la PNT)

[...] Regret dar nu știți ce ați făcut .**Lucrați orbește ! (Exclamații, ironii la PNT)**

Vedeți cît **nu vă dați seama ce faceți ! "** **(Sgomot, întreruperi la PNT)** [...]

-P.Andrei : le va spune un **adevăr psihologic elementar** : "**ii este tot așa de greu sclavului să se deprindă cu libertatea**, cum îi este omului liber să se deprindă cu sclavia.Acela care **a fost nvățat să primească și să dea bătaie**, acela care a fost învățatsă **trăiască ca sclavul și să fie terorizat**, îi este greu **să se adapteze** dintr-odată unor **metode noi**, unei **legislații cinstite**, democratice, **unui regim legal**,unui regim de civilizație.**Așa se explică** , dle Lupu,**că s-au întîmplat acele incidente**, pe care le regretăm din suflet.**Dar putem noi**, într-un an de guvernare , printr-o lovitură magică de baghetă, **să schimbăm această mentalitate**, pătrunsă în unele **medii ale poporului**, cum recunoaște și colegul Lotar Rădăceanu ? [...] această **mentalitate** în care țara a trăit , nu un an sau doi, ci **un veac întreg** [...] la fiecare pas ne izbim de acea **mentalitate** veche, rutinară, de **aceiași oameni**, cari cred că pot **continua să facă** și sub noi ceea ce au fost învățați să facă atîta vreme **sub regimul vechiu, liberal și averescan.**

Ce este de vină guvernul și PNT dacă încă n-a reușit să purifice atmosfera în toate direcțiunile ?"(p. 319)

Andrei / 'dec.'29

▣ Stat cultural-democrat. [Țărănesc] (vezi pe larg la Cultură)

[Printre puținii oameni politici ai timpului care se ocupa de acest aspect.Desigur, își punea pecetea , profesia.Dar, ca și în cazul altor probleme abordate,Petre Andrei se raportează ,pornește chiar, de la susținerile socialiştilor, pe care le extinde la "democratismul" revendicat ca doctrină a PNT.

Poate unde erau și singura "opozitie" în parlament? Sau legătura spirituală era mai profundă ? Nu i-am citit opera științifică.]

/ "Grija noastră trebuie să se îndrepte spre **educarea și formarea omului viitorului**, al **omului cu spirit democratic.**" Se impune ca guvernul și ministr.Instrucțiunii, să precizeze în detaliu care este **politica culturală a guvernului ?"** (p. 323)

/ "Noi trebuie să ne dăm seama **democrația** nu va putea fi realizată decît dacă **spiritul democratic** pătrunde adînc în suflet.

Pîna acum a existat la noi în țară concepția unui **stat cultural aristocratic**, căci s-au pus bazele unei vieți în care **o pătură subțire**, cîțiva conducători, profitau de cele mai înalte **valori culturale.**

În țara noastră există astăzi **două grupe** care **nu se înțeleg între ele**, care **nu vorbesc aceeași limbă** : de o parte **conducătorii care și-au asimilat cultura** - și nu poate fi vorba de toți conducătorii - iar de altă parte ,**poporul care zace în ignoranță.**

Noi trebuie să realizăm **Statul cultural-democratic**, Statul în care **spiritualitatea** să fie **un scop pentru orice individ**, pentru orice **ființă umană**, oricît de umilă ar fi ea.Numai prin această **politică culturală democratică**

vom putea **educa pe om**, prin **muncă și pentru muncă.**"(p. 323)

(Aplauze la **PNT** și **PSD**)

Andrei / *dec.'29

▣ **PNT - învățăminte istorice - (vezi pe larg la PNT)**

/ "Noi trebuie să ne inspirăm din nevoile reale ale poporului dar **să citim cu atenție în cartea trecutului nostru politic.**

Un om politic, cu adevărat mare, este acela care știe **să armonizeze aceste forțe** [ambitiția și binele general] și , la nevoie, **să se sacrifice.**

Căci, dlor, **guvernul ne reprezintă pe noi**, iar noi **reprezentăm mulțimea** care ne-a trimis aci. **Toți însă ,guvern și Parlament, suntem purtătorii unei idei.** (aplauze prelungite la **PNT**).**Să nu pîngărim această idee, să nu o coborîm**, să o facem din ce în ce mai frumoasă și mai strălucitoare .(aplauze prelungite la **PNT**)

/ Din punct de vedere programatic, **vechiul partid conservator** era întotdeauna cu cel puțin **zece ani în urma partidului liberal.**

Noi trebuie să inversăm acest raport ,și să fim,din punctul de vedere al programului democratic, **cu cel puțin zece ani înaintea partidului liberal."**

-Iacob Pistiner: "Prea puțin"

-Petre Andrei : "Totdeauna sunteți nemulțumiți." [...] p. 324)

Petre Andrei /dec.'29

35.) **Dr.N.Lupu (PT,deputat de Fălciu), discurs la mesaj, 11 decembrie 1929**

(DAD,MO.11, șed.din 11 dec.'29, p. 218-227)

[LD: voce particularizată în peisajul parlamentar PNT.]

Opozant prin "dezertare" și colaborare cu PNL,

Lupu se manifestă ca un autentic "**țărănist**", amintindu-le începuturile, regretînd "abdicările", bucurîndu-se, parcă, de eșecuri, dar lăsînd totdeauna o "portiță" de înțelegere.

În fond, Lupu a reprezentat , atunci, pentru PNT , șansa prezenței **unui opozant mai comod decît absenții liberali , mai apropiat decît socialiștii și minoritarii** La toate se adăuga demagogia lui...]

Lupu /'29

▣ **Absența opoziției.**

/" [...] **absența opoziției** din Parlament este un lucru **regretabil.**

Asemenea act **nu se întrebuița înainte**, în viața politică a României ,decît în momente foarte grele și foarte grave.Aceasta înseamnă [...] **o întrerupere în mecanismul normal al funcționării vieții parlamentare** .Este drept că trebuie să spunem că **inovatorii** în această materie se găsesc în rîndurile dvs., căci **partidul național din Ardeal** este cel care **a practicat cel mai mult această tactică.** Deci :< **ale tale dintru ale tale**>." [...]

Explică : la legea administrativă. El de aceea s-a retras temporar, iar ceilalți definitiv.

Virg.Madgearu : insistă să-i răspundă dacă de aceea s-au retras...

Dr.Lupu : "**Nu-ți răspund** căci nu ești judecător de instrucție.**Ai acumulat o mulțime de roluri în țara asta** .Vrei să-l iei și pe al magistraturii ?" (**ilaritate**)

Lupu /dec.'29

▣ **Cultul lui Maniu**

[**Lupu este întrerupt din discurs la intrarea lui Maniu în Parlament**]

/ "Eram surprins: **credeam că mă aplaudați pe mine** .(mare ilaritate la **PNT**)

Dar dați-mi voie să vă întreb.Eu stau aici de un an, eram deprins ca atunci cînd apărea marele Pontifice - și foarte rar apărea , cam de două ori pe an - **cînd apărea Ion Brătianu , să fie aplaudat.**

Dar vă întreb : **nu v-ați plictisit și nu te-ai plictisit ; nu te jenează, dle Maniu, această manifestare incontinuuă ?** (întreruperi la **PNT**)

De ce să introducem în viața țării românești - românul e natural, franc, liber - de ce să introducem în viața țării **asemenea metode** noi cu care poporul nostru nu era deprins ?"

-Voce PNT : "De ce vă amestecați în trecutul nostru ? "(p. 219)

Lupu /' dec.'29

▣ Etică politică.

▣ Intoleranța ardelenilor

" Stați d-voastră , oare, mai bine din punct de vedere **moral** ? Stă țara mai bine ?
Păi doar , noi **10 ani de zile am dus împreună lupta** pentru **dreptate**, pentru **democrație**, pentru **respectul legilor**, libertatea **manifestației cetățenești**, tot ce vreți.
Alături de dvs. **am primit eu lovituri** și în față și pe la spate , **închis, lovit, bătut , insultat**.Și să nu vă supărați, **din 10 pietre, am pus eu 9** la edificiul d-voastră.
/"Ei ! aceasta nu mai depindea nici de factorii economiei mondiale,și nici de teoriile financiare ultra-financiare. Aceasta depindea de sufletul dvs și de înțelegerea dvs cetățenească cinstită. **Oare aici v-ați comportat cum trebuie ?** [...] și mi-am zis :
< este imposibil ca față de mine , cu care au suferit împreună, să se poarte barbar [...] **ia să-i văd ! > / [privind spre Maniu] " Și am plecat la dvs., în Ardeal , de unde numai d-ta să poți să fii prim-ministru în România întreagă , și eu să nu mă pot duce să candidez în Ardeal?**
Și m-am dus în **Oradea**. Am acolo mulți prieteni, îi cunoști și d-ta.
Am convocat o **adunare**. [...] Ei, într-un colț al sălii, **stat-majorul întreg al d-tale**, nu știu cum îi cheamă, cam vreo **10, cu bătauși aduși dintr-un sat** din apropiere , **au început să sbiere** .I-ați ales bine ! **Buni voinici! Dar voinici ai gîtlejului**, așa că **nu am putut să vorbesc** .Toți aceștia îmi cereau cele 18 milioane de lei pe care i-am furat ! [...] poate un exces de zel localnic , și **am plecat** .[...]"
L a fel a pățit și la parțiale , în **Hunedoara** ,și alte locuri, dar nu a spus la validări, pentrucă a considerat că medicul **Iuliu Moldovanu**,sau gloria intelectuală **Ion Petrovici** ...meritau să fie aleși...
(continuă să-și povestească pățaniile similare la Arad, Dîmbovița ș.a.) (p. 227)
Lupu / dec'29

36.) **Dr.N.Lupu (PT)**, **Întrebare : -privind aplicarea Legii administrative**

pe malurile Prutului.(Fălciu)

(DAD, M.O. 7, șed. din 3dec.'29, p. 137-138)

[LD :Ed.Mirto (subsecretar la Interne) , îi promite răspuns.Din păcate nu-l am .

Semnalez chestiunea ca atare, dar nu cunosc rezolvarea ei definitivă]

Lupu /dec'29

▣ Abuzuri în aplicarea Legii administrative .

/ "Se pare că **Legea administrativă** , care a prilejuit deja **retragerea opoziției din Parlament** - lucru de care am auzit plîngîndu-se de la tribună - este pe cale să vă facă **buclucuri noi**,și în ce privește **aplicarea ei**."

/ D.deputat **g-ral Racoviță**, se plîngea că la delimitarea noilor **directorate**, jud.**Hotin** (care este în preajma Cernăuților)**a fost lăsat la directoratul Chișinău**, iar **Dorohoiul** s-a dat directoratului **Cernăuți!**

/ D.Deputat **Vlad Dimitriu** , reclama un centru la **Galați** ,pe drept cuvînt.Cine știe puțină istorie, știe că Moldova trecută era împărțită în : Țara-de-Sus, Țara -de-Mijloc, Țara-de-Jos, încît ar trebui și acum **3 directorate : Cernăuți, Iași, Galați**.

/ "**Se tinde aici să se inventeze un principiu**.Și ce principiu ?

Că Prutul trebuie să fie hotar. D-lor, în tot trecutul Țării Moldovei, **Prutul nu a fost niciodată hotar, a fost ,la 1812 , deodată făcut hotar , de Alexandru I , în mersul rușilor de cucerire întreagă a Moldovei, pînă la Carpați**.

/ Dar **nu avem dreptul ca această inechitate istorică să o pecetluim** aici și **să facem din Prut hotar** , căci iată d-lor, ce s-a înfîmplat - eu vorbesc aici ca deputat de Fălciu (Lupu afîșează pe tribuna prezidențială harta județului Fălciu-Huși) **județul Fălciu** era mai mult de **jumătate peste Prut**, iar **Hușul** era un important centru de viață culturală a Moldovei lui Ștefan cel Mare (care a făcut acolo o Episcopie) .

Acum , cînd "s-a deschis Prutul" , trebuia să se judece bine această organizare.

/ **În 1925, liberalii au procedat bine** :au dat comunele din nord la Iași ;

cele de sud, la Tutova -Galați ; iar **jud. Fălciu** i s-au dat **13 comune peste Prut**.

Acum **i se iau aceste comune , și se dau Cahulului** (la distanțe incomparabil mai mari , decît de Huși !)

[se iscă o polemică Lupu- Mirto(subsecretar la Interne) din care nu se înțelege nimic]

-I.Buzdugan (PT) : "Vor să facă o republică din Basarabia "

(sgomot, vociferări la PNT)

- Lupu : "Eu nu vreau să fac o chestiune de luptă între basarabeni și basarabeni, între o fracțiune și altă fracțiune; eu mă țin de nedreptatea care se face , fiindcă nu este just și nici în interesul acestor nenorociți de locuitori, cari s-au unit cu noi, să-i siliți să meargă pînă la Cahul.

Eu puteam să fac o moțiune, și știu eu ce puteam să mai fac?

Mă mulțumesc să arăt Camerei și vă asigur pe dvs , d-le ministru,că va dura această dispozițiune a d-voastră <ce que durent les roses a l'espace d'un matin >

[cît durează trandafirii în timpul unei dimineți] "

Ed.Mirto (subsecretar de stat la Interne) : va răspunde la întrebare în termenul regulamentului.Nu vrea să se pripească, ca Lupu, cu presupuneri imaginare...

(L.D : atît.Nu stiu ce a urmat !)

Lupu /dec.'29

37) **Dr.Iacob Pistiner (PSD,deputat Cernăuți)**, discurs la mesaj, 27 nov.'29

(DAD, MO 4, șed. din 27 nov.'29, p 43- 51)

[L.D.: gata cu cartelul, cu colaborarea PNT-PSD.S-a încheiat "luna de miere"; PSD se pregătește pentru preluarea puterii , pentru revoluție , pentru socialism.]

Pistiner / dec.'29

▣ **Etică socialistă: egalitate între frînari și generali !**

/ **Țăranii** nu sunt adevărați proprietari , ei sunt mai degrabă, " lucrători agricoli" ,"muncitori cu o bucată de pămînt ". "Așa și în România muncitorimea a ajuns de fapt baza reală a societății, și nu s-a ținut seama de acest lucru [...]"

[S-a suprimat dreptul frînarilor la gratuitate pe CFR , dar s-a acordat generalilor Averescu și Presan cîte un vagon-salon !

-V.Madgearu :Explică reglementarea, legală și socială ...

- M.Văgăunescu : Se potrivește un frînar cu generalii cari au purtat războiul pentru întregirea neamului?

-Voci PSD : "Să se desființeze !"]

"Este și dreptul frînarilor la gratuitate pe CFR !(p. 43)

/ Înțelege economia făcută prin suprimarea cîtorva ministere ,dar nu înființarea a încă **3 subsecretari de stat !**

[**V.Madgearu :** aceasta este demagogie !(p. 44)

I.Pistiner : demagogie a fost cînd ați spus că veți suprima automobilele !]

/ Este **contra încasărilor impozitelor de la săraci** , cu metodele inaugurate de guvern.

[**V.Madgearu :** [...] "noi am început pentru înțfia oară cu **încasarea impozitelor de la bogați.**" (aplauze la PNT) În Capitală, încasările s-au triplat ;

de la bogați avem de încasat cca 840 milioane de impozite pe succesuni; pentru **regiunile înfometate**, s-au făcut o serie de păsuiri;]

/ Impozitele mici s-au încasat, **de la bogați, nu s-au încasat**, ca și înainte .(p. 45)

Pistiner /dec.'29

▣ **Moravuri : banchetele politice**

/ S-a sărbătorit **legea poliției** ,printr-un **banchet !** "Pentru că , în Țara Românească cam **toate se sărbătoresc prin banchete.**(sgomot,întreruperi la PNT)

-Emil Fagure (ziarist independent"[...] s-a dat un asemenea banchet și cu ocazia încheierii cartelului d-voastră electoral . [...] **Anul trecut d. Pistiner**, la Mesaj, **nu a avut tonul acesta.**Acum, însă ,suntem în ajunul **alegerilor comunale.**[...]

Și **mi-a adus la ureche porumbața** că, de astă dată, **cartelul** nu se mai face cu partidul național, ci **cu partidul maghiar.**De aceea auzim un **alt sunet de clopot.**" (p. 45)

(întreruperi la PSD)

Pistiner / dec.'29

▣ **Poliția : bătaia !** (vezi pe larg și context la Poliție)

Poliția s-a încadrat în Siguranță,în moravurile ei (bătaia ,)

"cazul Milozi " , de la Timișoara , în care d. **Ioanițescu a decorat pe**

polițiștii bătauși !

- General Racoviță : "Au fost **sanționați** [...] decorările se fac totdeauna înainte , și s-a întâmplat să iasă decretul în același timp...deși era anterior...

-Mișa Vasiescu : dar **în Rusia nu se bate ?!**

-Pistiner : "Bine , dacă **este ambiția pNT să guverneze ca partidul comunist** din Rusia, nu mai zic nimic.Dar ambiția noastră este să nu fie așa."

-P.Ioanițescu : noi **suntem contra bății** ;și la Paris se pot întâmpla astfel de lucruri ;] [...] [...]

Pistiner / dec.'29

38) I.Mirescu (PSD , deputat de Ilfov) , discurs la mesaj , 2 dec.'29

(DAD, MO. 7, șed. din 2 dec.'29. p. 124-133)

[L.D. : text integral xeroxat.În calculator, dispersat problematic, parafrizat, rezumat, schematizat,cu subtitluri , etc....]

Mirescu / dec.'29

▫ Traficul de carne vie ; Casele de toleranță .

/" Nu v-ați gândit la **poliția Capitalei** și numai după ce a fost **înlăturat d.Milozi** ați avut **curajul să faceți controlul tripourilor.**[...]

Poliția de moravuri, care a ajuns astăzi o imensă **pepinieră de proxeneți**, o pepinieră de **agenți plătiți de casele de toleranță**, o imensă pepinieră de **agenți ai caselor mari de trafic de carne vie.**

La poliția capitalei se dau **autorizații de deschidere de tripouri** și aceste tripouri au fost **tolerate de d. Milozi al dvs.**dar n-ați avut curajul să puneți mâna în gîtul lui Milozi și a **antreprenorilor de tripouri**, decît după ce **Milozi a fost îndepărtat** [...]

-D.R.Ioanițescu (subsecretar la Interne) :

dă **lămuriri privind tripourile și casele de toleranță :**

/ Nu există nici o lege , după care **să se închidă un asemenea club**, în permanență. **poate fi dat doar în judecată un asemenea antreprenor** ;

/ nu există nici o sancțiune privind **"cluburile politice"**, care au în mijlocul lor **tripouri** ;

Cu ajutorul parchetelui, **a închis toate cluburile unde se juca cărți**, dar după **redeschiderea clubului, jocul de cărți s-a reluat** ;

/ Poliția de moravuri a fost "curățată" de cei considerați " complici";

casele de toleranță nu sunt de **resortul** ministerului de Interne ci de o **Comisie de pe lângă municipiul Capitalei** ,formată din **personalități** demne de încredere, din **delegați ai Parlamentului** și ai tuturor **ministerelor** .**Ea judecă** , de la caz la caz, și **hotărăște deschiderea sau închiderea caselor de toleranță.**

Cei de la poliția de moravuri, bănuți de complicitate, au fost scoși afară .

- Mirescu : în **1926**, cu ocazia descoperirii **transportului de carne vie** de la Cernăuți, a fetelor din România și Polonia, s-a descoperit că **în aceste afaceri erau implicați funcționari de la Poliția de moravuri** . "Eu vorbesc de **poliția de moravuri** în general, și de **sub toate guvernele** ,și **cer desființarea ei.**"(p. 126)

Mirescu /dec.'29

▫ Atentatul contra lui Vaida.

/ D.Fagure ne-a adus **o acuzațiune** că **nu am vestejit înscenarea atentatului contra d. Vaida** . PSD reprobă aceste mijloace de acțiune.**Să citească presa noastră** și se va convinge că a făcut **o acuzație nedreaptă.** (p. 133)

Mirescu /dec.'29

39.) Iosif Jumanca (PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29

(DAD. MO 11, șed. din 11 dec.'29. p. 228-238)

[LD : polemică privind "organizațiile de tineret" - voinici, sportivi socialiști , lăncieri, etc ...care se vor confrunta agresiv și vor căpăta , treptat, mai ales în campaniile electorale, proporțiile unor preludii de război civil .

Discurs integral xeroxat.În computer, dispersat problematic]

Jumanca /dec.'29

▣ "Voinicii" = organizație de substituie a poliției ?

▣ Lupeni '29 = rezultatul ațiunii "voinicilor"

/ A spus că o caracteristică a guvernării de un an a PNT,

este încurajarea unor organizații care nu cadrează nici cu spiritul libertății cetățenești garantate de Constituție, nici cu asigurarea ordinii.

PSD a fost și el indus în eroare, crezând că "cetele de voinici"

vor fi "simple organizații culturale ale tinerimii". Realitățile au dovedit contrariul.

-Nichifor Crainic : "Nici nu au căderea să asigure ordinea.

Sunt organizațiuni politice culturale."

-Jumanca : Asemenea "cete" sunt și în Austria, în Germania și Ungaria.

"Închipuiți-vă ce ar fi dacă și PSD și alte partide, și-ar face astfel de cete"...

-Voci PNT : Faceți !

-Jumanca : "[...] închipuiți-vă ce s-ar putea produce la noi în țară, chiar cu ocazia unor întruniri, nu mai vorbesc de alegeri, unde ar participa și voinici social-democrați și voinici național-tărăniști, și voinici liberali, înarmați cu ciomege și căutând să se substituie poliției, pentru a menține ei ordinea..."

-Voicu Nițescu : "Voinicii nu poartă ciomege, nu sunt înarmați."

-Nichifor Crainic : "Dle Jumanca, dvs nu aveți organizat tineretul social-democrat ?"

-Jumanca : "Cazul de la Lupeni nu este altceva decât produsul activității acestor cete de voinici (proteste, întreruperi, vociferări la PNT) Rezultatul introducerii cetelor de voinici pe Valea Jiului este ziua de 6 august. (p. 234)

(întreruperi, protestări la PNT)

- Ilie Lazăr : Dle Jumanca, dvs cunoașteți cetele de voinici ale dlui Lucian,

organizate în cluburi sportive ? Sunt în realitate bătauși cum nu vă puteți închipui.

Noi le cunoaștem foarte bine. Și în acele organizații "sportive"

aveți un conglomerat de toate naționalitățile.

Și dvs., dle Lucian, sunteți șeful ! (aplauzela PNT ; proteste la PSD)

-Al.Lucian : "[...] dacă cetele dvs. de voinici, vor fi și mai departe așa de agresive cum sunt... (întreruperi, vociferări la PNT)

-Toader Rosnovan : "Ne vom apăra și noi ..."

Al.Lucian : ...atunci, dlor deputați, și noi ne vom forma cetele noastre de voinici și în loc să mergem cu dvs. împreună contra oligarhiei, vom merge și contra dvs. și contra liberalilor." (întreruperi la PNT) (Polemica continuă, cu învinuiri reciproce)

(p. 234-235)

Iosif Jumanca / dec, '29

40.) Eft.Gherman (PSD), chestiune personală [Lupeni], 12 dec.'29

(DAD, MO 12, ședința din 12 dec.'29, p.274-279)

[L.D: implicarea PSD, a lui personal, în mișcarea sindicală, în tragedia de la Lupeni.]
Integral xeroxat ; în calculator, dispersat problematic.]

Gherman / dec.'29

Timp de 4 ore [Ghiulea, Bogdan] s-au adus acuze PSD, lui personal, despre cele întâmplate la Lupeni. De aceea consideră necesar să lămurească niște lucruri.

/ D.Bogdan și Ghiulea au spus că reprezentanții societăților și delegații muncitorilor, "au căzut de comun acord și au încheiat un contract."

Gherman / dec.'29

▣ Mentalitatea minerească

"Este o mare eroare. De când există Valea Jiului [LD: !!!], niciodată [L.D: !!!]

nu s-a putut ajunge la o înțelegere [LD: !!!] între muncitori și reprezentanții societăților. Toate conflictele au fost aplanate prin hotărâri de arbitraj ale tribunalului. [LD: !!!]

Aceasta tocmai din cauză că nu se putea ajunge la nici o înțelegere [LD: !!!]

între reprezentanții muncitorilor și a patronilor. [...] inspectoratul muncii a trimis întreg dosarul la tribunal."

Tribunalul, prezidentul Olaru (despre care a auzit că este de partea Societăților), din Deva hotărăște ... [LD: !!!] (citește decizia nr.8 /1926);

/ "Din păcate, e dureros dar așa este, la noi muncitorimea minieră încă nu a ajuns la nivelul acela cultural, încît să știe a judeca și raționa singură." [LD: !!!]

Muncitorimea la noi, în special cea din Valea Jiului, care este **un mozaic**, compusă din **toate națiunile** și din **clasele cele mai oropsite**, în majoritatea ei, **nu judecă** [L:D:!!!] și **se ia după curente și după fraze** [LD!!!], căci, după cum spunea d. ministru [Maniu], **a fost împotriva noastră**, dar care acum nu mai este, **cui să mulțumești?** [în sens de cui se datorează] **Se mulțumește** în parte acțiunii întreprinse de **oameni descreerați și fără nici o răspundere** [LD!!!], **aderenți ai comuniștilor** și, în mare parte - cu durere trebuie s-o spunem - și unor oameni cari spun că sunt **național-țărăniști.**"
/ Prin 1919-1920, **Munteanu** făcea propagandă printre muncitori să treacă la baptism; apoi (pînă a fost exclus), **a luat bani** și de la **Uniunea** sindicatelor miniere și de la **comuniști**; după aceea, a trecut pe față la **comuniști** și primea **subvenții și de la Siguranță**; iar apoi, **merge braț-la-braț** cu ...**d.Rozvany** și **d.Bogdan** îl prezintă ca pe **un erou național!**
Eft.Gherman / dec.'29

41.) **Nic.Iorga**, (PND,deputat Brăila; supleant la Dolj;), **discurs la mesaj, 9 dec.'29**

(DAD, MO.9,șed.din 9 dec.'29, p. 181-188)

[**L.D.:** discurs complet, xerox.În computer, dispersat problematic.

Ca și altădată, greu de sistematizat, de condensat.

De aceea, voi reproduce pe larg fraza lui.Sublineri, paranteze,supratitluri, îmi aparțin.

Pînă în acea zi, Iorga lipsise din Parlament, dar nu făcea "boicotare"

Anunță o "**declarație**", în realitate... **ține un discurs.**

Eu consider **discursul programatic** - pe termen imediat și în perspectivă -

El îl va experimenta atît în **guvernarea de "tehnicieni"**, dar, și mai ales,

în **regimul personal-dictatorial al lui Carol II.**

Importante sunt și **polemicile** lui cu **Maniu** (armata) și **Mihalache**(agricultura)]

Iorga / dec.'29

▣ **Pedagogie parlamentară.** vezi pe larg și context la fișier Parlament

▣ **Democrație = vorbăria tuturor ?**

/ " **Era odată** - și nu mă obosesc să o spun - în obiceiurile **Parlamentului** nostru ,

să se acorde cuvîntul numai acelor persoane cari reprezentau

un partid sau o direcție, ori și acelor , prin excepție,

pe cari conducerea unui **partid îi credea necesari** ca să apere partidul lor

de un atac puternic , care nu putea să rămînă nerelevat,din partea adversarilor.

D-voastre sunteți pretutindeni o democrație ; sunteți o democrație și aici ,

și oricine cere cuvîntul, îl capătă,și oricine are voie să aleagă subiectul pe care-l tratează, și timpul asupra căruia trebuie să se întindă."

Iorga / dec.'29

▣ **Parlamentul = club de bărfă și ceartă .**

/ "Eu **țin la Parlament din comvingere**.Dacă nu ași avea teoretic convingerea că parlamentul e necesar, **l-aș voi totuși**, din mai multe motive :

-"**Întîi , oamenii se înrăesc cînd nu se văd**, cînd nu **se întîlnesc prin culoare**,

cînd nu-și **întind mîna**.Și chiar cînd nu au **prilejul să se certe** într-o odaie confortabil

capitonată cu catifea verde și avînd **lumină electrică pe socoteala Statului** și fiecare

știind că este și **o mică diurnă** care îmblînzește puțin instinctele sale.Va să zică măcar

din acest punct de vedere , **este f. bine să ne întîlnim în acest Parlament."**

"**Un al doilea** punct de vedere e că **prefer un discurs prost în Parlamnt**,

unei conspirații nereușite în afară de Parlament.[...]

Iorga / dec.'29

▣ **Parlamentul = pepinieră de violențe**

/Sesiunile parlamentare : ca la noi, se apropie **Crăciunul**,se vor ocupa de **buget** ;

apoi vine **vacanța parlamentară** ; apoi , după martie, vin "**prelungirile**" , pe timpul

căldurilor din mai-iunie ("eu cred că ,mai mult decît demisiile în alb, **temperatura** din

mai sau din iunie este aceea care **înăbușe orice fel de discuții** " (**Ilaritate**)
"În Parlament , unde este și **multă violență** , unde sunt **interese** foarte puternice ,
sunt și **educații politice neisprăvite**, și sunt și **păcate omenești care viciază ideea**
și, viciind ideea , se resimte cuvântul, **se întrebuițează atâtea vorbe înafară de**
înțelesul lor obișnuit."(p. 185)
Iorga / dec.'29

▣ **Sufragiul universal.** (vezi pe larg și context la Regim electoral)

/ **"S-a introdus** prin urmare **sufragiul universal** și **au ieșit listele de cluburi** .
Aceasta după mine este **o mare nenorocire**.Cred că **țăranul însuș regretă** că nu poate
să aleagă pe cutare om, indiferent de lista pe care se găsește, iar în ce privește pe
orășeni,dacă ar fi posibilă o consultare liberă a lor, **de la cel din urmă meșteșugar**
până la intelectualul care se găsește în fruntea învățămîntului sau a producției literare și
artistice a țării, **toți s-ar plînge** că, prin **legea de la Iași** , s-a introdus **sistemul acesta**
care împiedică pe om de a alege pe toate listele."(p. 182)
Iorga / dec.'29

▣ **Țăranul român / votul universal.**

...Dar **pe țăran**, dacă l-ar întreba cineva , **prin cine ar vrea să fie condus...**
/ "el , **țăranul**, care **nu știe de teoria noastră de egalitate**, de **votul anonim**,
de reprezentanții țării care au ieșit acum, au ieșit **potrivit cu dispozițiunile** dintr-un
moment ale **unui grup de oameni influențați, terorizați, ispitiți, zăpăciți**,
el îți va răspunde ce răspundea odinioară țăranul nostru [...] **Satele** noastre erau
conduse **odinioară** de acei cari se chemau **oameni "buni și bătrîni"** ; aceasta înseamna
că se alegeau **oameni cu experiență** ; aceasta însemna că se alegeau **oameni care**
erau în stare a face o faptă."

/"Așa cum s-a hotărît la noi **votul universal** și mai ales așa cum s-a cultivat, **învrăindu-**
se din moment în moment, **înveninîndu-se** satele, făcîndu-se dintr-un **țăran dușmanul**
altui țăran, pînă la lovire, ruinare și moarte, **deslănțuirea acestei terori** ,
a unei **demagogii criminale**, pe care toate partidele și-o împrumută, fiecare căutînd să
meargă mai departe pe această **cale fatală**, se lovește înînsăși **votușul universal.**"
/ **"Sufragiul universal** trebuia îngrijit de aproape ,față de **starea în care era țărănimea**
noastră , mai ales țărănimea din **Vechiul Regat.**

Nu vorbesc de **țărănimea din Basarabia** , care era în starea de la 1812, și de aceia din
Bucovina , care era potrivită cu porunca chesaro-crăiască [...] nu vorbesc de **țărănimea**
din Ardeal , unde era **o veche educațiune** de luptători pentru drepturile națiunii ,
[și dacă **dvs sunteți tari** o parte din partidul care guvernează acum ,
în Ardeal [...] **în puterea acestei discipline de mai multe generații** ,
iar nu **înputerea felului cum guvernați**, și nu **în puterea legilor**
pe care le-ați dat]

este acolo **o admirabilă rînduială de vechi legionari** , care își **cunosc șefii din neam**,
care **se despart foarte greu** de acei pe lîngă care au luptat.

"Dar aici, în **Vechiul Regat**, **nu s-a făcut nimic pentru luminarea țărănimii.**
Pentru țăran, cînd este vorba de **votul universal**, **cîntărește numai făgăduiala**, cîntărește
numai **ispita**, și în unele cazuri deplorabile, a cîntărit numai **sabia și baioneta.**
[Avertisment !] Cazuri cu privire la cari **se deschide perspectiva** de a le vedea
repetîndu-se , ceea ce ar fi **un dezastru și pentru cine ar încerca**,
și **pentru cine nu mai e dispus să le sufere .**"(p. 182)
Iorga / dec.'29

▣ **Partidele - votul universal - Legea electorală**

(vezi pe larg și context la Regim electoral)

A auzit că sunt mai multe păreri.A auzit că se cere reformarea acestei legi.

/"**Sistemul mussolinian al legii** " - **silește orice partid să aibă organizații**
în toată țara! Nu le ai, nu te poți prezenta cu șanse în lupta electorală !

" Dar **poți s-o faci** într-o țară ca a noastră în care încă **Vechiul Regat** este de un fel,
Bucovina de alt fel, **Basarabia** păstrează obișnuințele sale , **Ardealul** este asemănător
cu trecutul său , **să ai organizații serioase, sincere**, de oameni care **să te înțeleagă**,
să te iubească, care să vrea **să te urmeze**, pentru altceva decît că **le-ai făgăduit** cutare
sau cutare lucru pe care nu le poți îndeplini , și el , sărmanul își poate închipui că,
a doua zi după ce ai venit la putere, îl satisfaci pe deplin ? Crezi că **între aceste părți ale**

României poți să crezi **adevărate organizații de partid** ? Aceasta este o închipuire." lorga / dec.'29

▣ Alianțele nefirești ale PNT

Exemplu : PNT " Dvs.înși-vă ați fost **siliți să apropiați două partide** a căror **origine** era deosebită, al căror **crez** nu a fost totdeauna același, ci au avut și lupte între dînsese, dvs. ați fost **siliți să le apropiați, ca să aveți** de la un capăt la celălalt al țării **o organizație.**

"Și ați fost **siliți** să faceți anumite **făgădueli în Cadrilater** [bulgari] , ați fost siliți să faceți **ochi dulci ucrainenilor** din nordul Bucovinei, ați fost siliți să vă uniți cu tot felul de reprezentanți ai unui **ideal național** , **nu numai străin [evrei sioniști?]** , dar **dușman idealului național** al aceluia care au fundat România , **fiindcă așa cere neapărat această lege**, și legea mai **dă și primă** , pe care **dvs. o disprețuiți** , dar multe lucruri disprețuiește omul și totuși **se folosește de dînsese.**

" Dar , cu acest sistem, cu **sistemul votului universal necultivat**, cu **sistemul listelor de partid**, cu sistemul **organizațiilor de club** din toată țara, oricari ar fi oamenii, **zîmbind aici muncitorilor**, dincolo **bulgarilor**, în altă parte **ucrainenilor**, ținînd seama **și de tendințele cele mai vrăjmașe** existenței Statului român , **nu se poate ajunge la un parlament** , al cărui **prestigiu** să fie atît de mare , încît să oprească manifestațiile , din ce în ce mai dese, împotriva existenței însuși a Parlamentului."(p. 183) lorga / dec.'29

42.) **Hegedus Nandor (PNM, gazetar, deputat Bihor) , discurs la mesaj, 26 nov.'29**

(DAD, MO 3, șed. din 26 nov.'29, p. 25-35)

[L.D: discurs integral, xeroxat.În calculator, este dispersat problematic.

Dindezbaterile ulterioare, am constatat că au lipsit din parlament ,pe lîngă liberali și averescani, și lorga, și în general, cei ce ar fi putut să dea replicile potrivite.

[LD: discursul va fi socotit unul dintre cele mai **documentate ,inteligente ,elegante** , pledoarii de gen. Eu îl consider **o mostră de logică partizană ,un șantaj iscusit, recurs la sentimentalism personal**, scos din context, **inversat în cauzalități**,

folosind **argumentele adversarului** ,în propria cauză :

o capcană în care trebuiau să cadă, din orgoliu, mai întîi, **ardelenii și PNT** ,

apoi , **regățenii și PNL !**

Nimic nu a rămas neexploatat :

recunoaștea întîietății și rolului de precursori acoradat românilor, în ideologia

"națională" europeană ;

echivalarea artificială și subversivă a statului multinațional și poliglot austro-ungar, cu statul național unitar român ;

asigurarea , pentru ungurii din România , a ceea ce ceruseră (dar nu obținuseră) românii în regimul maghiar ;

ardelenii -regățenii , fiecare cu merite și legitimități...din **p.d.v al**

respectării drepturilor minorităților.

Și totul, cu **argumente istorice exclusiv românești !**

Și totul raportat la **rezoluția de la Alba Iulia, la Ardeal,**

de parcă ungurii ar fi trăit într- o **Transilvanie autonomă, nu în România.]**

vezi pe larg la fișier **Maghiari ,poziția 20**

Aici doar cîteva ex.:

▣ Rezoluția de la Alba Iulia sau Constituție ?

-**Pamfil Șeicaru** : " Deasupra rezoluțiunilor de la Alba Iulia este **Constituția** .D-voastre trebuie **să vă raportați la Constituția țării.**Credeți dvs. că rezoluțiile de la Alba Iulia sunt **o supra-Constituție** ?Am vrea să ne lămurim asupra acestui punct , fiindcă sunt lucruri cari există în Constituție și **dvs. vorbiți de o supra-Constituție ?"**

(Cicio-Pop, Ed.Mirto, Hegedus Nandor, îl somează pe Șeicaru să nu mai intervină) .

Hegedus Nandor / nov.'29

▣ Rezoluția de la Alba Iulia .

Va răspunde **dacă** au sau nu "o valoare obligatorie morală și politică. "

"O parte a lumii politice românești a deschis focul , acum 7-8 ani, în **contra punctelor rezoluțiilor de la Alba Iulia**, și în campania aceasta joacă un rol important mai ales **publicistica și politica liberală**.

S-a ridicat **acuzățiunea** contra **conducătorilor români din Ardeal** că ei **au făurit rezoluțiunile de la Alba Iulia** exclusiv sub **stimulațiunea efemeră a epocii**,

sub influența unei **ideologii eronate**.S-a spus că fruntașii români din Ardeal au lucrat la Alba Iulia **în antagonism cu însuși Națiunea** română din Ardeal,

că **n-au fost prevăzători**, n-au urmărit **orizonturi reale**, că **ar fi primejduit** cu preocupările lor naive și teoretice **chiar unitatea Statului român**,

dacă ei, liberalii și averescanii , mari și serioși oameni politici , n-ar fi contribuit mai târziu, **în practică**, la **eșuarea realizării acestor puncte.**" [...][...]

/ Crede că atât **românii din Ardeal**, **cît și minoritarii** , sunt **îndreptățiți și au datoria să apere pe domnii care au redactat rezoluția** de la Alba Iulia, **să dovedească** că au fost **oameni realiști**, că acele puncte s-au rezemat pe **o tradiție seculară** a românilor din Ardeal, că **au corespuns unei necesități internaționale și diplomatice**, că **Iuliu Maniu și amicii săi** nici nu ar fi putut preceda altfel.

Hegedus / nov. '29

▣ Tradiții istorice și principii administrative românești

/ "**Poporul român din Ardeal a judecat și a solicitat vreme de un secol , dreptul de afirmare a unei minorități** în viața publică , în chipul și în spiritul **cum a enunțat-o în punctul al treilea** al rezoluțiunii de la Alba Iulia;

al doilea : conținutul și spiritul acestei rezoluțiuni are și **o îndeplinire a postulatelor internaționale** , și , **prin ea**, poporul român din Ardeal a contribuit într-o măsură extraordinară de mare la **înfăptuirea României Mari** ;

al treilea: partidul liberal, ca partid la guvern, în zilele din Alba Iulia ,

nu a protestat niciodată public în anii 1918 și 1919, deci în timpul critic din punct de vedere diplomatic , **în contra acestor puncte;dimpotrivă**, și partidul liberal **s-a solidarizat cu ele și a promis o astfel de descentralizare internă** care **a corespuns concepțiunii de la Alba Iulia**;

și **în fine** , **neexecutarea** pretinsă a **legii maghiare 44 din 1868**,

adică legea despre egala îndreptățire a naționalităților ,

nu putea să fie baza morală , politică sau de drept

la **denegarea realizării acestor puncte . "**

" Mentalitatea feudală generală de atunci considera deci ca **un foc** ,

intențiunea care a voit **să șteargă nedreptățile sociale și naționale** și

n-a observat că însăși **nedreptățile** sunt **un foc care mocnește.**"

"Ar fi foarte trist chiar numai să presupunem că **parlamentul român** , după 140 de ani, **ar putea comite aceeaș greșală** și **nu ar recunoaște că noi, minoritățile** , nu am venit aici să aprindem, ci **să stingem focul "**

[-----]

Hegedus :El a răscolit trecutul în speranța că argumentele sale "vor pune capăt "

discuțiilor inutile." **Noi vrem să ocolim orice fricțiune cu poporul român**,

cu care **dorim să trăim în pace ,iubire și înfrățire (aplauze unanime)** ,

ca **fii buni și fideli ai acestei țări**.

Să nu privim înapoi, să privim înainte .Apelăm la **prezent**, la **obligațiile**

internaționale, la **curențele noilor timpuri**, la **judecata umană** a problemei minorităților,

și la **rezoluțiunea de la Alba Iulia**.Fiind valabil punctul 1 al rezoluțiunii , care declară

unirea, trebuie să fie valabile și celelalte puncte.[...] **să repetăm și noi strigătul istoric**

al iobagilor români din Ardeal , de odinioară, din timpul lui < Suplex libellum

valachorum >: **<Împărate fă dreptate ,dacă crezi în zeitate.>**".(p. 35)

Hegedus / nov.'29

43.) Pamfil Șeicaru, la sumar, 27 nov.'29

(ziar.ind.) intervenție la sumar, 27 nov.'29

(DAD,MO 4, șed.din 27 nov.'29, p. 39-40)

Intervenții : Jumanca, Sever Bocu, Șt.Cicio Pop

[L.D.Este extrem de interesant, că Șeicaru care , în ședința anterioară, a avut câteva intervenții pertinente, a doua zi se agață de Jumanca, pentru neinspirata sa intervenție. Gestul semnifică mult mai mult ! Este expresia umilinței resimțită de foștii combatanți pe front, de regătenii care au dus războiul, și de ...negarea acestui rol în realizarea unirii.] Șeicaru / 27 nov.

▫ Rezoluția de la Alba Iulia .

În interesanta și foarte documentata comunicare a d.Hegedus de ieri,

dl deputat maghiar a prezentat **Adunarea de la Alba Iulia**

"ca și când acolo s-ar fi stabilit un contract pe capitole între nația română și minorități", nicidecum ca o "afirmațiune de unitate națională."

D-sa a mai lăsat să se înțeleagă că, **fără Alba Iulia, n-ar fi fost posibilă unitatea națională.**

La intervenția sa privind cazul Jugoslaviei (care n-a avut Alba Iulia)

d.Jumanca a insinuat că aceasta nu a avut**pacea de la București**

(lucru pentru care Șeicaru l-a făcut impertinent, atrăgându-i mustrarea conducător de șed.)

El dorește o punere la punct a lui Jumanca, din partea băncii ministeriale.

- **Iosif Jumanca** (PSD) : chestiunea ar merita o discuție mai largă, nu la sumar.

Deocamdată ține să declare : "**Atunci când noi, Consiliul național din Ardeal,**

în momentele critice de după izbucnirea revoluției din Ungaria , am hotărât convocarea Adunării de la Alba Iulia , nimeni din Ardeal nu știa încă despre aceia că România a declarat din nou război Puterilor centrale.

Știam că există o **pace încheiată la București** ,o pace care închisese războiul dintre

România și Puterile Centrale.Și **în consecință, tot ce am făcut acolo** ,

am făcut-o **convinși** că numai în felul acesta putem să realizăm ceea ce trebuia să

realizăm , ca o necesitate implacabilă a istoriei.Atît aveam de spus." (**aplauze la PSD**)

-**Sever Bocu** (subsecretar de stat) : (regretă că a lipsit din ședința de ieri și nu a asistat la "altercația" Șeicaru-Jumanca.)

" Eu socotesc că asupra Albei-Iulia nu pot să existe mai multe interpretări.

Alba Iulia a fost rezultatul voinței seculare a poporului român din Ardeal.

(**aplauze prelungite la PNTJ**)

Alba Iulia a fost o parte din voința omogenă și unitară a poporului român de

pretutindeni. Dacă aici [Regat] poporul român liber a acționat prin război

și prin vărsarea sîngelui său, pentru unire, poporul român din Ardeal a luptat prin

formele cari îi erau lui date , cu același eroism , pentru unirea întregului popor român

(**aplauze prelungite la PNTJ**) **Aceasta este Alba Iulia.**

Și desigur că **în discuțiile noastre mărunte , zilnice,**

acest mare act nu trebuia adus.

Asupra lui **s-a pronunțat istoria definitiv și irevocabil** .El va rămîne pururea

cel mai mare act moral , act de vitejie morală, a poporului român."

(**aplauze prelungite la PNTJ**)

(**Șeicaru nemulțumit că nu i s-a răspuns cu pacea de la București**)

-**Ștefan Cicio Pop** : chestiuni atît de importante nu se pot elucida la ...sumar.

Cît privește intervenția d.Jumanca, d-lui știe cum s-a făcut unirea ! știe că ...

"Noi n-am pactat cu nimeni. Noi am pactat numai cu idealul nostru național,

vechi de 1800 de ani, ideal de întregire al neamului românesc de pretutindeni la

sînul mamei noastre. " (**aplauze prelungite, strigăte de bravo, la PNTJ**) (p.39-40)

Jumanca / Sever Bocu / Cicio Pop / nov.'29

44) X ? (PNTJ) , discurs la mesaj, 17 dec.'29

(DAD, MO.6, șed.din 17 dec.'29, p. 103)

[LD: Xerox incomplet; vorbește înainte de T.Fischer ; am reținut doar pentru idee]

▫ "Vintilă Brătianu " = prototip detestabil

"**S-au prăpădit 10ani** , 10 ani care puteau să fie cei mai frumoși în viața politică a

Romniei. Agerimea noastră și situațiunea noastră politică ne ajută să **găsim ușor**

vinovatul.El este **patidul național liberal**, politica sa egoistă și meschină de care vă

vorbeam, și **făuritorul , creatorul , acestei politici d.Vintilă Brătianu.**

D.Vintilă Brătianu a ajuns **pentru noi toți** , precum și pentru țară, **o noțiune**.

Să-mi dați voie să caracterizez așa pe **acest om-noțiune** :

vrea mai mult decât poate, **întreprinde** mai mult decât cunoaște,
și **afirmă** mai mult decât crede.[...]

Să-mi dați voie să vă atrag atenția , scumpi prieteni, că

**ori de câte ori afirmăm și nu credem , ori de câte ori vrem și nu putem ,
ori de câte ori întreprindem și nu cunoaștem,**

mijește în fiecare dintre noi **un mic și detestabil Vintilă"** (ilaritate , aplauze la PNT

V-aș ruga d-lor, **să lăsăm pe d.Vintilă Brătianu în plata Domnului,**

dar să stîrpim fără milă pe micul Vintilă din noi."(p. 103)

45.) **Teodor Fischer (Club parlamentar evreesc)** , discurs la mesaj, 17dec.'29

(DAD, MO. 6, șed.din 17, 18 dec.'29 ,p. 103 - 109)

Fischer / dec.'29

▣ **Legea cetățeniei.**

Încă **din sesiunea trecută a fost anunțată legea cetățeniei**,

au fost făcute pregătirile necesare, dar **în actualul mesaj nu mai este anunțată.**

Legea este foarte arzătoare, și speră ca **dezideratele juste să fie respectate**, la nevoie,

ei fiind **hotărîți să lupte "pînă la extrem".**[...] ar fi inadmisibil ca [...] să mai existe

o categorie de oameni cari ,cu toate că este **ancorată cu pămîntul țării, [?!?]**

să nu aibă patrie."(p. 108)

Fischer / dec.'29

▣ **Legea minorităților.**

/ "Spre **surprinderea neplăcută** a tuturor minorităților etnice , nu a fost menționată în
Mesaj **codificarea drepturilor colective ale minorităților etnice."**

Au fost surprinși, dar , știind că **d.Maniu declarase că va veni cu legea** în sesiunea
actuală , **au convingerea că se va veni cu ea.**(p. 108)

Fischer / dec.'29

▣ **Respectarea Hotărîrii de la Alba Iulia.**

[LD: o foarte frumoasă apreciere a Rezoluției. Dar , și el, **condiționează
încrederea în guvernul Maniu și PNT**, de realizarea **programului de la Alba Iulia.**]

/ Documentatul și impresionantul discurs al d-lui **Hegedus**,a elucidat două fapte:

1.Că principiile ei au fost rezultatul unei cristalizări seculare a **românismului din Ardeal.**

2. Că aceste puncte, timp îndelungat, au fost **considerate aplicabile** de către **partidele
istorice din vechiul Regat**, fără primejduirea unității acestuia.

Dar ...

/ " Absolut **nu mă pot însă identifica** cu partea aceea a expunerii d-lui deputat

Hegedus, care a făcut impresia ca și cum ar dori **să atribuie acestor puncte caracterul**

unui angajament luat față de străinătate , pentru ca **să influențeze conferința de pace**

în vederea recunoașterii actului principal coprins în rezoluția : **actul Unirei ."**

(aplaude la **PNT**)

"Nu , d-lor, **nu a existat nici un motiv care să fi constrîns Adunarea** națională de la

Alba Iulia **ca în rezoluțiunea** care a îmbrăcat actul de unire, **să adauge și**

principii privitoare la regimul minorităților etnice.

N-a fost vorba atunci de **o tactică**, n-a fost vorba de **nici un oportunism**, ci cu o putere

elementară , așa cum din stîncă izbucnește apa curată a izvorului , a venit rezoluția din

Alba Iulia în întregimea ei, **din sufletul poporului** român reprezentat acolo ,

din sufletul plin de **dragoste către națiunea mare română din care face parte**

(aplaude prelungite la **PNT**) dar și plin de **înaltul sentiment de umanitate** și frăție

pentru toate **popoarele conlucuitoare**.[...] (Aplauze la **PNT**) și este un just titlu de

glorie nepieritoare pentru românismul ardelean că,

în clipa **indescriptibilei sale fericiri**, cînd a putut decide liber asupra soartei sale și a

putut realiza supremul ideal național,

n-a uitat să dea o exprimare sinceră și unor principii bune și înțelepte , privitoare la

regimul minorităților etnice."

" Să nu vină deci astăzi nimeni și să considere această rezoluție din Alba Iulia ca un balast al programului partidului național -țărănesc.

Această rezoluție din Alba Iulia este o podoabă a acestui program de guvernământ , o podoabă care trebuie să fie cinstită și astfel considerată din partea tuturor.[...PNȚ] nu va putea renunța niciodată la o slovă din această rezoluție de la Alba Iulia,ci din contra va face o chestiune de onoare prin traducerea în fapt a acestor principii , nu cu o interpretare fățarnică restrictivă , ci din contra, cu o interpretare cât mai largă " (p. 109) Fischer / dec.'29

46.) M.Ghelmegeanu ,(PNȚ, raportor la Răsuns la mesaj, deputat Ismail)

Discurs -concluzie , 17 dec.'29

(DAD, MO 16, șed. 17 dec.'29 , p. 355-366)

[LD : discursul integral, xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Deși a spus că nu va polemiza cu PNL, întregul lui discurs nu a fost altceva , decît o antiteză PNȚ-PNL Accentul pe o argumentare metamorfozată semnificativ : PNȚ - partid de "centru", de "echilibru", de "arbitraj", între stînga (PSD) și dreapta (PNL) ; Regimul PNȚ: regim democratic (țărănism atenuat)]

Ghelmegeanu /dec.'29

▣ PT-Lupu - demagogie .

/ PT a participat la dezbateri prin întreruperile lui Buzdugan (pe chestiunile minorităților) și prin chestiunile de "înalță politică" ale dr.Lupu , ca ...fixarea pe harta României a cătunului Cotul Morii (ilaritate la PNȚ)

Lupu : "Te rog să nu dai față de mine dovadă de ingraturdine și să-ți aduci aminte că dacă astăzi reprezinți Basarabia , Basarabia care în 1926 n-a primit nici pe d. Virgil Madgearu, nici chiar pe d.Ralea, nici pe d.Mihalache... te-a primit pe d-ta , care ai mers sub aripa mea protectoare , deși nici ghetele d-tale orange-fraise , nici mănușile d-tale, nici educația d-tale , nu erau pe placul lor.

Te rog deci să nu-mi adresezi mie ironii , d-ta, și să-mi fii recunoscător pentru locul unde te-am pus "(ilaritate la PNȚ)

Ghelmegeanu : în ce mă privește, vă rog să vă rezervați, pentrucă vă anunț că nu sunt decît la prima salvă, și aceea trasă în aer, spre înștiințare . (ilaritate)

Lupu : Dacă d-ta găsești ocaziunea ca la discția la Mesaj să plasezi asemenea ironii,este cel puțin un gest ușuratec din partea d-tale. (sgomot, întreruperi la PNȚ) (p. 355)

Ghelmegeanu /dec.'29

▣ Disputa liberalism-țărănism ?

▣ Absența PNL din parlament = gol nesemnificativ

/ Cu note așa de variate în parlament , nu-i va lua nimeni în nume de rău că "nu am băgat de seamă , decît într-un tîrziu, că pe băncile acestei incinte , sunt și unele goluri" [LD:!!!]

/ " Un partid la guvern , desigur, n-are dreptul să sfideze pe nimeni [...]

De aceea, nu am să polemizez cu opoziția absentă." [L.D: !!!] [.....]

/" Eu înțeleg resentimentele pe cari partidele de opoziție absente , le au contra noastră.Dar cred că este de datorria oricărui partid politic să nu răsfrîngă acest resentiment al luptei politice , asupra însăș instituțiilor Statului, printre care pun, în primul rînd, Parlamentul." Era datorria PNL să rămînă în acest Parlament (p. 356)

[LD. : vezi și alte considerațiuni la adresa PNL vis-a- vis de regimul parlamentar, de sistemul de partide, de burghezia românească,de legislație,etc etc.] [...][...]

Întregul regim al partidelor era în funcție de modul cum PNL a înțeles să-și îndeplinească "funcțiunea socială".

/Or , partidul liberal a înțeles că bogăția sa nu se va ridica de la coarnele plugului , ci de la ghișeele băncilor. [!!!] [...][...][...]

/ "N-am avut această burghezie.Ni s-a dat o burghezie , care mai mult seamănă a gloată politicianistă, crescută sub tutela unui partid, o burghezie lipsită de acțiune economică fecundă, dar o burghezie foarte promptă la toate apetiturile." (p. 357)

/" Atunci ,Statul a devenit o platoșă de fier, care apasă asupra vieții naționale și asupra oricărui elan creator [...] "

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ Dispută țărănism-socialism ?

▣ Argumente pătimășe

[LD: ca și cu alți adversari, în loc de analiză doctrinară, Ghelmegeanu recurge la **ironie și bășcălie ! Penibil !**]

/Din socialism ,dr.Pistiner nu și-a adus aminte decât de două lucruri : de a protesta **contra unui pretins militarism**, și contra **vagoanelor date celor doi generali** ...și în aceeași ședință, a cerut **să se dea pulbere** pentru **armele vânătoarești ale minoritarilor !** ("în sufletul dvs.sălășluiesc încă puternice instincte vânătoarești ")

-Pistiner : Am protestat contra unei ilegalități.

Ghelmegeanu : "**Ați protestat** , fiindcă dvs., pe de o parte, **cereți desarmarea armatei**, iar pe de altă parte, **cereți înarmarea măcar cu puști vânătoarești a minorităților**, și tocmai aceasta **dovedește tendințele discursului dvs. , voit pătimăș.**" [LD:!!!!]

D.R. Ioanițescu : "d.dr.Pistiner nu este vânător "

Pistiner : în buget, sunt prevăzuți 900.000.000. pentru înarmare și 32.000.000 pentru alocații ! [LD!!!] (p. 358)

Ghelmegeanu -Lupu /

▣ Dispută : cine este " țărănist" autentic ?

/ -**Ghelmegeanu :** Tocmai în momentul când și **PSD este de acord cu orientarea agricolă** a economiei , recunoscând temeinicia politicii PNȚ , tocmai **dr Lupu** crede că **avem greșeli!**

dr.Lupu: "Mai este apel și casație. Ați câștigat procesul la judecătoria de pace , să vedem la tribunal **dacă veți mai câștiga voturile alegătorilor"**

Ghelmegeanu :"Dacă dvs mai socotiți că țara nu s-a pronunțat, și că mai există vreo casație, înseamnă că **v-ați adaptat...**

Dr Lupu: "Știu că ești om deștept, dar **mă mir că nu l-ați pus raportor** la mesaj pe **d.Pantelimon Chirilă**, fiindcă și d-sa este foarte deștept " (**ilaritate**)

Ghelmegeanu : "**d. dr Lupu** n-a putut să omoare cu desăvârșire în el trecutul și l-am văzut la tribună **apărind** , în numele acestui trecut, **vechea doctrină țărănistă** de la care **ne-am fi abătut** [...] [...] [...]

Ghelmegeanu : "Eu nu știu dacă în **biroul dvs.**, pe care îl știu mobilat cu multe **icoane**, aveți printre alte cărți, și vechea broșură cu **programul partidului țărănesc** cel vechi, dinainte de fuziune.Dacă dvs.l-ați mai avea, ați vedea că în tot acest program **nu există nicăeri preconizată exproprierea a treia...**

Dr.Lupu: "Este extraordinar cum **acest domn**, care a venit după mine în partidul țărănesc, **vrea să mă învețe pe mine**.(**înteruperi, sgomot, la PNȚ**)

Și sunteți toți pe aceste bănci tocmai prin aceasta așa zisă demagogie agrară.Toți spuneți , **când erați țărăniști**, că **exproprierea nu este completă** și că **o veți completa**.[...] N-o să mă înveți d-ta pe mine , cari ai venit acum în urmă, ce a fost în partidul țărănesc.**Îmi pare rău.**"

Virgil Madgearu : "**Die Ghelmegeanu**,dă-mi voie te rog.**D.dr Lupu poate a făcut** , când era în vechiul partid țărănesc, **demagogie pe chestiunea exproprierii**.[...]

Cu d.doctor n-am fost decât rareori în campanie politică.[...]d-sa făcea campanie în județul Fălciu[...] iar eu...

Dr.Lupu : "La Paris [...] **Am făcut amîndoi**"(**ilaritate**) **Îți aduc discursul din "Aurora", nu mă necăji!** [...] la Alba Iulia am fost împreună și **l-am combătut pe d. Iuliu Maniu**.**Nu-ți aduci aminte ?"** (**sgomot, înteruperi la PNȚ**) O să-ți duc discursul de la Alba Iulia, este în "Aurora", nu mă necăji! "

-Virg.Madgearu : "**Desfid pe d. doctor Lupu** să găsească vreun **manifest** al fostului partid țărănesc, în care noi **să fi vorbit de exproprierea a treia**.[...] [...] [...]

Cît despre **demagogie**, d-lor, aceasta este mai mult **o chestie de temperament**.

Eu nu am temperament demagogic.Dr.Lupu îl are.

Se poate întâmpla ca înăuntrul aceluiaș partid , d.drLupu să fi făcut demagogie iar eu și alții ca mine să nu fi făcut [...]

Dar eu cunosc unul din prietenii noștri , care nu a făcut niciodată demagogie în

propagandele acestea populare. Acesta este d. Ion Mihalache. (aplauze la PNT)

D. I. Mihalache, de la care am învățat și eu cum să vorbesc poporului

- nu de la dr. Lupu am învățat eu, ci de la d. Ion Mihalache. (aplauze la PNT)

dr. Lupu: "Recunoștința e floare rară, care nu crește pe banca ministerială"

- Madgearu: "Ioan Mihalache nu numai că el personal, în totdeauna, s-a ferit de vreo făgăduială, care știa că nu se putea realiza [...] dar totdeauna când a fost de dat o lozincă prietenilor noștri politici, a fost una singură: <nu făgăduiți nimic decât ce este scris în programul nostru, cu care ne înfățișăm cinstiți în fața corpului electoral. >

-Lupu: [lui Ghelmegeanu] "Vezi discursurile ținute de d. Madgearu și de d. Mihalache la Cameră. D-ta ești tânăr!" (p. 360-361)

Ghelmegeanu / dec. '29

▣ Formula "Guvern național" ?!

/ Dr. Lupu dorește "guvern național", dar este de văzut cu cine ?!

"cu toți neîmperecheații ? [...] cu reprezentanții călăilor și ai victimelor la un loc?

Acest guvern național n-ar însemna decât cea din urmă înfrângere pentru viața publică a acestei țări, înfrângerea ultimei rămășițe de moralitate publică" (aplauze la PNT)

- dr. Lupu: "Așa au vorbit patru veacuri de-a rândul boierii moldoveni și munteni: unii acuzau pe ceilalți de dușmani ai patriei, și fiecare urmărea tăierea capului adversarului.

Există și în partidul advers [PNL], cât l-ați urî d-voastră, ca și în partidul d-voastră, destule elemente patriotice care într-un ceas de grea cumpănă a țării, pot să se unească, chiar și peste aceste chestiuni economice.

Dacă ne-am unit pe chestiunea războiului, ne va sili însăși țara să ne unim și pe aceste chestiuni economice. D-le Ghelmegeanu, d-ta ești încă tânăr, și patru ani de viață politică nu însemnează nimic, trebuie să ai 40 de ani, ca să capeți maturitate politică" (Ilaritate)

- Ghelmegeanu: "Dați-mi voie să constat - și constat cu regret - că încă odată căile noastre politice se despart."

- Dr. Lupu: "De sigur, am mers împreună pînă te-am ales deputat în Basarabia și de atunci ne-am despărțit. [...] Îți aduci aminte când mergeam la Ismail și tremuram și d-ta și tremuram și eu ... Când te-au văzut țărani cu ghetrele d-tale legante, parfumat, evident că s-au speritat: Leanca, Măță și alții, dar i-am domolit și te-au lăsat să vorbești..." (Ilaritate) (p. 362)

Ghelmegeanu / dec. '29

▣ Pedagogie politică : PNT partid puternic.

"Un mare organism cum este partidul politic, nu poate să îndeplinească scopurile sale sociale, decât dintr-un serviciu reciproc, care are loc între cei care organizează masele populare, pentru a duce țara sus pe culmea realizărilor utile, și între aceia cari, reprezentînd elita intelectuală a unui partid, luminează căile viitorului și ale evoluțiunii.

Un partid cu răspunderea zilei de astăzi, ca al nostru, nu trebuie să tolereze nici anarhizarea cadrelor, nici anarhizarea personalităților, cu atît mai mult că din mijlocul nostru, nimeni nu se poate considera mai presus de partid, pentru că nimeni nu poate să aibă iluzia temerară că este mai presus de scopul național și de idealurile sociale pe care le urmărim cu toții.

Să ridicăm, însă, mai presus de noi, spiritul de jertfă, către care trebuie să tindem, pentru a ridica, într-o ascendență continuă, acest partid al nostru, născut din flacăra idealismului, păstrat prin puterea credinței și ridicat la locul de răspundere, prin triumful conștiinței cetățenești, pentru a apăra destinele neamului nostru." (aplauze prelungite la PNT) (p. 366)

Ghelmegeanu (raportor) / dec. '29

47.) Voicu Nițescu (ministru de Stat), discurs concluziv, 17 dec. '29

(DAD, MO.16, șed. din 17 dec. '29, p. 367-373)

[L.D : discurs integral, xeroxat, în calculator, dispersat problematic;

Parantezele, sublinierile, culorile, semnele ... îmi aparțin .

Vorbește în numele guvernului, trăgând concluziile la dezbaterile la Mesaj.]

Nițescu / dec.'29

▫ "Împăcarea " națională.

[L.D : este cea mai sugestivă evocare a "**descălecării**" politice a ardelenilor în **România Mare**. După opinia mea, a fost o **victorie redusă** doar la membrii și simpatizanții PNȚ ; a fost plătită cu prețul **adâncirii adversităților** cu forțele politice opozante ; a fost o **revărsare de răfuială** acumulată în cei 10 ani după unire, care nu putea decât să umilească și să revolte pe regățeni .

Au fost puse la **stîlpul infamiei și execuției** cele **2 partide și liderii lor - Brătienii , Averescu , Goga ș.a. -** care duseseră războiul reîntregirii, care tutelaseră unirea și consolidarea . **Ca și cînd unirea s-a făcut , înșfîrșit, abia în 1928 !]**

"Poate că **cel mai de seamă rezultat** , pe care l-a avut **evenimentul din Noiembrie** , anul trecut , a fost acela că , **în sfîrșit** , s-a ajuns la acel **echilibru sufletesc** , pe care **l-au dorit** deopotrivă **frații Vechiului Regat**, pe care l-au rîvnit cu însetoșare **ardelenii** , pe care l-au așteptat **basarabenii** și pe care l-au voit **bucovinenii** . S-a ajuns, în felul acesta, ca **să nu se mai vorbească de năzuințe < regionaliste >** și de **<gînduri separatiste>**. Suntem astăzi, în Cameră, reprezentanții unei **nații unite**, unite în **gînduri**, unite în **simțiri**, unite desăvîrșit **sufletește** "(**aplauze la PNȚ**)
(p. 366- 367)

Nițescu / dec.'29

▫ P.Maghiar

d. Willer , în numele populațiunii maghiare, a citit o **Declarație** în care **a respins** Răspunsul la Mesajul Tronului, pentru că **guvernul nu a satisfăcut doleanțele minorităților naționale**.

" Vom vedea **cît de neîntemeiată** este **această stăruință de a se pînge a partidului maghiar** "

▫ Alba Iulia 1918 / Conferința de la Paris/ Ardelenii, PNR, PNȚ.

"**Oricine** va face o asemănare între acest tratat al minorităților și între hotărîrile pe cari națiunea românească adunată la Alba Iulia , le-a luat ,

va constata că ceea ce a făgăduit poporul român , este cu mult mai mult decît ce cuprindea acest tratat. "

D.Willer a spus că minoritarii n-ar avea altă dorință decît să fie tratați ca **românii în regimul maghiar ; D.Hegedus**, a invocat **Supplex libellus valachorum ;**

"Nu vedeți , d-lor, că e ridicol ? Au socotiți că ați fi în situația de a prezenta și d-voastră un Supplex Libellus Valachorum ?

Ce era **legea electorală ungiurească** de altădată și cum se făceau alegerile în era maghiară ? D-voastre , d-lor minoritari , **socotiți că am uitat** poate ce a fost și ce am văzut noi cu ochii noștri. Și **încercați să profitați** și de împrejurarea că deputații din **Vechiul Regat** , care sunt tot așa de toleranți și îngăduitori ca noi , **nu sunt tocmai la curent cu ceea ce am pătimit noi, ardelenii.**

Presa ? D-ta d-le Willer , ai dori să fii tratat , presupunînd că ai fi gazetar, cum erau tratați gazetarii români sub era ungiurească ? (**ilaritate**)

Pămîntul .

" Se susține tot de pe băncile minoritare, că **în chestiunile agrare nu s-a făcut nici o deosebire** și că **sub regimul maghiar s-a dat tot atîta pămînt maghiarilor cît și românilor. Statistica desminte** însă această afirmațiune.

" Am făcut , d-lor, acest foarte **succinct istoric** al pătimirilor de altă dată îndurate de poporul român sub regimul maghiar , pentruca **să le pun în comparație cu pretensele pătими** , pe care d-nii cari se înfățișează aci ca reprezentanți ai minorităților , **le invocă astăzi** și ca să arăt că ceea ce a afirmat unul dintre dînșii spunînd că ar dori **ca minoritarii să fie tratați** în țara românească așa **cum au fost tratați românii** , de către regimul ungiuresc de dinioară , **e în cel mai cumplit contrast cu realitatea.**"

(p. 368) (**aplauze la PNȚ**)

Nițescu / dec.'29 *

▫ Portret psiho-moral al maghiarilor.

/ "Noi nu voim să facem o politică de răzbunare față de minorități. (Aplauze la PNT) și urmînd linia de conduită sufletească a poporului românesc și rezemați pe tăria lui, înțelegem să acordăm poporului maghiar minoritar din țara noastră așa de redus ca număr - 8 la sută din totalul populației - întreaga noastră toleranță și solitudine.

Eu am văzut acest popor , îl cunosc de aproape și vă pota sigura , d-lor, că masele populare ungurești, și în special secuii , în a căror ființă e amestecat atît sînge românesc, sunt mulțumite , în urma marilor libertăți acordate cu această guvernare "(aplauze la PNT) "Cînd , deci, dvs, veniți și vorbiți de o adîncă nemulțumire [...] vă înșelați amar și să constatăm că dvs. faceți o politică în afară de realitate."(p. 369- 370)

* **Notă.** O remarcă asemănătoare făcea și **senatorul Victor Motogna** (prof.de Istorie) cunoscător al evoluției relațiilor româno-maghiare din Ardeal: "**poporul adevărat de la țară , este o rasă de oameni blînzi și muncitori , care sunt toleranți ca și țărani noștri**" El relatează faptul că în discuțiile cu țărani maghiari, aceștia se arătau recunoscători pentru libertățile politice și dreptatea socială a guvernului Maniu. În schimb, presa inspirată de PNM, și discursurile din cameră ale deputaților maghiari, tratau cu totul alt ton aceste probleme. (D.S.,MO6,șed.4 dec.'29, p. 58)

Nițescu / dec.'29

▣ **Parlamentul PNT - pentru întâia oară viață parlamentară !**

[LD: una bună, una rea! La cea bună [Iorga] , ipocrizie ; la cea rea, patimă]
/ "Dealtcum se pare că țara românească trăiește pentru întâia oară [?!?] o viață parlamentară ,pentru întâia oară [?!?] noi avem cu adevărat un Parlament .
Parlamentarismul a început să funcționeze în Statul român din decembrie anul trecut .[?!?] [...] (aplauze la PNT) (p. 371)
Nițescu / dec.'29

▣ **Anarhie? Dictatură ? Democrație!**

[Omul este foarte departe de a înțelege aceste fenomene ! A avut experiența războiului, confruntarea cu anarhia bolșevică rusească, de unde își extrage opiniile]
/ "Eu, d-le doctor [Lupu] , **nu cred** că în această țară , în care majoritatea populației o formează țărănimea, peste 85 % , **se poate vorbi vreodată de venirea anarhiei.** Poporul nostru este **conservativ din fire**, e un popor **iubitor al gliei** lui și **respectuos de legalitate.** Un astfel de popor **nu este un teren potrivit** pentru încuibarea anarhiei.
/ "În ce privește **dictatura** , să-mi îngăduiți dle doctor, să nu împărtășesc nici aici credința și bănuiala dvs.**Ce fel de dictatură înțelegeți ? De dreapta sau de stînga ? "**

dr.Lupu : "De mijloc" (Ilaritate)

- Nițescu : "**Dictatura de dreapta** ați văzut-o **[PNL !]**

Poporul acestei țări , aproape în unanimitatea lui, s-a ridicat împotriva ei și **a doborît-o.**
Dictatura de stînga ? Țăranul nostru , iubitor de pămîntul lui, ținînd cu fanatism la proprietatea lui. **Stăpîn** ,astăzi, pe aproape **întreg pămîntul cultivabil al țării** , și vechi **cinstitor de legi**, credeți că **ar păutea să consimtă** vreodată la această **dictatură de stînga ? "**

Nițescu / Dec.'29

▣ **Basarabeni -ardeleni - regățeni**

[omul extrage din experiența lui din timpul războiului, a foștilor voluntari ardeleni]
/ " Noi **ardelenii** am cultivat de multă vreme efortul de bună **frăție cu basarabeni.** **Mocanii din Ardeal** duceau pe vremuri , în dăsații lor, **cărți în Basarabia** , pe care le distribuiau moldovenilor, **dornici de slovă românească.** În timpul războiului, **voluntarii ardeleni** au avut strînse **legături cu intelectualii basarabeni** și împreună au pus la cale **înfăptuirea visului de unire.** **Frații din Vechiul Regat** , cînd momentul părea propriu, s-au grăbit la rîndul lor să treacă Prutul pentru a da basarabenilor **mîna de ajutor** ca să **înfăptuiască** ,cu un ceas mai degrabă , **unirea dorită de toți.**"
/ "Astăzi, sub guvernare național-țărănistă, **în Basarabia e liniște și mulțumire.** [...] **Nimeni nu mai aduce învinuiri ireale și supărătoare poporului basarabean** dornic și rîvnitor să rămînă **încadrat pe vecii vecilor în ființa acestui Stat românesc,** așa cum ne-au arătat reprezentanții lui. (aplauze la PNT)

Orice acuzațiune pretinzând că acest popor basarabean ar avea alte vederi, decât acela al neclintitei sale alipiri față de această patrie și ale devotamentului său , pentru ordinea și întocmirea socială și legală din Statul român , **nu poate face decât jocul vrăjmășesc al celor potrivnici consolidării noastre interne.** " (aplauze prelungite la PNT) (p. 373) Voicu Nițescu / dec.'29

48.) **General Averescu (PP), despre regimul PNT, nov.'29**

(Cf.rev. "**Parlamentul românesc**", an III,nr.19, 23 nov.'29, p. 239 ; extrase din manifeste și articole din "**Îndreptarea**")

▣ **Liderii PNT = fără merite în trecut ;**

▣ **PNT = negarea oricăror merite ale adversarilor ; demagogie**

/" **Din oamenii [PNT]** pentru cari ați votat , **nici unul nu săvîrșise în țară vreo faptă în trecut,** care să fie o **chezășie pentru viitor.**

Șeful însăși a partidului [Maniu] , a luptat **în război pe frontul dușman,** nu alături de voi.

Au venit , este drept, cu **făgădueli ieftine,** și cu **defăimare în contra altora,** **fără a le dovedi,** însă, în vreun fel. Dar toate cele spuse de ei, au fost **numai vorbe goale.** Aceasta o dovedește faptul că numai după puține luni de cîrmuire, s-au arătat **neputincioși de a se ține de cuvintele date** și că, în loc de îndreptare, nu au făcut decât **să înrăutățească** starea de lucruri ce au găsit-o"
General Avrescu / '29

▣ **Reforma administrativă= lovitură a unității naționale**

/Prin ultimul **proiect de lege** asupra **organizațiunii administrative,** prezentat de guvern Corpurilor legiuitoare, se aduce **o lovitură fățișe unității noastre naționale.**

Ideea unității de stat, preconizată de sbuciumul unei istorii milenare, **e înlocuită** cu **formula statului federativ** , inventată odinioară pentru salvarea imperiului habsburgic polietnic, prăbușit prin însăși inconsistența sa. "

" **Reforma administrativă** , prin înființarea celor **șapte provincii,** cu **șapte capitale, șapte parlamente provinciale,** nu numai că **pulverizează unitatea țării , oprind brusc procesul** de liberă circulațiune a energiilor acelui organism , nu numai că **recheamă** la viață , cu toate impulsurile primejdioase **hotarele de ieri, codificînd o dureroasă diversitate** de simțire rămasă pe urma **apăsării străine** și stăvilind adaptarea infiltrațiilor minoritare, dar **fărîmîtează însăși patrimoniul de unitate al României vechi,** și , pe ruinele unui **solid edificiu** clădit de generația **primei uniri și mărit de doi regi,** **readuce românismul la starea de cneziate** care i-au pricinuit robia de veacuri."
Averescu / nov.'29

49.) **Manifest-program, congresul PNL, 1-4 mai'30**

lansat la **Congresul general PNL,** 1-4 mai 1930
(BCS, fond Saint-Georges, pachet XLV,ds.4 , fila 84- 104)

[LD: text integral, fișe de mîină, introdus în calculator.

Capitolele , dispersate problematic.Subtitluri,sublinieri, paranteze, semne, etc, îmi aparțin.

Atenție ! : document programatic , doctrinar, cu care PNL lansează oficial bătălia pentru răstrurnarea de la guvern a PNT ;

își fixează coerent și cuprinzător toate componentele și direcțiile de luptă;

răspunde (doctrinar și politic) tuturor actelor PNT considerate de el ca dezastruoase, periculoase, distructive, eronate, nerealiste, nefondate.

Prin comparație cu programul PNT de guvernare, se pot determina **concepțiile comune** dar ,mai ales, **diferențele și divergențele** privind **guvernarea României.**

De la părăsirea guvernării , **cel mai consistent și amplu document.]**

▣ **Governările liberale față de guvernarea PNȚ**

PNL este consecvent programelor sale naționale.

Din nefericire, **opera sa a fost întreruptă** printr-o **politică nesocotită și experiențe primejdioase.**

PNL / mai '30

▣ **Legea administrativă PNȚ - un act distrugător!**

▣ **Legea administrativă PNL din 1925 ,**

/Prin **Legea administrativă din 1925, viața țării a fost unificată**, ținându-se seama de : **unitatea statului și descentralizarea serviciilor publice.**

PNL va desființa Legea administrativă actuală [PNȚ] , care nesocotește aceste două principii , altfel România este amenințată să piardă caracterul de stat unitar național și caracterul democratic. PNL este hotărât potrivit ca, sub cuvânt de descentralizare , regionalismul și legiuirile străine vechi să se restaureze , având tendințe destrămatoare și antinaționale. (p. 85-86)

PNL / mai '30

▣ **Agrarism . Țărănism ?**

▣ **PNL a făcut împrăștierea , cooperarea !**

România este o țară agricolă. Agricultură este principala ramură de producție. Astăzi [1930] ea este într-o stare precară.

/ **PNL**, care a făcut **împrăștierea** , consideră ca o **supremă a sa datorie, să consolideze mica proprietate .**

/ **Legea circulației bunurilor [PNȚ] ,** menită să **distrugă roadele reformei agrare**, este o **adevărată primejdie socială, economică, națională.**

Deci ea **trebuie desființată fără întârziere.**

/ Are în viața statelor moderne o mare importanță. **Munca și inițiativa PNL în ultimii 30 de ani , în problema cooperării, este astăzi serios amenințată [PNȚ]**

PNL / mai '30

▣ **PNȚ : tendințe de luptă confesională .**

▣ **PNL : Legea cultelor**

PNL va combate tendințele nenorocite de luptă confesională, ce se ivesc în unele părți, care nu pot decât zdruncina temelile morale ale Statului. (p. 98)

PNL / mai '30

▣ **Minorități .**

"**Problemele minoritare** își vor găsi **adevărată și completa dezlegare** în îndeplinirea **conforme cu spiritul Constituției** , precum în încredere și bunăvoința tuturor, iar **nu în supralicității electorale , în proteste și reclamații** peste hotare sau **uneltiri** din afară."

/ **PNL** întinde minorităților o **mână frățească și leală** , și este sigur că ele nu se vor lăsa ademenite de **instigațiuni din afară** care dau loc la **uneltiri înăuntru , împotriva cărora PNL înțelege să reacționeze cu toată energia "**(p. 98)

PNL / mai '30

▣ **Politica externă.**

"**Toate statele democratice** simt nevoia de a se apăra împotriva **influențelor subversive** din afară , **a comunismului**; cea mai mare energie se impune față de o **acțiune care** , pe lângă **primejdiile ei interne**, reprezintă și **tendențele de destrămare ale dușmanilor noștri din afară ."** (p. 102)

PNL / mai '30

▣ **etică politică.**

/ " **Restabilirea principiului de autoritate** , printr-o **legiferare chibzuită**,

de apărare cinstită a așezămintelor democratice , de purificare morală, de colaborare între toți bunii români, și de concordie socială. "

/ După situația creată de urmările războiului ,în fața **dezordinii morale** produsă în ultimii doi ani [1928-1930] **o acțiune "de restabilire a echilibrului moral și de sancționare a actelor săvârșite în daua intereselor obștești "** se impune **"ca o necesitate primordială "**

pentru **însănătoșirea și normalizarea** vieții noastre publice."

/ **România are nevoie de muncă, liniște, înfrățire.**

PNL se va strădui să le asigure , pentruca **generația de astăzi** să-și îndeplinească datoria : **consolidarea definitivă a României întregite.** "(p. 104)

Manifest -program PNL/ mai 1930

Restaurația: Carol II 8 iunie 1930

Guvern Maniu - se retrage

Guvern GGMironescu. 8 - 14 iunie'30

o săptămână : pentru restaurație !

50.) Restaurația: regele Carol II , duminică , 8 iun.'30

("Dimineața", sîmbătă,dumineca,luni, 7- 8 - 9 iunie'30)

[L.D Vreau să reconstitui și să relev cele două momente :

sosirea prințului Carol , și proclamarea lui ca Rege ; -

abdicarea regelui Carol II și proclamarea noului regim - Mihai I / Antonescu (sept.'40)

În acest interval de **9 ani și 4 luni** , **regimul politic al României a evoluat** ,

cum a evoluat . **dar** , partidele politice, liderii acestora , parlamentarii,

opinia publică românească - **ca mentalitate, opțiuni, acțiune politică etc -**

au secondat această evoluție.De aceea aș vrea să realizez aceste **oglinzi paralele .**

Ce îmi vor arăta ele ?!]

6 iunie'30 /

▣ **Atmosfera Bucureștiului : trăiască regele Carol II !**

Dimineața, **Camera și Senatul** , în sesiune extraordinară, **dezbat legile** în lucru.

Apoi **lucrurile se precipită...**

O lume imensă s-a îndreptat încă de la ora 14 spre Dealul Patriarhiei.

Piața Bibescu, squarul din fața aleii ce urcă spre Patriarhie, aleea,

sunt înțesate de public. Mulțimea rupe cordoanele de jandarmi.

Mulțimea strigă < Trăiască Regele Carol al II-lea ! >

6 iunie /

▣ **Atmosfera parlamentară : prințul Carol să fie proclamat rege !**

În incintă și pe culoarele Camerei,

parlamentarii discută cu aprindere evenimentul zilei.

Curentul unanim este ca prințul să fie proclamat rege.

Cîțiva îl vor în Regență.Toți așteaptă vești de la **Guvern.**

Atmosferă tensionată.La ora 18 ...

Ștefan Cicio Pop (președ. Camere)

, anunță **ședință importantă pentru a doua zi**

și necesitatea ca **parlamentarii să fie în București:** nu se poate ține în acea zi ,

deoarece pe banca ministerială nu este nimeni

(generalul **Racoviță** strigă : **Trăiască Regele Carol ! Ura!**)

Cicio Pop îi atrage atenția că este deputat, și trebuie să se supui regulamentului;

Invocă Constituția, explică că "evenimentul de astă noapte" nu era prevăzut,

și că... se vor întruni mâine...

6 iunie / seara ...

▫ În așteptarea prințului :

▫ Mitinguri, demonstrații , ediții speciale ,declarații , fotografii

Mulțimea de pe Dealul Patriarhiei se împrășteie.

/ Pe Calea Victoriei , în fața palatului regal, un numeros public.

Edițiile speciale ale ziarelor merg din mână în mână; **discuții pasionate ;**

fotografii cățărăți pe mașini fotografiază ;

lumea așteaptă apariția Prințului; **fotografia Prințului** circulă din mână în mână;

/ "Uniunea ofițerilor de rezervă " organizează un **miting în fața palatului ,**

pe tribune improvizate ; **mulțimea** răspunde cu strigăte : "**Trăiască regele Carol II**"

/ Locot.-colonel **Zăvoianu** : vine de la Cameră, unde atmosfera este nesigură ;

"Noi nu voim să auzim de Regentul Carol .Ci numai de regele Carol II.[...]

ne vom aduna mâine aici și vom porni încorpore la Regență și la Guvern

și ne vom exprima dorința noastră !"Mulțimea freamătă...

/ La ora 20 , circulația pe **b-dul Elisabeta** este întreruptă;

grupuri de cetățeni, cu steaguri, strigă "**Trăiască Regele Carol !**" ;

/ Un **grup de studenți**, în frunte cu **ACCuza** cântă **imnul regal** ;

convoiu se îndreaptă **spre palatul Cotroceni**, cu aceeași manifestație;

6 iunie / '30

▫ Iorga : aluzii, iluzii, avertismente regelui întors

/ În "**Neamul Românesc**" : "**Tatăl Regelui e în București.**

A uzat de dreptul oricărui român de a fi acasă la el, lângă ai lui.

Nu putem decât să-i dorim să se inspire din încercările lui și din durerile țării [...]

Deocamdată un lucru este sigur : **va întâlni** , pe lângă **aclamațiile amatorilor de lucruri**

noi, devotamentul celor cari i-au făcut mai mult rău.

Dar și **sfatul bun** , uneori neplăcut, **al cui l-a apărat** când toți erau împotriva lui.

Vechiul prinț Carol să învie ! De altul nu voim să ne aducem aminte ..."

6 iun.'30

▫ PNL: pentru respectarea actelor din 1926 !

▫ Voința regelui Ferdinand și Ionel Brătianu

▫ Contra aventurii prințului Carol !

Ședința CC, la clubul de pe Calea Victoriei.

/ **Vintilă Brătianu** : " Cunoașteți prea bine **părerea mea și a partidului - în chestia constituțională de la 4 ianuarie [1926]** , din manifestele și comunicatele date [...]"

A convocat **pentru 9 iun . o ședință specială** dedicată acestui eveniment.

/ **I.Gh.Duca** : consideră că **fiecare** trebuie să-și facă un scrupulos **examen de conștiință**

"Să-mi dați voie să **fac eu în fața dvs. acest examen al conștiinței mele** ,

și cred că îmi veți admite că **nu sub imperiul întâmplărilor de azi noapte**

mi-am stabilit convingerea mea în această chestiune.[...]

Am scrutat tot ce-mi poate spune judecata și conștiința mea și din două motive ,

unul de ordin etic și altul de ordin politic și național.

mă împiedică definitiv să primesc soluția de astăzi.

Am fost prea strâns legat de **opera regelui Ferdinand și al lui Ion Brătianu .**

am slujit țara sub conducerea acestora în timpul care prin nimic nu se poate șterge

așa încât **este firesc ca să urmez în totul hotărârea lor.**[...]

Fapta de azi noapte este cea mai primejdioasă aventură ce s-a putut face și

este **tot ce se poate aduce mai mult rău consolidării noastre naționale** și situațiunii

țării , în toate privințele.

La o primejdioasă aventură nu pot să iau parte .
Refuz să mă duc chiar dacă viața mea politică ar lua sfârșit azi.
Sfatul ce-l dau partidului meu este o intransigență absolută. [...]

Nu e vorba să se siluiască conștiința nimănui ,
fiecare să judece și fiecare să se lase hotărât numai de **interesele superioare și permanente** ale țării pe care o slujesc.

Eu v-am spus **întregul gând al meu** , de la care **nu mă abate nimic pe lume."**

Apoi a citit "**Comunicatul**" C.C. al PNL (**vezi la fișier PNL**)

Sosirea prințului Carol / 6 iun.'30

51) Restaurația : 8 iunie'30

("Dimineața" ,XXVI, nr. 8427, 10 iunie ' 30)

-Anularea Legii din 4 ian.1926 (Senat și Cameră) ;

-Legea pentru Voievodul Mihai ;

-Nicolae Iorga , în prim -planul forțelor carliste ;

-Proclamarea regelui Carol II ;

-Declarațiile partidelor ;

-Discursul MSRegelui Carol II

[L.D: reproduc aproape eshaustiv textele din ziar. Vezi pagina de ziar la plicuri .

Pentru 8 iunie1930, prefer citarea , pentru a reda cu exactitate atmosfera, pozițiile, meritele, rezervele, previziunile, complicitățile, greșelile, speranțele, capcanele.... așa cum s-au manifestat atunci.]

8 iunie /

▣ **Atmosfera din Capitală: însuflețire, muzică, flori, drapele , ceremonii militare .**

/ Capitala a trăit ieri o zi de intensă **însuflețire**, animație frenetică ,
entuziasm cald al mulțimii ; mulțimea imensă a ocupat bulevardele,
a barat ieșirile, a confiscat vehiculele;

un șir lung de mașini se îndreaptă spre Dealul Mitropoliei;

trupe în mare ținută, cu drapele, cu muzică , spre Palat, spre Cotroceni,

spre Dealul Mitropoliei ; **un regiment de cavalerie**, în **ținută de paradă**,

a ocupat trotuarul din fața Fundației Carol ; **elevi școlii de aviație** au format

un cordon pe trotuarul din fața palatului ;

la butonieră, oamenii au **portretul în miniatură al lui Carol** ;

/ **Piața Patriarhiei** a fost inundată de un **val impetuos de lume**.**Mii de oameni**;

detașamente de jandarmi și polițiști mențin ordinea; în curte se intră numai cu bilete

galbene ; chiar **ziariștii sunt controlați...**; **se strigă mereu "Trăiască regele Carol!"**

8 iun.'30

▣ **Senatul: votarea imediată a legilor de restaurație**

/ Senatorii pleacă pe **bulevardul Academiei** ; își fac apariția senatorii de drept ;

M.Poppovici (noul ministru de Interne) este primit cu deosebită efuziune;

gral Prezan (are 70 de ani) ,fericit, întâmpinat cu aplauze ;

/GGMironescu citește **Decretul pentru abrogarea** art. 6 și 7

din **Legea statutului familiei domnitoare** ; decretul privind **prințul moștenitor**

[-----.]

8 iunie'30 /

▣ **Camera : votarea legilor restaurației**

/ Pe la ora 8, încep să sosească **parlamentarii, în costume de gală** ;

galeria plină de public (bărbați și femei) ,**ziariștii transmit telefonic** știri;

în **tribuna diplomatică apar miniștrii**:

Austriei, Ungariei, Iugoslaviei, Spaniei, nunțiul papal etc.;

postamentul tribunei este acoperit cu o draperie de catifea verde,

pe care va lua locul prințul Carol;

Pe la 10, 30 ... **sosește guvernul** ;

-Ștefan Cicio Pop deschide ședința.

-G.G.Mironescu : citește decretele regale (vezi cele de la Senat),

Decretul pentru abrogarea art. 6 și 7 din Legea statutului familiei domnitoare
decretul privind prințul moștenitor . Se trimite la Comisia .

////////////////////////////////////

Iorga / 8 iun-'30

▣ Prințul Mihai -de ce principe de Alba -Iulia ?!

are observații la legea privind voievodul Mihai, exprimându-și mîhnirea
că nu a fost consultat , într-o problemă ce viza cunoașterea trecutului istoric .

" Dvs ați creat un titlu , care firește, votat de Senat, va fi votat și de Cameră;
un titlu pe care îmi pare rău că nu pot găsi alt cuvînt, un titlu nepotrivit, ridicol.
Ce însemnează Mare Voievod de Alba Iulia ? Tot clanul nostru istoric și toată
lumea oriunde va rîde de acest titlu. (întreruperi, zgomot)

Este de mirare cum n-ați găsit altceva pentru a face din acel care ,
peste cîteva momente, va fi numai moștenitorul Tronului, de a face din el ceea ce
trebuie să fie înaintea ochilor națiunii întregi.

Ce însemnează acest Mare Voievod ? Ce însemnează acest titlu ,care niciodată nu se
găsește în trecutul nostru ? Ce însemnează transformarea Albei -Iuliei
într-un fel de adaus pe lîngă demnitatea imposibilă de Mare Voievod ?

Niciodată nu voi putea spune, Moștenitorului Tronului, în orice situație m-aș găsi ,

niciodată nu voi putea să-i spun Mare-Voievod de Alba -Iulia

, dezgropînd un titlu slavonesc din Evul mediu și legîndu-l de un oraș în care,

într-adevăr, a intrat Mihai Viteazul, dar Alba Iulia nu este legat de trecutul nostru

decît prin actul care a unit Ardealul cu România , care nici într-un caz nu poate fi

legat cu titlul medieval de Mare Voievod.[...] Neconsultat, sunt silit să vă spun acestea

aici ; consultat, v-aș fi împiedicat de a comite această eroare , care transformă viața

unei țări serioase , într-un fel de operetă. "

- GGMironescu : regretă că istoricii nu au fost consultați, dar roagă pe Iorga
și pe alții care doresc, să meargă la comisii... se mai poate schimba.

-Iorga : îi replică , este indignat, ... ședința se suspendă...se merge la Comisie...

8 iun'30

▣ Comisia Legislativă : titlul regelui Mihai

La ora 12 se întrunește Comisia legislativă, pentru legea de conferire
a titlului pentru regele Mihai, sub președinția lui Dem Dobrescu

-Manoilescu : explică rațiunea decretului elaborat de guvern.

-Iorga : se opune categoric, deoarece Alba-Iulia nu reprezintă în istoria
românească un asemenea moment istoric
încît să fie legat de numele moștenitorului tronului.

" Destul jucăm la teatrul național piese bulgărești , pentru ca să acceptăm

și procedee bulgărești.Trebuie să judecăm după bunul simț și

vă rog să nu nesocotiți bunul meu simț ,

rezultat dintr-un lung contact cu istoria lumii."

Propune ca Mihai să poarte numele de " DOMN" .

-Mihalache : între Manoilescu și Iorga ,el crede pe "marele istoric".

" Rugăm , însă, pe domnul Iorga să înțeleagă că e chestie de oportunitate
și nu putem aduce modificări în momentul de față unei legi votate în Senat."

-Iorga : recunoaște motivul de oportunitate, apreciază bunul simț reprezentat
de Mihalache, trebuie să i se dea și lui o satisfacție, în sensul bunului simț ;

să se voteze legea, ca la Senat , dar să se specifice în procesul verbal opinia sa,
cu adaosul că se va reveni , cînd parlamentul își va relua activitatea normală.

Mai este un motiv , a spus Iorga (cu convingerea că nu este stenografiat ce spune
dar ziaristul a prins !) nu vrea Principesa Elena.

"Am fost astăzi dimineață la principesa Elena . Am avut o lungă convorbire cu dînsa.

Vă pot asigura că rămîne în țară să-și crească mai departe fiul.

Principesa mi-a spus : < iubesc prea mult această țară , sunt prea mult legată
de dînsa, pentru ca să o pot părăsi.>

////////////////////////////////////
8 iun.'30

La Cameră

▣ Pompiliu Ioanițescu (raportor la lege) :

Comisia , în unanimitate (aplauze prelungite , îndelung repetate) ,
a acceptat acest proiect de lege , pentru a se repara "o mare nedreptate" :
"aceea în contra căreiaȚara " , la 4 ianuarie 1926,
a protestat prin cei mai de seamă reprezentanți ai săi. [Vezi fișier Monarhie](#)
Atunci instinctul poporului român a spus , în Adunarea Națională,
că legea care se va face , va avea mare efect în viitor,
că va pune la mari griji poporul român, pînă se va face dreptate" (ovațiuni, bravo !)
8 iun.'30 /

▣ Iorga : Retro 1926.

"Mi s-a comunicat că se va prezenta întâi , din partea guvernului,
înlăturarea statutului ,
care interzicea principelui Carol al României ,dreptul de a veni în România ,
în mijlocul unui popor care l-a iubit întotdeauna
și alături de fiul său , de care îl leagă cele mai firești datorii ,
alături de nobila femeie , care a fost, timp de cinci ani de zile, aci,
exemplu tuturor virtuților." (aplauze prelungite, ovațiuniPNȚ)
I se spusese că, apoi , un alt majoritar, va cere
reintegrarea principelui Carol în drepturile sale de prinț moștenitor.
- [GMironescu](#) : proiectul propus de guvern, este primul aliniat;
al doilea, a fost un amendament adus la Senat....
-[Iorga](#) : "În ce privește punctul întâi, interzicerea [...]de a veni în România ,
a fost, după părerea mea, [...] o monstruozitate juridică și o monstruozitate din punct de
vedere omenesc (aplauze prelungite, ovațiuniPNȚ) , interzice omului care,
într-un moment ,a concentrat toate speranțele poporului românesc,
a-i interzice de a călca pămîntul țării sale , ca unui vagabond sau ca unui condamnat ,
este ceva care n-a putut să intre decît în mintea viciată a unor politicieni orientali."
(aplauze prelungite, repetatePNȚ) Recunoașterea dreptului elementar al principelui
Carol, trebuia făcută de oricine are un suflet și a cărui inimă este o inimă omenească ,
în stare să simtă și pentru suferința altuia, trebuia făcută în momentul cînd
fiului nu i-a fost îngăduit să verse o lacrimă pe trupul părintelui său .
(aplauze furtunoase, ovațiuni PNȚ) Nu se putea un lucru mai nelogic , mai absurd, decît
să poți vedea, pe mormîntul din Argeș, cununița de argint trimisă de principele Carol și
păstrată acolo , și în același timp acela care a trimis această cununiță
să nu poată îngenunchia înaintea acestei pietre de mormînt,
după ce i s-a interzis să culegă din gura părintelui său, ultima voință în ceea ce privește
moștenirea tronului " (aplauze prelungite, strigăte de bravo , la PNȚ)
Iorga / 8 iun.'30 , retro'4ian.'26

▣ Act dictatorial de partid

" În ceea ce privește partea a doua. Dvs.recunoașteți că actul de la 4 ianuarie nu a avut
niciodată putere legală." [.....]

" Viața de partid ne-a închis gura de atîtea ori.

Am fost puși în situațiunea de a ne ridica neconținut glasul împotriva acestui act
și a consecințelor sale și între datoria de a păstra acestei țări liniștea
și conștiința atîtora dintre noi a abdicat înaintea celei mai înalte datorii a oricărui dintre
noi: păstrarea păcii și liniștii în această țară." (aplauze prelungite PNȚ) .

Cere voie să citească ceva din însemnările sale"tănuite" , de la acel Consiliu de
Coroană de la Sinaia, cînd în acea "teribilă zi", Regele Ferdinand, vărsînd lacrimi,
"a înlăturat cu cuvintele cele mai grele pe fiul său de la moștenire." [.....]

A fost primit de regele Ferdinand, care i-a vorbit un ceas, scaldîndu-i mîna în lacrimi.
I-a pus respectuos în vedere ce s-a întîmplat în Serbia. A avut cruzimea, explicabilă în
acele împrejurări, să-l întrebe dacă a citit cartea lui Vladimir Gheorghievici "Sfîrșitul
Obrenovicilor" și regele a declarat că a citit-o și a plîns , cum și a doua zi, după votul

Camerei, a plîns din nou. [-----]
Iorga / 8 iun.'30 'retro 4 ian.'26

▣ Consiliul de Coroană

-Iorga : ..." A venit Consiliul de Coroană , încrederea în dreptul principelui Carol a fost slăbită , sub două influențe mizerabile ...

[aluzie evidentă la I.C.Brătianu și Averescu]

Voci PNȚ : Așa este .

-Iorga : ..." Mizerabile , mențin cuvîntul , împotriva tuturor practicilor parlamentare , fiindcă nu un parlament mă ascultă , mă ascultă conștiința nației mele (aplauze prelungite la PNȚ Din influența a doi factori nelegali ai viații politice românești , dintre care fantoma unuia rățăcea ieri aici , [aluzie la I.C.Brătianu ?

la Averescu ?] așteptînd cine știe ce inițiativă , a unor intrigi osîndite de conștiința unei nații întregi. (aplauze prelungite) M-am prezentat în Consiliul de Coroană.

Părerile care s-au emis [...] le voi enunța , fără ca [...]să spun din ce gură au ieșit acele cuvinte " [aluzie evidentă la I.C.Brătianu]

////////////////////////////////////

8 iun.'30

▣ Adunarea Națională :proclamarea Regelui Carol II

[LD: nu intervin în text.Toate dubiile și posibilele comentarii, în paranteze drepte, cu roșu Restaurația , PNȚ a făcut-o. Grupul de ofițeri -camarazi, a fost instrumentul;

Dar Iorga a fost catalizatorul moral]

La ora 13,15 soneriile invită la reluarea ședinței.

La tribună , este instalat un microfon de radio ; fotografi ; un aparat cinematografic.

Lojile și culoarul tixite de lume;

-Șt.Cicio Pop : membrii corpurilor legiuitoare , întruniți în Adunare Națională , ca reprezentanță națională , va decide asupra prerogativelor regale ,

potrivit capitolului I , secțiunea II , din Constituție. vezi pe larg fișier Monarhie

////////////////////////////////////

- Grigore Iunian : cere cuvîntul (aplauze prelungite , repetate)

în numele "cîtorva sute de deputați și senatori " , pentru a supune votului următoarea hotărîre : "Corpurile legiuitoare , întrunite într-o singură Adunare , și constituite în

reprezentanță națională , declară : [-----]]

////////////////////////////////////

-G.G.Mironescu (Prim ministru , ministr. de Externe , ad-interim la Justiție) :

"Reprezentanța națională a fost convocată astăzi ca să completeze cele două locuri vacante în Regentă [?!?] , în urma demisiunii Înalților regenți , patriarhul Miron Cristea și d.C.Sărățeanu. Față de propunerea d.Grigore Iunian [?!]

guvernul este de acord ca această propunere să se discute și parlamentul să hotărască cum va găsi de cuviință. (aplauze unanime , prelungite)

////////////////////////////////////

-Iuliu Maniu : " Dlor senatori , dlor deputați , partidul național -țărănesc care formează majoritățile parlamentare și reprezintă majoritatea opiniei publice a țării noastre [?!?] primește această propunere și se alătură cu însuflețire ca această reprezentanță națională să declare de moștenitor al Tronului României

pe Alțeta sa Regală principe moștenitor Carol " (aplauze prelungite , Trăiască Maniu!)

////////////////////////////////////

-Octavian Goga (P.P.-Averescu) : [...][...]

Partidul poporului se găsește într-o linie de consecvență logică [?!?]

cu declarațiile sale anterioare.Dacă în 1927 n-a putut accepta propunerea

unei revizuirii , se explică prin cele două motive puternice invocate de noi.[...]"

Goga / iun.'30

▣ Retro 4 ian.'26

" La 4 ianuarie 1926 , am avut în fața noastră două manifestări categorice :

pe de o parte , renunțarea la tron a Alțetei sale regale principele Carol ,

pe de altă parte voința suveranului care secunda această renunțare."

Astăzi situația este cu desăvârșire schimbată.[...][...] [...]

Goga /

▣ **8 iunie'30 :** "În fața faptelor noi , judecata noastră se înclină,

mai ales că partidul poporului, pipăind înainte pulsul evenimentelor, printr-o anchetă [!?!] pe tot cuprinsul țării , a verificat hestramutata dorință a neamului de a-și pune toată încrederea în mâinile viguroase ale principelui Carol , simbolul de unitate națională și de autoritate în cîrmuire , atribute atât de scumpe sufletului nostru dornic de consolidarea statului și a dinastiei care se confundă cu destinele noastre.[...]

Ascultăm deci voința țării și, urmînd impulsul dreptei noastre chibzuinți, neumbrită de patimi, cu gîndul îndreptat spre o perioadă proaspătă de pace și belșug zicem din adîncul inimii :Să trăești Sire, ani mulți, spre binele celor mulți!"

////////////////////////////////////

Dr.N.Lupu (PT)

▣ **Retro 1866, 1926 (4 ian.)**

" În memorabila ședință de la 4 ianuarie 1926, am avut onoarea de a pronunța următoarele cuvinte : <Nu cred să fie cineva dintre dvs. conștient de sentimentul adînc de răspundere pe care-l are în fața țării și a generațiilor ce vin, și care în clipele acesteape cari le-am trăit azi [...] să nu-și dea seama că a trăit și trăește momentele cele mai importante din istoria politică modernă a României de la 1866 încoace.După frămîntări seculare, în oceanul de patimi și de lupte a unui popor frînt în patru părți, s-a ajuns [1866] să se instituie în principatele unite măcar , o singură formă, o singură idee intangibilă și stabilă, care să nu fie supusă fluctuațiilor politice și aceea să fie monarhia cu dinastia , prin regele Carol. De aici înainte, am putut păși înainte în liniște la dezvoltarea și propășirea țării , fiind siguri că acolo, există o conștiință permanentă , care poate să fie un judecător liber și arbitru neinfluențat asupra tuturor combatanților și tuturor patimilor politice. Eram siguri de acest lucru.Inima noastră crescua cînd, după regele Carol a venit viteazul său urmaș [Ferdinand] și inima noastră crescua iar și v-o spune aceasta unul care n-a văzut pe prințul Carol , n-a vorbit cu el, decît atunci cînd avea 16 ani , pe cîmpul de la Zimnicea cînd vedeam pe acest flăcău zdravăn , pe această mlădiță, pe acest vlăstar, ca unul sigur de robustețea fizică și sufletească , pentru a asigura un viitor niepieritor.

Și deodată, ca un trăsnet din ceruri, [1918?1919?1925?]

această creangă sănătoasă a Dinastiei, cade. [...] [...] [...]

Partidul țărănesc și-a văzut ochii plini de lacrimi și a fost silit [!?!] să primească amputațiunea acestei crengi frumoase a arborelui nostru dinastic. >

////////////////////////////////////

prof. N.Iorga (PND) :

[LD: prima lecție publică dată de profesor lui Carol]

" Eu vin ca săracul , care nu aduce nimic scris , decît ce e de multă vreme , în inima lui.Nu vin ca reprezentantul unui partid

părerea mea este că astăzi amurgul se lasă asupra vieții de partid [!?!]

(aplauze prelungite și îndelung repetate, strigăte de bravo !)

Și nu vin ca un curtezan [!?!] , fiindcă părinții și înaintașii nu m-au adus pe lume pentru această funcțiune. (aplauze) Împărtășind o părere care este a dvs. - fiindcă este a țării întregi- este însăși voința dezvoltării firești a acestei țări, strîns legată de persoana Regală, - eu îmi permit,ca un vechi sfătuitor din zilele grele , ca unul care îi spuneam viitorului nostru rege -ceea ce în momentele de la Iași nu i-a spus nimeni - că eu am obiceiul să sărut buzele cînd sunt amare , fiindcă atunci cînd sunt dulci , le sărută toată lumea (ilaritate) -eu îmi permit, potrivit cu vîrsta mea și cu locul pe care îl am în viața sufletească a acestei țări, loc cîștigat cu multă muncă și osteneală ,să dau ceea ce , dacă n-ar fi adresat unui Prinț și unui rege de mîine , s-ar chema un sfat

[L.D. Atenție la rolul ofițerilor la aducerea lui Carol !] :

eu doresc ca armata , la care ținem cu toții, din toate puterea convingerilor noastre , cu toată căldura inimei noastre recunoscătoare , pentru că această armată ne-a dat,

Înainte de toate, Țara largă și frumoasă , pe care o avem ,
eu doresc ca această armată , mîine să se întoarcă
acolo unde este singura ei chemare. (Aplauze prelungite, bravo !)

Soarta acestei țări i-a dat un rost , pe care ea nu l-a dorit . Acest rost încetează în acest moment.

[LD:Atenție ! la grupul "carlist" care l-a sprijinit pe Carol!]

"Doresc , în același timp, ca prietenii celui care va fi în curînd , al doilea Carol,
rege al României, ca prietenii lui să-și dea seama de un lucru :
ajută-l unde crezi că trebuie să ajuți și cum te gîndești că poți ajuta.
Mîine , numai un suflet vulgar s-ar prezenta pentru a primi răsplata seviciilor sale."

(aplauze prelungite și îndelung repetate , strigăte de bravo! ovațiuni prelungite)

[LD :Atenție ! aviz partidelor politice care îl linguseau pe Carol !]

" Cred iarăși ca glorioasele partide ale acestei țări
își pot da seama astăzi de răul pe care l-au făcut,
pentru a nu-l continua sub o nouă domnie ,
prin ura personală, ascunsă de programe care nu spun nimic. "

(aplauze prelungite , strigăte de bravo la PNȚ !)

////////////////////////////////////

Grigore Iunian (raportor la lege)

(L:D:atenție , aprobarea parlamentarilor este uluitoare, chiar și atunci cînd se spun lucruri
total opuse. Vezi aplauzele la Iorga și Iunian.)

"Ca un omagiu adus simțămîntului acestei Adunări, [...]

mă mărginesc a desprinde cîteva constatări .

O constatare , menită să asigure dezvoltarea fericită a vieții noastre publice de aici
înainte, este - și la aceasta răspund d. prof.Iorga - Regele Carol al II-lea nu este adus
de nici o categorie socială [!!!] , de nici un partid politic , cu atît mai puțin de prieteni
personali . (aplauze prelungite, repetate)

Regele Carol este adus prin voința generală [??!] unanimă, a acestei țări,

și prin sfortșarea tuturor aceluora care au crezut de datoria lor sau au putut să-și pună
serviciile în realizarea acestui scop. (aplauze prelungite, repetate) [...][...][...]

////////////////////////////////////

G.G.Mironescu (prim-ministru) :

"Țara și neamul românesc trec prin momente dramatice, dar și mărețe.[...] Înfăptuim un
capitol nou în viața neamului românesc; intrăm în făgașul normal, de la care o întocmire
artificială [???] ne-a îndepărtat

și sperăm că acest făgaș normal are să fie spre fericirea neamului românesc.

Guvernul asociindu-se la această operă, în care vede salvarea țării ,
cheamă pronia cerească asupra acestei noi îndrumări a neamului românesc și călăuzit
de interesele mari ale Patriei [.....]

////////////////////////////////////

8 iunie 1930

▣ Prințul Carol -Regele Carol II

▣ Cotroceni >palatul regal > patriarhie

[Participare militară impresionantă, denotînd organizare și fast.

Dau atît pentru atmosferă,cît și pentru detectarea posibililor "complici"]

Zi caniculară; mulțimea pe străzi, de la 9 la 15, în așteptare.

/ La ora 15 un automobil închis, în care se aflau prinții Carol și Nicolae,
au trecut de la Cotroceni la palatul regal, în ovațiile delirante ale mulțimii ;
principele, surzînd, saluta cu mîna la chipiu, privea oamenii și casele...

/ Ajuns la palat, în fața scării, îl așteptau ,emoționați , vechi funcționari servitori bătrîni ,
femei, doamne de onoare;prințul a strîns cîteva mîini ;toată lumea plîngea :

"Să trăești Măria Ta!"

/ O masă imensă de oameni pe Calea Victoriei ; clădirile cu steaguri; pe ferestre, covoare
cu motive naționale; teatrul național, un imens drapel , balcoanele pline de lume; se
aruncă cu o ploaie de flori;

/ În momentul plecării de la palat, din Dealul Spirii, s-au tras 101 salve de tun ; pe Calea Victoriei, din loc în loc, regimente în ținută de gală : în fața Poștei, regimentul 2 vânători "Regina Elisabeta" (unde făcuse stagiul Carol în 1915) , locot.col. Sebastian Munte îi dă lui Carol un imens buchet de trandafiri ; la Patriarhie, regimentul 9 vânători comandat de col.Gabriel Marinescu , cu muzică și drapel, dă onorul, se cântă imnul regal; [.....] 8 iun.'30

▣ Discursul regelui Carol.

"D-lor senatori. D-lor deputați, primirea atât de emoționantă ce mi-o faceți mă mișcă atât de adânc, căci sunt fericit de a putea resimți prin glasul domniilor-voastre sentimentele acelor cari v-au trimis aici și de a constata încă odată legătura sufletească ce m-a unit și mă va uni întotdeauna cu poporul meu.[.....]

Carol II / 8 iun.'30

▣ Exilul , adversarii.

"Pribegia de mai bine de patru ani, departe de poporul în mijlocul căruia m-am născut și am fost crescut , a fost silită de unii , cari prin vorbele lor au îndurereat sufletul marelui vostru rege și scumpului meu părinte și cari au avut de scop de a rupe legătura între mine și români.

[L.D: nimic despre renunțările sale la tron, despre tinerețea sa aventuroasă !] [..][...]

"Pășesc astăzi cu sufletul înălțat în mijlocul poporului meu și cu o inimă în care s-a șters cea din urmă urmă de mîhnire ,

chiar față de aceia cari au încercat prin acțiunea lor nechibzuită [!?!]

să rupă legătura indisolubilă între mine și tot ce simte românește. Urmînd pilda din scriptură, zic: nu vreau moartea celor ce au greșit ,

ci întoarcerea lor la matca din care nimeni n-ar fi trebuit să iasă.

Eu nu am venit să mă răzbun pe nimeni , ci cu inima caldă și iubitoare să strîng într-un mănunchi pe toți acei cari au voința și puterea de a colabora pentru propășirea patriei.[...]

[...][...] Carol II / 8 iun.'30

▣ Familia regală.

[L.D: nici un cuvînt despre regina Elena ! Nimic despre Regina -mamă Maria , care, se pare că , în ziua sosirii lui Carol, a părăsit România, cu trenul.]

/ " D-lor senatori, d-lor deputați, mai am o bucurie pe care țin să v-o împărtășesc, bucuria cea mare care în clipele acestea de reîntoarcere îmi umple sufletul ; este terminarea celui mai mare chin ce l-am avut de îndurat în anii mei de pribegie , în sfîrșit, mi-am regăsit, scumpul meu fiu, pe care îl voi putea, cu toată iubirea, să-l cresc în sentimentele ce au ilustrat pe strămoșii lui : dragostea nesfîrșită de țară. / "[...] țin încă să aduc mulțumirile mele iubitului meu frate și tovarășilor săi din regență cari în acest răstimp au avut grijă de buna gospodărire a țării."

Restaurația: Carol II / 8 iun.'30

Guvern Iuliu Maniu , 14 iunie'30

revenire după o săptămână

52) Iuliu Maniu - plecare și revenire (8- 14 iun.'30)

N.Iorga - obiecții , avertismente
(" Dimineața", XXVI, nr. 8433, 16 iun.'30)
Declarația ministerială ;

Precizări privind Restaurația ;
Tentativa unui guvern de concentrare (Presan)
Iorga :pledoarie pentru guvern de "personalități", sub autoritatea regelui ;
[LD:vezi pe larg la Monarhie și Guvern ; efectele restaurației
asupra instituțiilor politice și a mecanismelor de guvernare;
dorița lui Carol, din prima zi, de a avea asigurată o guvernare "personală",
cu anihilarea puterii partidelor; lupta surdă care începe să se dea ;
locul și rolul lui Iorga în încurajarea acestei tendințe.]

Maniu (Prim-ministru)/ 14 iun.'30

▣ Monarhia și restaurația.

" Domnule președinte, dlor deputați, schimbarea fericită care s-a produs în ultimele zile,
este urmarea îngrijirii noastre sincere pentru interesele superioare naționale și
o urmare firească a sentimentelor noastre adânc monarhice și dinastice. [...] [...]
Maniu / 14 iun.'30

▣ Constituția și restaurația .

/ "Sosind în România, s-a discutat forma în care să-și ocupe drepturile legitime.
Trebuie să constat înaintea domniilor voastre, că au fost în discuție două forme:
forma de a intra în regentă , sau forma de a ocupa imediat Tronul [...]"
MSR și-a spus părerea, dar a afirmat că se va supune voinței reprezentanței naționale, și
a guvernului parlamentar.
Guvernul și Reprezentanța Națională au hotărât cele știute.
" nu avem decît să ne închinăm cu recunoștință , față de acest
simț constituțional și parlamentar al Majestății Sale,
care ne dă cele mai frumoase speranțe,
în ce privește principiile pe baza cărora este hotărît să domnească [...]
Majestatea Sa a declarat de la început [!?!] , că dorește să domnească respectînd
așezămintele constituționale și în conformitate cu sistemul parlamentar constituțional."
Maniu / iun.'30

▣ Dinastia și restaurația.

" [...] ați putut vedea că Regele Carol este considerat ca urcat pe tron din momentul
cînd a decedat regele victorios Ferdinand I. (aplauze prelungite, ovațiuni) [...]
MSR [...] este adînc respectuos față de drepturile lui constituționale.[...][...]
Maniu / iun.'30

▣ Guvern de concentrare Prezan ! Vezi amănunte la fișier Guvern

/ Regele a dorit ca guvernul să fie cel reieșit din alegeile din 1928,
care are și Parlamentul , care a dat Adunarea Națională.
/ " Eu însă am consiliat pe Majestatea Sa să încerce a face un guvern de concentrare
[.....]
/ "Majestatea Sa a luat cu bunăvoință la cunoștință consiliul meu.
A rugat pe distinsul general, astăzi mareșal, Presan (aplauze prelungite la PNT)
să încerce a forma un guvern de concentrare .
Mareșalul Prezan a încercat imediat realizarea acestui gînd,
spre adîncul său regret și spre adîncă mea durere [!?!] ,
această încercare nu a reușit. "
////////////////////////////////////

Iorga / 14 iun.'30

▣ Măhnire, aluzii sfaturi

[L.D: Iorga este vădit mîhnit că MSR nu-l ascultă, este ironic cu cei ce se grămădesc
la onoruri, este aluziv și greu de înțeles, de fapt transmite regelui semnale publice...]
Maniu a făcut "istoria" evenimentelor recente; a aflat, astfel, că d.Maniu a pregătit
venirea Regelui în țară și că nu a fost în pericol să rămînă în vîrfurile muntelui Caraiman ! ;
că Duminecă a fost frumos , au fost o zi uniți... dar pe urmă, spectacolul este jalnic...
/ "Astăzi nu mi-aș permite să dau sfaturi Regelui.

Regele știe că oricînd voi fi chemat, voi răspunde.

Dar pînă atunci, eu rămîn acasă la mine. [!?!]

Este o deosebire între omul care vine cînd îl chemi, și omul pe care nu-l poți trimite acasă. Vasăzică mi-am permis în momentul acela [duminecă] un sfat pe care acuma nu mi-aș permite să-l dau.

Nu sunt dătător de sfaturi oricînd și oricui. Eu aștept să fiu chemat.

Pînă nu mă cheamă cineva de trei ori, nu sunt sigur că m-a chemat într-adevăr. [...]

În duminica aceea mi-am îngăduit să dau **trei sfaturi [LD:vezi la 8 iunie]**

din care **două au fost urmate și al treilea, din nefericire ,nu.**

lorga / 14 iun.'30

▣ **Gvern numit de rege, nu de partide !**

[LD: lorga este f. categoric; dorința lui Carol de a stăpîni friele, era din prima zi]

/ "Dar eu mai recomandam încă un lucru, **recomandam ca glorioasele noastre partide**

-îmi pare rău că cuvîntul s-a luat în serios, eu declar că nu l-am luat în serios -

să nu mai continue cu exclusivitatea lor de pînă acum.

Regele a dorit ca miniștrii Săi **să nu fie ieșiți dintr-o consfătuire de partid,**

ci miniștrii , pe care îi vrea în adevăr, îi vrea unul cîte unul .

Nu cred că în trei zile să se fi schimbat părerea regelui.

A doua oară cînd L-am văzut ,

Regele își dădea seama că nu mai poate ce a vrut,

dar nu schimbase deloc punctul său de vedere,

căci **acesta este un punct de vedere permanent,**

și cine crede altfel, va avea un conflict ,

și cine crede că va birui în acest conflict, va ieși zdrobit dintr' însul, [?!?] **pentru că în jurul**

Regelui , și nu în jurul oricărui partid ,

se găsește conștiința poporului român

și chiar dorința naționalităților din această țară;

în dosul Regelui ,și nu în dosul vieții de partid."

/ "Și, atunci, regele așa a dorit. Nu s-a putut. **D.mareșal Prezan a fost la mine,**

însărcinatcu o astfel de misiune..Am vorbit două ceasuri cu mareșalul Presan,

am încercat să-l conving de un lucru : **că are un moment unic în istoria acestui popor.**

După două ceasuri, nu l-am mai văzut."

lorga / iun.'30

▣ **Pentru guvern de uniune națională**

▣ **Profețiile lui lorga**

[Un lorga care își ascunde geloziiile , sub arma ironiei mușcătoare...]

"Am citit seara în ziar că , **fiindcă d.Vintilă Brătianu se găsește politicește indispus,**

din această cauză nu poate să-și îndeplinească misiunea.

Eu doresc ca d. Vintilă Brătianu să fie dispus, tot mai dispus, pînă la balul de la Palat,

în care doresc să-l vedem jucînd, **[ilaritate]** alături de rege, alături de Soția Sa, Regina,

să jucăm împreună cu toată Țara Românească ,să facem o horă cu d.Vintilă Brătianu și

cu simpaticul său nepot **[ilaritate]**, alături de d-sa, cu d.Gh.Brătianu...

Dar eu nu-mi închipui că, **pentru o indispoziție trecătoare a d-lui Vintilă Brătianu [ilaritate]**

- toată lumea dorește ca această indispoziție să fie pasageră - pentru aceasta, **să se**

părăsească o misiune ca aceea.

De atunci nu l-am mai văzut pe Mareșalul Prezan.

Acum aflu că d.Presan , pentru care am toată simpatia și toată stima

și **doresc să-l mai văd odată avînd o asemenea misiune ,**

dar doresc să și-o ducă la capăt , acum aflu că d-sa este Mareșal

și nu este General**[ilaritate]** - eu doresc ca toată lumea să aibă tot binele ,

dar îmi face plăcere cînd aud de la dîșșii întîi, decît să citesc din gazete.

Acesta este adevărul"

lorga / iun.'30

▣ **Gvern de partid, Maniu= o greșală**

"Și atunci s-a alcătuit un minister de partid. [...]

Este o greșală că în țara asta nu se pot uni puținele forțe reale.

Lumea își închipuie că, fiindcă sunt ambiții multe,
că este și multă capacitate în această țară. Nu este adevărat. [...]

S-a întâmplat să vie Regele. Toată lumea aștepta ceva nou.

V-ați sucit, v-ați învățat, și ați ajuns din nou la această formulă:

noi și ai noștri, cu programul nostru și cu ideologia noastră.

Ei bine, nu vreau să fiu profet de zile rele.

Nu va ajunge nici un partid, pe baza asta, la satisfacerea opiniei publice, la mulțumirea regelui, și la lecuirea rănilor acestei țări." [...][...]

////////////////////////////////////

Iuliu Maniu (în replică)

▣ **Regele a procedat constituțional și parlamentar !**

Recunoaște că Iorga n-a reprezentat niciodată "exclusivismul de partid".

De când îl cunoaște, propovăduiește "ideea concentrării tuturor forțelor naționale" ...

Această constatare însă, nu-l împiedică să respingă "respectuos",

acuză că PNT ar fi animat de "egoism de partid" în păstrarea puterii.

(evocă momente din trecutul partidului, când au fost animați de dorința unirii forțelor)

"Adevărat, Majestatea Sa a fost animată de la început, în mod firesc,

de gândul să adune toate curentele politice la o muncă rodnică, politică în jurul său,

un gând părintesc, firesc, și o gândire mare politică. [???]

Aceasta, însă, nu l-a împiedicat să dea dovadă, de la primul moment,

de simțul său constituțional și parlamentar,

întrucât a oferit partidului național-tărănesc să formeze guvernul." [...][...]

////////////////////////////////////

Iorga / replică la replica lui Maniu

(flatându-l că are cu cine vorbi, spre deosebire de alți șefi de partid sau de guvern) : "Dar

eu îl întreb pe d. Maniu dacă, atunci când n-a reușit încercarea cu d. Presan, nu era cazul

să facă o încercare din partea domniei - sale..."

(L.D : urmează o frază întortocheată, lungă, din care răzbate că

el, Iorga, i-ar fi explicat lui Carol de ce nu poate fi în subordinea cuiva mai tânăr

de cât el, intrat mai tâziu în politică, dar că putea da un om din partidul său

la un astfel de guvern de concentrare;

(L.D : Apoi o frază și mai întortocheată, din care se înțelege că

Regele l-a sondat în legătură cu guvernul "de partid" -Maniu,

vrînd să fie sigur că Iorga nu-l va "părăsi" ca sprijin, și că el i-ar fi răspuns :

<Orice guvern al Majestății Voastre, chiar constituit pe o bază de exclusivism politic, nu

va întâmpina din cel dintâi moment una din acele opoziții zgomotoase [...] >

"Și eu când am dat un cuvînt Regelui, eu îl țin "

(L.D : Apoi o a treia frază, mai puțin întortocheată, dar amenințătoare ,

în care îi previne că dacă cineva va ataca pe rege, el va fi necruțător.)

Maniu-Iorga/ 14 iun.'30

LD:Vezi bulversarea produsă prin Restaurație, la Monarhie și Sistem de partide.

53.) Liviu Rebreanu, Jurnal, 1, Ed. Minerva, 1984

▣ **iulie-aug.'30... Scriitorii și etica**

[LD:Recunosc că abia îmi stăpânesc repulsia și mi-i greu să înregistrez atîta murdărie.

O fac pentru a stabili înălțimea stachetei morale a societății românești, considerînd

mediul intelectual ca fiind cel mai cu pretenții, cel mai cultivat .

Jurnalul lui Rebreanu colcăie de clevetiri, de luptă pentru posturi și privilegii, de uri mocnite

, de lovituri pe la spate , de schimbări de atitudine , de lipsă de caracter , de sforări și

aranjamente . Mă gândesc chiar că , într-o formă mai gravă decît la oamenii simpli care

nu aveau ce împărți. Rebreanu , la un moment dat , dă o explicație care mă șochează

:"Dacă însemnez numai lucrurile rele ce mă privesc , în legătură cu lumea din afară și

mai ales confrății mei , este că mi se pare mai caracteristic pentru mersul vieții

însăși. Cuvintele bune , întâmplările bune , în sfârșit , toate bunătățile sînt deseori umbrite

, dacă nu înăbușite chiar și de un rău mic "

(20 iul.'30) La ce am extras deja -vezi **fișier Cultură presă** - voi nota alte asemenea

câteva "răuri mici" spre exemplificare Și mă rog, de ce se spune oare că ardelenii nu sunt ca regătenii !?]

...**Periețeanu** (care a fost cu el în audiență la rege), din indiscreție, spune că **regele s-a uitat urât la Rebreanu** și că i-a propus direcția teatrului .(7 iul.'30)

...**Prin Herz află cum îl vorbește Minulescu de rău** : că mi-am dat milioane pentru Ciulandra . că-mi plătesc traduceri în limbi străine, că mi-am cumpărat vie de multe pogoane etc (20 iul.'30)

...**Scârnavia de Dianu** îl înjură cu articole întregi de murdării obraznice.Se hotărăște să-l izgonească din SSR , dar momentul nu a fost potrivit și l-a ignorat (20 iul.'30)

...Pe el, firește , că **îl înjură diverși energumeni între care neobositul Callimachi** , tip degenerat și iresponsabil (17 aug.'30)

...**Mavrodi răspândește scrisoarea lui LR către Slavici** (1916) considerând că nu poate fi director la DEP un om ce a colaborat cu ocupantul german , care și-a dat sieși 3 milioane pentru turnarea unui film, când scriitorii și actorii mor de foame; că Maniu a luat în brațe un criminal și un dezertor ;că toate i-au fost aduse la cunoștința regelui . (31 aug.'30)

...**Eftimiu** îi spune că LR este "lucrat" serios la rege :că este jidan, că a intervenit pentru jocurile de noroc de la Sinaia, că a fost trădător în război ; propune să mergă la Maniu să-l prevină ca să știe ce să spună regelui .

...**Nașcu** îi povestește că **regele are mari datorii în străinătate și vrea pe Manoilescu la Finanțe ca să i le plătească ; că ar fi însurat cu Lupeasca** și că-l antipazează pe Vaida pentru că i-a cerut o clarificare în această chestie .

...**Nichifor Crainic îl înjură birjărește în Gândirea** ,deoarece i-a tăiat ghearele de la subvenție ...Stamatiad îi povestește că are în **Mihalache un dușman** , nu numai pentru ce i-a făcut lui, dar fiindcă îi persecută elevii talentați."S-a țicnit bietul om " (21 oct.'30)

...Efectul **premierei Ciulendrei** a fost nenorocit .Mare indignare.**Camil Baltazar** îl anunță că la **Vremea**[Al.Sahia] s-a hotărât o campanie oribilă.Pricina înjurăturilor: n-a ajutat ziarul care are greutăți.Nenumărați dușmani au apărut prin **toate colțurile de jurnale-revolver** , căutând să șantajeze.În frunte cu **Șeicaru și Curentul**.(29 oct.-3 nov.'30)

1.ian.'31...Dușmanii și prietenii

-1 ian.'31.**Valea Mare** "Tocmai azi noapte îmi ziceam că în fond am rămas aproape izolat .În presă baremi n-am rămas decât cu **Adevărul, Dimineața și Rampa** și cele guvernamentale.

Universul e contra mea, **Curentul**, oribil, **Viitorul** [red.șef Mavrodi] ,**Îndreptarea** și **Lupta** ,de asemenea .Același lucru și cu scriitorii.Am un grup destul de considerabil de dușmani declarați.Crainic are **Gândirea** ,care ademenește pe mulți.[...] În fața urei implacabile a lui **Crainic, Gregorian, Dianu, Cezar Petrescu, Karnabatt** și alții, oameni care mă urmăresc cu ura lor pretutindeni, prietenii mei sun blajini.

De aceea nici **nu știu ce să fac cu SSR.Să mai stau sau să nu mai stau ?**

Ideal ar fi pentru mine să plec, să rămân independent, numai pentru scrisul meu."

-9 ian'31.**București**.Telefoane , contacte .Ministrul Hațieganu îl roagă să mai aștepte cu demisia câtva timp.Seara află că i s-a admis și că, **provizoriu va fi numit Bucuța**.

-Bate vântul în dunga rotativei

[LD:mă impresionează "normalitatea " cu care se păraseau funcțiile .În onor și cu demnitate .Era timp de toate :de realizări,de lupte ,de sforării, dar și de sărbătorire și loc de ziua bună Aceasta era atmosferă de "mic Paris "cultural.]

Dar mai află că **la Teatrul Național va fi numit Mavrodi** [dir la "Viitorul" liberal]

"**Tristă noutate pentru demnitatea partidului și guvernului !A cerut-o regele** și se vede că guvernul este neputincios să zică nu, orice i-ar porunci regele "...Vestea i-a adus-o Corneliu Moldovan care i-a povestit cum s-a aranjat cu Duca și i-a sfătuit să nu demisioneze de la SSR.

-19.ian.'31.**Masa de adio de la DEP**.33 de persoane, la "Bulevard" Discursuri: Bucuța, Jan Bart, IMSadoveanu, Mugur. A răspun el.Pe urmă la " Îngerul albastru"[local de noapte]
(pag.174-176)

*Retro'1916.Mihalache și Rebreanu

[LD : încurcate au fost biografiile generației unioniste ! Patrioții ardeleni de atunci,renegații de mai târziu ! Urâte caractere ! Nota de subsol explică "răutatea " ca o

răzbunare la faptul că Liviu Rebreanu (dir.la Național) nu a fost receptiv la traducera unei piese din engleză efectuată de **Laura Dragomirescu** (soția lui Mihalache) , preferând traducerea lui Dragoș Protopopescu .

Se poate .Indiferent de motiv,urât, urât!]

"La ordinea zilei sunt **amintirile lui Mihalache publicate în Rampa** În ele vorbește despre mine cu o răutate atât de crudă cum rar s-a pomenit .Nu numai că spune **că am fost vârat patru luni la Văcărești** după cererea guvernului unguresc , dar **adaugă** că m-am întors foarte curând cu o aparență nesărăcăcioasă , adică vrea să spună **plătit de unguri.Murdăria aici e ,când el știe că m-am întors cu banii trimiși de el,**că și după aceea un timp **m-a întreținut aproape numai el...** [...] Eri am fost furios .Am scris un articol răspuns lui Mihalache .Pe urmă m-am răzgândit Trebuie să las încă lucrurile așa.Explicațiile vor veni mai târziu , când va fi mai multă liniște în jurul meu .Acum am nevoie de un răgaz de reculegere ...**Voi plăti odată și eu tot , tuturor "** (p. 176)

▣ 7 febr.'31...Amărăciuni de familie

[LD: nu știu dacă o să ajung la analiza "celulei" care stă la baza societății românești.Lucrările de referință sunt rare și apoi este o preocupare de strictă sociologie.Dar însemnarea asta a lui Rebreanu ... îmi dă un semnal privind "șabloanele" care au consacrat ca o axiomă faptul că familia la români este așa și așa ...]

"Câteodată mă simt atât de singur pe lume încât mă cuprinde o durere aproape fizică.**Cu toate rudele mele de sânge n-am relații mai deloc, nici cu mama nici cu frații.**Motivul pentru toți e același :**interesul material.**Am făcut experiență pe rând cu toți ; fiecare are mereu să-mi ceară câte ceva, și cum nu pot să-i împlinesc o cerere ,se supără.[...] Câtă vreme n-am avut nici o situație , nici n-au știut de mine .Dar și acuma , numai când au o nevoie mi se adresează "

(p. 178)

14 mart.-16 apr.'31.Turneu de conferințe.

[LD. extrag pentru informațiile despre orașe și atmosferă culturală]

▣ Pitești :Trivale

La Sorbu.Trivale.19 000 locuitori Conferință : cine sunt; viața intelectuală;lumea.

▣ Craiova :oraș de provincie fără stil.

Sosesc Craiova.Nimeni.Impresie rea.Văd afișele.Craiova urâtă.Rece .Oraș de provincie fără nici un stil.Orgoliul craiovean : olteni sunt numai ei .Întâlnire cu Herz la "Minerva" . Conferința: înjurăturile; cine înjură și de ce ? mereu politică:Regele ;Iorga , literații. Masă cu Argezi și Crainic.(p.181)

▣ Tg. Jiu :toți oamenii se cunosc între ei.

Sosesc cu trenul cel mai încet din lume ("record mondial":65 km în 5 ore) Oraș simpatic.Lapoviță și frig .Birjarii ,cu umbrele toți ; oamenii se cunosc toți între ei ; hotelul are 10 camere înghețate Băiatul ovrei, servitoarea , țigancă, fata în casă unguroaică, deși se laudă că au un oraș "pur" Orașul-câteva străzi;fiecare gorjan se mândrește cu Catarina Teodoroiu(mama ei trăește ;fratele ei a murit în război); foarte iubitori de spectacol ; cinematograf sonor , bine vizitat ;au ziarul "Gorjanul" (se tipărește la Craiova); teatru comunal-primitiv ;public cultivat, inteligent ;după conferință, masă și antren pînă-n zori (p. 182)

▣ Turnu Severin :drăguț, curat, harnic

Cetatea lui Sever e un oraș drăguț, curat , harnic.Activitatea intelectuală, în jurul Palatului Culturii (donația lui Bibicescu, singura lui avere după 29 de ani de direcție la BNR) Teatru,biblioteca (300 de biblioteci în județ), cinematograf.Public deosebit de inteligent.

▣ Lugoj :orașul corurilor și al fanfarelor

Adevărata capitală a Banatului .Sufletul Bredicenilor și Ion Vidu plutește deasupra orașului (fiecare lugojan e într-un cor sau o fanfară) De când s-a împărțit județul Caraș-Severin se simte diminuat și slăbit .Are două episcopii plătind preoți din 7 județe! Are 7 regimente care apasă asupra județului , pe când celălalt județ nu are nici capitală ! Are

revista literară "Semenicul" .Sârbii sunt urâți ca dracu (au vrut să-l anexeze ;i-a oprit să meargă la Alba Iulia !

▣ **Timișoara: alură de oraș european ?**

"Timișoara are alură de oraș european.Cartiere de fabrici, industrie mare constrută în stil mare , impresionează."

-Păcat că e atât de străină!

"**Ce păcat că e încă atât de străină!** Piață monumentală în mijlocul căreia "**Lupoaica**" e cam stingheră." Acolo se cere un monument impozant , care cel puțin el să arate stăpânirea românească.Fiindcă,altfel,**toate palatele sînt străine** Se zice de altfel că nici zece case românești nu sînt în toată Timișoara .Primăria e înstrăinată.

-Oglinda greșelilor guvernării românești

[LD: voiam de mult să fac o remarcă ,un avertisment ,nu asupra confesiunilor lui Rebreanu, ci a adnotărilor lui Nicolae Gheran .Cu "**ochelari comuniști**" pe ochi (nu știu să le zic altfel,dar s-ar potrivi poate spus "**ochelari orwelieni**",dacă n-ar fi prea livresc ! ,jumătate de secol, el ține să ne tragă de mânecă, să nu cumva să cădem în păcat naționalist ! Și pentru asta îl corectează pe romanicierele anilor '31,îl învinuiește de superficialitate sau subiectivism atunci când vorbește de Timișoara (și nu numai) Recomand de aceea consultarea notelor numai pentru date strict obiective.Rebreanu avea voie să privească atunci cu "**ochelarii**" lui de român, de romancier,de director al DEP,de național-țărănist .Nu ? De aceea este "jurnal " .]]

"Cred că a fost o mare greșală a guvernului național-țărănesc excesul de libertate acordat minorităților.S-a transformat în libertinaj, de altfel ca și în restul țării.E abuzul de libertate permanent .Libertate pentru minorități înseamnă sfidarea țării din ce în ce mai îndrăzneată.Gazetele minoritare întrec în violență, niciodată,în nici o gazetă minoritară.În schimb se caută relele cu lumânare și se subliniază cu o bucurie sadică.**Ce să mai spun că nici o manifestare de cultură , de artă,de știință, de civilizație românească nu se pomeneste .**

Greșala vine de sigur de acolo când **prima oară guvernul român a făcut cartel electoral cu minoritarii Restul a fost o urmare firească.**Vrăjmășia partidelor aici e atât de mare , că devine ucigătoare pentru români.Aici politica se face cu mai mare pasiune ,e mai divizantă,mai distrugătoare, spre bucuria străinilor...Nici un guvern n-a fost mai aspru ocărât de minoritari decât cel național-țărănesc.Dealtfel, presa noastră însăși contribuie la adâncirea răului .Lucrurile bune cese fac se trec sub tăcere și se subliniază numai relele , pretinse ca reale.[...]

Se combat directoratele ,și totuși ele sunt un semn al stăpânirii Aici singur directoratul e centru românesc." **Evuțian** [conducător al "**Astreii**" bănățene]

Sever Bocu-viceregele Banatului Figura lui , opera lui, dușmanii lui , greșelile lui.

La conferință,**Evuțian** [conducător al "**Astreii**" bănățene],Ionel Teodoreanu ,unguri și evrei.Autografe.Plimbare .Vorba românească.Efectul teatrului românesc.(p. 186-187)

▣ **Arad :a fost cândva...**

"Aici a fost **Românul & Tribuna** .Acum nu mai e nimic decât **31 de publicații ungurești**.

"Crucea albă" [hotel] ;**teatrul unguresc**-sforțările lui ;**monumentele ungurești** închise; primarul Luțai –invizibil ; greve , prost etc.;consilierul cultural [?!]

▣ **Oradea :oraș ungaro-evreesc**

[LD: **textele din parantezele drepte sunt preluate din notele lui Gheran**]

[pomenit o dată în romanul **Adam și Eva** ;românii dețineau majoritatea în județul Bihor] Încăpățănare maghiară.Încercările de a trustifica cinematografele din Ardeal.Luptele românești pentru cucerirea orașului .**Ziarele, revistele românești, toate efemere** , pentru că se bizuie pe stat Ziarele maghiare m-au făcut ungar .

Diviziunea românilor în partide și clice; unitatea străinilor.

Nicolae Zigre [fost deputat și senator liberal, șeful PNL-georgist] ;**Aurel Lazăr** [național-țărănist ; în casa lui s-a ținut ședința CNR din oct.1918, în care s-a formulat Declarația citită în Parlamentul ungar] (p.188)

▣ Cluj:centrul nostru și al unguirilor

Progresul românismului.Studenții.Vaida-Voevod.Hațieganu Emil-demagogul.

Teatrul românesc.Cinematografele ungurești.Radio-post de emisiune românesc.

Bogdan Duică[prof.univ.a făcut cu studenții anchetă pentru descoperirea prototipurilor literare din *Ion*] Ortodocși și uniți.**Mereu politică de dizolvare a noastră și unire a celorlalți.**

Horia la Vaida [colecția de stampe și documente despre răscoala lui Horia, aparținând lui Vaida]

[Oraș amintit de LR în *Calvarul, Ion, Pădurea Spânzuraților, Ciuleandra, Crăișorul, Răscoala* ; despre conferința sa, în "Gazeta de Transilvania" 1 apr.'31.]

▣ Tg.Mureș

Societatea **Tinerimea română**.Garda de Fier .Palatul primăriei .Palatul cultural.Moartea teatrului unguresc.Viața de cafea.Ungurește, ungurește! Totuși progrese !

▣ Deva

Simeria.Sibot.Firmele gărilor Deva[oraș pomenit în în *Ion și Crăișorul Horia*] .Movilele victimelor lui Horia [pagini în romanul răscoalei]

Cetatea.Ungurismul.Cazinoul

național .Grozea [Petru Groza, avocat și om politic averescan în Deva] Scriitorul ungu

Pakots , directorul muzeului . Bogățiile județului (p.190)

▣ Alba Iulia:oraș mediocru

[LD:2 mai 2006.Citind aceste pagini, mă gândeam la călătoria mea la Alba Iulia și Aiud în 1968, să culeg amintiri despre Unire .Am avut senzații deplorabile.La dracu cu frazeologia patriotardă ! la dracu cu bătutul în piept cu Alba Iulia ! Rebreanu este lucid,este brutal de sincer și , tocmai de aceea ,autentic Cât despre adnotările lui Gheran,ar trebui scoase dintr-o ediție reînnoită]

"În realitate, Alba Iulia, fără atributele oferite ei de inimile noastre , e **un orașel mediocru** din toate punctele de vedere , **mai ales pentru noi** .Populația românească e încă timidă.

Funcționăria reprezintă românimea și un liceu românesc nou, nu prea strălucit .Afară de armată, bineînțeles. **Ungurii se consideră mai băștinași** aici , întemeindu-se pe instituturile lor culturale , firește **biblioteca lor e o comoară** [Bathyanum, după numele lui Ignatius Bathyan , episcop catolic] **Catedrala catolică** domină triumfătoare .

-Biserica unirii-în părăsire

Alături de ea, **sărmana noastră catedrală a unirii și încoronării** , face o impresie mediocră.

Improvizație și în stil și în construcție.Și părăsire.

În vreme ce biserica catolică trăește , **a noastră e pustie.**

Nu pricep **de ce nu s-ar sluji în ea de către preoții localnici regulat ?**

-Instituții culturale inutile !

Oamenii localnici de la ASTRA nu mi se pare să aibă **nici înțelegerea , nici elanul** necesar pentru a crea și întreține o atmosferă culturală.**Oamenii aceștia trăesc numai pentru frazele la ocazii mari.** Încolo sunt **niște burghezi** fără nici o preocupare sufletească reală.

...Există un teatru botezat cu numele Caragiale , care e însă **veșnic gol**.Un răstimp, trupele călătore se opreau și în Alba Iulia.Au întâlnit însă atâta lipsă de înțelegere , încât acum nimeni nu se mai abate pe-aici.Nici chiar Tănase ! Poate trupele ungurești ? Dar se pare că nici ele nu sînt prea norocoase , că nici unguirii nu se îmbulzesc.

-Oraș mort din p.d.v. cultural

"Orașul e mort din punctul de vedere al mișcării culturale.Sunt **două cinematografe care se luptă cu moartea**.Încolo, nimic, nimic...Te întreb ce fac oamenii aceștia în afară de mâncare și somn și slujbă ? **O librărie se zbate în necercetare .Nu cumpără cărți, nimeni.Nu se citește nimic.Nici măcar radio ...Nimic !** La "Dacia" , o cafea în piața mare , unguirii intelectuali își pierd vremea jucând cărți.Atâta: joc de cărți!

-Orașul întrunirilor ocazionale !

[LD: Și mă gândesc , iar și iar , la alegerea zilei de 1 dec.ca zi națională , în dec.1989 – datorată manipulării perfide a lui Iliescu ! –și la **sărbătoarea zilei noastre naționale într-un oraș reanimat pentru o zi !** Alba Iulia –ca un stadion de festivaluri naționale. !]

"Și când te gândești că **aici a murit pe roată Horia**...Aici a fost **adunarea cea mare a Unirii !**

Aici a fost **încoronarea !** Aici a fost **marea întrunire a opoziției național-țărăniște** care aștepta să vie salvatorul , prințul Carol ! Somnolență îngrozitoare! Șeful poliției e însă poet .Un tânăr care se zburciună cu poezii , care vrea să facă literatură...

Numai politica mai înviorează pe oameni Fiindcă de la politică așteaptă fiecare ceva palpabil.

Cum să îți conferințe în asemenea atmosferă ? (p. 191)

[LD: Ne consolează la subsol Nicolae Gheran că în anii noștri politica [bine-nțes , comunistă]a reușit să corecteze aceste decalaje ale trecutului !] (p. 190-191)

L.D. Vezi la fișier următor
